

אני ומשפחתי אני וחברי

מולדת, חברה ואזרחות
לכיתה ב'

לבית הספר הממלכתי והממלכתי דתי

זיוה לוריא-מימוני

משרד החינוך התרבות והספורט
אישור מס' 2304

על פי תכנית הלימודים מולדת, חברה ואזרחות

בנרת בית הוצאה לאור

כתיבה: זיוה לוריא-מימוני
ייעוץ בעריכה, פדגוגיה ודידקטיקה: בינה גלר-טליתמן

ייעוץ מדעי: פרופ' נעמה צבר-בן יהושע

ייעוץ מגדרי: ד"ר צפירה שחם

התאמות לחמ"ד: רינה גאון

עריכת הלשון: יהודית נווה

עיצוב: אמרי זרטל

איורים: טובית אוריאל

תצלומים: זיוה לוריא-מימוני, סימה נסים, משפחת זהרונז, משפחת גאון, משפחת צבר-בן יהושע,
asap creative, לע"מ: צלם נתן אלפרט.

גרפיקה ועימוד: אורית רובינשטיין

הפקה: תמי פרמונט

קראו והעירו המורות:

תמר הלוי, בית הספר שקד, רעננה

אביטל יעקבי, בית הספר אפק, ראש העין

הספר והמד"ל יצאו באישור גף ספרי לימוד במשרד החינוך, אישור מס' 2304 מיום 20.5.08

© כל הזכויות שמורות לאקו"ם ולמחברים:

אטלס יהודה – אותי זה מעליב – מתוך גם הילד הזה הוא אני; גולדברג חנה – חברים בכל מיני צבעים; דושמן ישראל – פה בארץ חמדת אבות; טהר-לב יורם – המשפחה שלי; מאיר מירה, אני אוהבת לטייל בשדות, לבקר את סבא, מתוך: אני אוהב לצויר, ספריית פועלים; מוהר עלי – שיר השיירה; מולדובסקי קדיה – פתחו את השער – תרגום: פניה ברגשטיין; ספורטה רפאל – כל הארץ דגלים מתוך: היה היתה לי גפן, מסדה; פינס י"מ – חושו אחים חושו; רבינא משה – אנו באנו ארצה; רווה אלי – אלף פעמים ביום, ספריית פועלים; ברגשטיין פניה – מי אשם? מתוך: שיר ידעתי, הוצאת הקיבוץ המאוחד. כל הזכויות שמורות לספריית פועלים. צפירי יהושע – הבית, מתוך: איש איש וביתו עמ' 66, מעלות. כל הזכויות שמורות למשרד החינוך התרבות והספורט;

תודה: למשפחת קטה אפרים מרכוס; לגב' עפרה הורוביץ על מגזרת הנייר של אראלה, מתוך קטלוג התערוכה שהיתה במשכן לאמנות בעין חרוד; למשפחת הצייר ישעיהו שיינפלד;

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע,

לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני,

אופטי או מכני אחר כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה.

שימוש מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט

אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

הכנה לדפוס: ח.ש. חלפי בע"מ

סידור, עימוד והפקה במפעלי כנרת, זמורה-ביתן, דביר – מוציאים לאור בע"מ

רח' התעשייה 10, אור יהודה, 60212

נדפס בישראל

© 2008 כנרת, זמורה-ביתן, דביר – מוציאים לאור בע"מ

פְּתִיחָה..... 4

פָּרֶק ראשון: הספור שלי

- א.מי אני – מה אספר על עצמי? 5
- ב.אספר על עצמי לחברי..... 8
- ג. הספור שמאחורי שמי..... 10
- ד.אני יחיד ומיוחד, אני יחידה ומיוחדת 21
- ה.תעודת הזהות שלי..... 28

פָּרֶק שני: משפחתי ואני

- א.מי במשפחתי הגרעינית ומי במשפחתי המרחבת? 33
- ב.איך חיים ביחד במסגרת המשפחתית? 46
- ג. מנהגים, נהלים ומסורת במשפחה 96
- ד.הספור של בני משפחתי בישראל 113
- ה.בבית המגורים שלנו ובסביבתו 129
- ו. סביבת בית המגורים 149
- ז. האלבוים המשפחתי 162

פָּרֶק שלישי: בין חברים וחברות

- א.החברים והחברות שלי..... 165
- ב.חוברת הכיתה שלנו 184

פָּרֶק רביעי: אני, משפחתי והאחרים – בישוב ובמדינה

- א.הישוב שבו אני, משפחתי וחברי חיים..... 186
- ב.אנחנו אזרחי מדינת ישראל (חקים, סמלים, שפה) 191

תלמידים ותלמידות שלום,

אתם מתחילים ללמד את הנושא **אני ומשפחתי** – **אני וחברי**. בנושא זה תלמדו עליכם, על משפחתכם ועל החברים והסביבה שלכם. כלנו חיים במולדתנו שהיא הבית שלנו – היא מולדת העם היהודי במדינת ישראל.

מה יש בספר?

מידע חדש
ספורים ושירים
תצלומים, תמונות אפנות
משימות למוד שאותן תתבקשו לבצע.

אילו סימנים יש בספר?

סימן למשימות שתקראו ותכתבו בספר במקומות
המתאימים

סימן למשימות שמזמינות לשיחה ביניכם

סימן למשימות יצירה

סימן למשימות שתבצעו במחשב

סימן למשימות שתבצעו מחוץ לפתח: בבית המגורים,

ברחוב ועם בני המשפחה

הספּוּר שְׁלִי

א. מי אָנִי? מָה אֶסְפֵּר עַל עֲצָמִי?

מָה תִּלְמָדוּ?

1. להכיר את עצמכם.
2. להציג את עצמכם בפני אחרים.
3. דברים שלא ידעתם על החברים שלכם.

ספּוּר אִישִׁי

בתחלת השעור אמרה המורה: "היום נציג את עצמנו, כדי שנוכל ללמוד עלינו. "כל אחת וכל אחד יספרו ספור אישי מיחד ויציגו את עצמם בפני כולם."

חשבת לי לעצמי: איך אציג את עצמי? איך מספרים על אני?

האם אספר מי אני? מה שמי? מה היא כתבתי?

מי הם חברים? מי הם בני משפחתי?

עם מי מטיילים? עם מי לומדים? עם מי משחקים ועם מי מבלים וצוחקים?

את מי משתפים במחשבות? ועם מי נהנים לעשות שטיות?

שיחה

1. מתי אנשים מציגים את עצמם?
2. מדוע חשוב לדעת איך להציג את עצמנו?

יש הרבה דברים שעושים עם בני המשפחה, עם החברים ועם השכנים בכל יום, בחגים ובמועדים. ספרו עליהם בכתה - בכתב או בעל פה או באמצעות ציור, ואפשר גם לשלב תצלומים עם הספר.

מי שֶׁמְצִיג אֶת
עֲצָמוֹ מִסֵּפֶר פְּרָטִים
אִישִׁים שָׁלוֹ אוֹ שָׁלָה.
כֵּן גַּם אַתָּם, תִּכְתְּבוּ
פְּרָטִים אִישִׁים
עַל עֲצָמְכֶם.

כְּתִיבָה

מי אָנִי? מָה אֲסֵפֶר עַל עֲצָמִי?

1. כְּתִבוּ אֶת הַפְּרָטִים שְׁלָכֶם בְּדף: **אֲנִי מְצִיג אֶת עֲצָמִי,**
אֲנִי מְצִיגָה אֶת עֲצָמִי.
(אֲפָשֶׁר לְצַרֵּף צִיור אוֹ תַּצְלוּמִים וְלִכְתֹּב לְיָדָם מְשֻׁפֵּט
הַסֵּפֶר בְּקֶצֶר)

אֲנִי מְצִיג אֶת עֲצָמִי, אֲנִי מְצִיגָה אֶת עֲצָמִי

- א. שֵׁם וְשֵׁם מְשֻׁפָּחָה: _____
- ב. יוֹם הַלֵּדָתִי חָל בְּתַאֲרִידָה הָעֶבְרִית: _____
- ג. בְּתַאֲרִידָה הַלּוּעִזִּי: _____
- ד. בְּנֵי מְשֻׁפָּחָתִי הֵם: _____
- ה. כְּתִבְתָּ הַמְּגוּרִים שְׁלָנוּ: _____
- ו. הַתְּחִבִּיבִים שְׁלִי? _____

בִּאֻרֵּי מִלִּים

תַּאֲרִידָה – זְמַן שֶׁל אֲרֻעָה.
הַיּוֹם, הַחֹדֶשׁ וְהַשָּׁנָה
תַּאֲרִידָה עֶבְרִית – הַתַּאֲרִידָה לְפִי
הַלּוּחַ הָעֶבְרִית
לוּעִזִּי – הַתַּאֲרִידָה לְפִי הַלּוּחַ
הַכֵּלְלִי
כְּתִבְתָּ מְגוּרִים – שֵׁם הָרְחוּב,
מִסְפֵּר הַבֵּית, שֵׁם הַיִּשׁוּב
תְּחִבִּיבִים – עֶסוּק לְהַנָּאָה
בְּשִׁעוֹת הַפְּנָאִי

מָה אֲסֵפֶר עַל עֲצָמִי?

- הַעֲזֵרוּ בַּשְּׁאֵלוֹת הָאֵלֶּה:
- א. מִי הֵם חֲבֵרַי? _____
 - ב. מָה אֲנִי אוֹהֵב/ת לַעֲשׂוֹת עִם חֲבֵרִים? עִם חֲבֵרוֹת? _____
 - ג. מָה אֲנִי אוֹהֵב/ת לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי מְשֻׁפָּחָה? _____
 - ד. מָה אֲנִי אוֹהֵב/ת לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁאֲנִי לְבַד? _____
 - ה. מָה אֲרָצָה לַעֲשׂוֹת וְלִהְיוֹת כְּאִשֶּׁר אֶגְדֹּל? _____
 - ו. מָה לֹא נָעִים לִי לַעֲשׂוֹת? _____
 - ז. דְּבָרִים אֲחֵרִים שֶׁלֹּדַעַתִּי אֲפָשֶׁר לְהוֹסִיף: _____

ב. אִסְפֵּר עַל עֲצָמִי לַחֲבֵרִי

כִּאֲשֶׁר מְשַׁתְּכִים חֲבֵרִים בְּסִפּוּר אִישִׁי צָרִיךְ לִזְכֹּר

1. לְהֵאָזִין לְסִפּוּר שֶׁל הַחֵבֵר אוֹ הַחֲבֵרָה.
2. לְסַפֵּר אֶת הַסִּפּוּר שֶׁלִּי בְּצוּרָה בְּרוּרָה.
3. לֹא לְסַפֵּר לְאַחֵרִים לֹלֵא רְשׁוֹת אֶת מָה שֶׁשָּׁמַעְנוּ.
4. אִם מְסַפְּרִים לָכֵם סוּדוֹת, דַּעַן לְשֹׁמֵר עֲלֵיהֶם וְלֹא לְסַפֵּר לְאַחֵרִים.

הַמְכַתֵּב / קִטָּה אֲפָרִים מֶרֶכּוּס

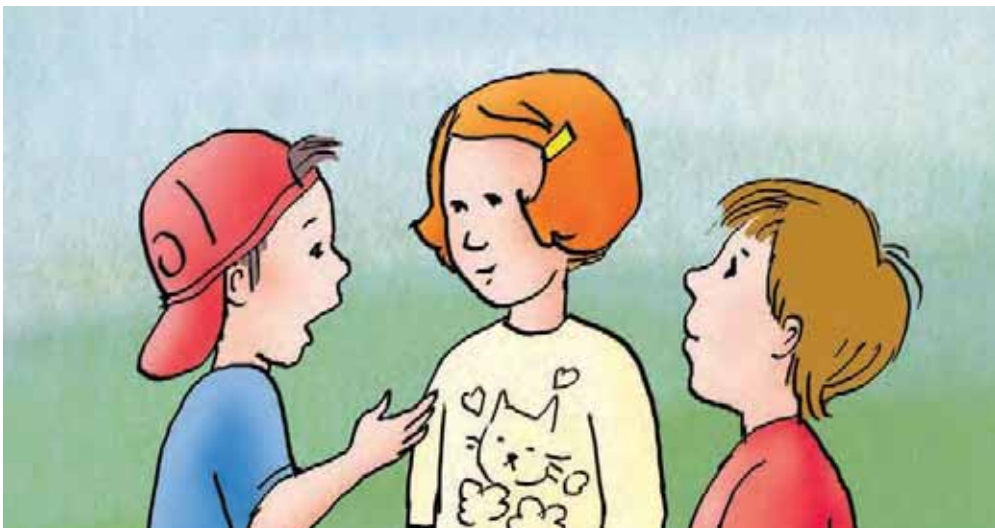
שׁוּחָה

מְשִׁימָה בְּזוּגוֹת

1. הַקְשִׁיבוּ לָמָה שֶׁהַחֵבֵר אוֹ הַחֲבֵרָה יְסַפְּרוּ לָכֵם.
 2. הִרְאוּ וְסַפְּרוּ לַחֵבֵר אוֹ לַחֲבֵרָה אֶת מָה שֶׁכְּתַבְתֶּם עַל עֲצָמְכֶם.
 3. שִׁתְּפוּ אֶת חֲבֵרֵיכֶם בְּהִרְגָּשְׁתֶּכֶם:
- א. הֲאִם הָיָה נָעִים לְסַפֵּר?

ב. אִילוּ דִּבְרִים חֲדָשִׁים לְמִדַּתְּם עַל הַחֵבֵר אוֹ הַחֲבֵרָה?

הדומה והמשותף לי ולחברי

1. לפניכם רשימה של משפטים בנושא **אני אוהב, אני אוהבת**.

2. **קראו את המשפטים וסמנו** קו מתחת למשפטים המתארים

גם אתכם:

אני אוהב, אני אוהבת

- להיות עם האחים
- לעם האחיות שלי
- לטייל עם בני משפחתי
- לצפות בסדרות בטלוויזיה
- לשחק במשחקי מחשב
- לשחק עם חברים במגרש
- להקשיב לספור שמקריאים לי
- לקרוא בעצמי בספר
- להשתתף בחוגים
- לבלות עם סבתא וסבא
- את בית הספר ואת השעורים,
- אבל בעקר את ההפסקות
- סתם לשבת ולא לעשות כלום.

3. **כתבו** בטבלה שלושה דברים **שדומים או משתפים** לכם ולחברים.

4. מה לא דומה ביניכם? **העזרו** בדגמה.

5. **השוו** את מה שכתבתם עם החברים.

דברים דומים שאני וחברי עושים	דברים שעושים ביחד עם חברים	דברים שרק אחד או אחת מחברי עושים
דגמה: רותי ואני אוהבות לצפות בסדרת טלוויזיה	עם רועי אני משחק בדורסל	דני משתתף בתזמורת חליליות, יעל בחוג ציירה
יוסי ואני אוהבים לשחק במחשב	רויטל ואני משתתפות באותו חוג ציור	

ג. הספור שמאחורי שמי

מה תלמדו?

1. על הספור של השם הפרטי שלי ומדוע בחרו בו הורי.

שמות לילדות וילדים

לילדות וילדים יש שמות שונים, שמות שברו ונתנו להם ההורים: יש שמות על שם בני משפחה, כמו חיים על שם סבא רבא, אלה על שם סבתא, ויש שמות שמבטאים אור ושמחה, כמו אורה ויאר.

יש שמות שמקורם בתנ"ך, כמו רחל, משה, רבקה או אברהם. יש שמות על שם מקום, כמו ירדן, כנרת, גולן, או מרון, ויש על שם פרחים ועצים: ארן ואלון, ורד ורקפת. יש שמות לא בעברית,

כי הילדים נולדו בחוץ לארץ, כמו ברוסיה – אולגה ואנדרי, ויש ילדים שנולדו באתיופיה כמו מולקון ואבאי.

יש ילדות וילדים שמכנים אותם בשמות חבה או בשמות מקצרים:

אברהם הוא אבי, מרים היא מירי, ודן הוא דני.

יש ילדים וילדות ששמן זהה,

למשל עמית, הדר, טל וגל. מדוע ההורים בחרו בשם לילדיהם? כאן נשאל, נבין ונברר, כדי שנוכל על כך לספר.

בכיתה ב' יש שני תלמידים, ילדה וילד, ששמן הוא **ליאור**.
כאשר השנים הציגו את עצמם ואת הספור של שמם, ספרה
ליאור הילדה: "נולדתי בחנכה ולכן ההורים קראו לי בשם ליאור.
אבל לפעמים לא נעים לי, כי יש גם בנים ששמן הוא ליאור."
ליאור הילד הקשיב לדבריה ואמר: "לי לא אכפת שיש גם ליאור
בת."

"השם שלי הוא על שמו של האח של אמא. ספרו לי שהוא היה
חיל ונהרג במלחמה."

"לפעמים סבתא אומרת שאני מזכיר לה את ליאור שלה."
רותי אמרה: "אצלנו במשפחה כל השמות הם מהתנ"ך, בגלל
שהורי אוהבים לקרוא בתנ"ך. אבא תמיד אומר
שזה הספר החשוב של העם היהודי.

"לאבא קוראים **אהוד**, לאמא – **מיכל**,
לאחותי הגדולה – **יעל**, ולאחי הקטן –
בעז."

קטיה התלבטה מה לספר. אבל כשהגיע תורה
היא אמרה: "השם שלי הוא כמו של סבתא
ברוסיה. קטיה זה שם מאוד מקבל שם."

יובל, ששואל שאלות, שאל את המורה אילנה: "האם
קוראים לך אילנה מפני שנולדת ב'ט'ו בשבט?"
אילנה ענתה: "לא, שמי הוא על שם ישוב בגליל
בשם אילנה. הישוב הוקם לפני יותר ממאה שנים.
סבא רבא שלי היה בין מקימיו."

כְּדַאי לַדַּעַת

נוֹתְנִים שֵׁם פְּרָטִי לְכָנִים וּלְכָבוֹת

לְכָל אֶחָד וּלְכָל אַחַת יֵשׁ שֵׁם פְּרָטִי וְיֵשׁ שֵׁם מְשֻׁפָּחָה.
הַשֵּׁם הַפְּרָטִי הוּא רַק שֶׁל הָאָדָם עֲצֻמוֹ, וְלָכֵן הוּא נִקְרָא
שֵׁם פְּרָטִי.

שֵׁם הַמְשֻׁפָּחָה מְשַׁתָּף לְכָל בְּנֵי הַמְשֻׁפָּחָה – לַהוֹרִים וּלְיֻלָּדִים,
לְסָבִים וּלְסָבוֹת, לְדוֹדִים וּלְדוֹדוֹת.
"לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם שֶׁנֶּתְּנוּ לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ."
אֶת הַשֵּׁם הַפְּרָטִי בּוֹחֲרִים הַהוֹרִים עֲבוּר הַתִּינוּק אוֹ הַתִּינוּקוֹת
שֶׁנוֹלְדוּ.

לַהוֹרִים חָשׁוּב מְאֹד הַשֵּׁם הַפְּרָטִי שֶׁהֵם בּוֹחֲרִים לַתּוֹת
לְיֻלְדֵיהֶם.

שִׁיחָה

1. סִפְרוּ מְדוּעַ הַהוֹרִים בְּחָרוּ בְּשִׁמְכֶם.

לפי המסורת היהודית **פֶּאָשֶׁר נוֹלָד בֶּן** מחכים שמונה ימים
לאחר הולדתו.
ביום השמיני עורכים לו ברית מילה, ומהורים נותנים לו שם
פרטי, עורכים מסבה וכלם שמחים.

בספר בראשית שבתנ"ך מספר על אברהם אבינו שאֱלֹהִים צוּה
עָלוּ לַעֲשׂוֹת בְּרִית מִלָּה לְבָנוּ יִצְחָק בְּהִיּוֹתוֹ בֶּן שְׁמוֹנֶה יָמִים.
(קראו בספר בראשית, פרק כא פסוק ד.)

לפי המסורת היהודית **פֶּאָשֶׁר נוֹלָדֶת בַּת** נותנים לה שם בזמן
העליה לתורה בבית הכנסת. יש הנוהגים לערף שמחת הודיה
לה' על לידת הבת. מסבה זו נקראת "צֶבֶד הַבַּת", ובלשון העם
– בְּרִיתָהּ.

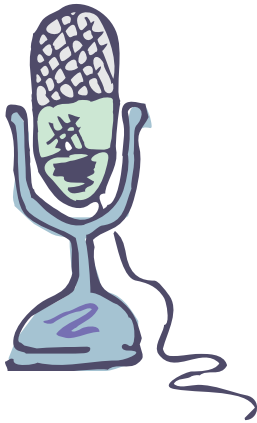

פתיכה

הספור שמאחורי שמי

במשימה זו תבררו מדוע נבחר שמכם הפרטי.
כדי לדעת מדוע בחרו הוריקם בשם שלכם, עליכם לשאל את
ההורים שאלות שונות. באשר שאלים שאלות לקבלת מידע
ממישהו – קוראים לךך ראיון.
אתם תראינו את הוריקם.

איך מראינים?

1. בראיון שואלים שאלות וכותבים את התשובות:
2. הכינו שאלות לפני הראיון.
3. קראו במסגרת – איך מראינים ושואלים כדי לקבל מידע.

1. מבקשים בנימוס לראין ולשאל שאלות.
2. שואלים רק על מה שרוצים לקבל תשובה.
3. השאלה צריכה להיות קצרה. לדוגמה: מדוע בחרתם בשם שלי?
4. במהלך הראיון אפשר לשאל שאלות נוספות.
5. מבקשים מהמראינים לדבר ברור ולצט, כדי שאפשר יהיה לכתב.
6. בסיום הראיון אומרים "תודה" – מודים למראינים.

אפשר להקליט או
להסריט את הראיון.
ואפשר גם לבקש
מההורים לענות על
השאלות
בכתב.

תמיר התכוון לראות את הוריו על השמות במשפחה.

1. קראו את השאלות שתמיר הכין.

השאלות של תמיר

1. מתי התחתנתם?
2. איפה הייתה החתונה?
3. מדוע בחרתם לתת לי את השם תמיר?
4. מי החברים שלכם?
5. מה שמות הילדים של חברים?
6. למה סבתא וסבא לא גרים איתנו?
7. מדוע שם משפחתנו הוא דוד?

2. סמנו את השאלות שמהן תמיר ילמד מדוע בחרו בשמו

ובשם משפחתו.

3. כתבו מדוע יש שאלות שמהן אי אפשר ללמד על מקור השם.

משימה לבית

1. כתבו שאלות וראינו את בני המשפחה בנושא בחירת השם שלכם.
2. שאלו את הוריהם מדוע בחרו הוריהם לתת להם את שמם שלכם.
3. שאלו ובררו מה פרוש שם המשפחה שלכם.
העזרו בדגמה של תמר.

לאחר שקבלתם תשובות מהוריהם, כתבו:

1. מדוע ההורים בחרו לתת לי את שמי?

2. אם יש לי שם חבה, מדוע בחרו לתת לי אותו?

3. מהו שמם הפרטי של כל אחד מבני המשפחה?

4. מדוע סבא וסבתא בחרו בשמות שנתנו להורים?

5. מהו מקור שם המשפחה שלנו?

למענינים

1. אם תרצו, צרפו תצלומים שלכם ושל בני המשפחה.
2. כתבו את השמות המתאימים ליד כל תצלום.
3. אם יש כנוי או שם חבה, כתבו גם אותו.
4. אם יש ספור מענין – תוכלו לכתב או לספר אותו בעל פה בכיתה.

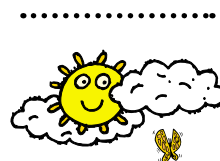
חידות: מה שמנו?

- שנינו נקראים על שם עץ שפריו הוא האצטרבל. אני בן ואני בת. מה שמותינו? _____ , _____
- שמי הוא על שם מלך החיות, אני _____ , ובקצור מכנים אותי _____
- שמי הוא על שם החדש התשיעי בלוח השנה העברי: _____
- אנחנו ארבע חברות ובשמותינו אנחנו מזמרות. מהם השמות? _____ , _____ , _____ , _____
- שנינו נקראים על שם מלכים שהיו בתקופת התנ"ך. מי אנחנו? _____ , _____
- שמנו הוא על שם אור. אנחנו בנים ובנות. מה שמותינו? _____ , _____
- שמנו הוא מלה נרדפת לכוך: ע _____ , א _____
- שמי הוא מלה נרדפת לגבוה: ת _____ , ר _____
- חברו גם אתם חידות על שמות של ילדים וילדות.

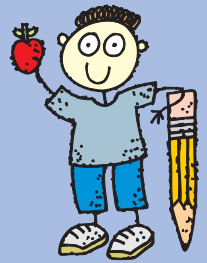
חידות באיורים

כתבו ליד כל איור לאיזה שם הוא רומז.

דגמה: ארן

מה אפשר ללמוד על שמות הילדים בכיתה?

בכיתה שלכם יש שמות שונים לילדים.

1. כתבו את שמות ילדי הכיתה.
2. מינו את שמות הילדים על פי קבוצות. ראו דגמה בטבלה.
3. כתבו בטבלה את הקבוצות של השמות, כפי שהחלטתם בכיתה.
4. כתבו בטבלה את השמות הפרטיים וסכמו בכל קבוצת שמות כמה ילדים יש בה.

העזרו בדגמה: שמות של עצים ופרחים – חמשה ילדים,

שמות של אור – ארבעה ילדים, שמות שהם מלים נרדפות

ליפי – שלושה ילדים.

צמחים (עצים ופרחים)	אור	מקומות בארץ	בעלי חיים	מהתנ"ך	יפי	כוח	אחרים
אלון, און דליה רקפת גירית	זיו אורה יגור מאיר ליאורה	גולן, ירדן פנרת ים מעון הראל	אריק, אילה דבי	שמואל רבקה יוסי דינה	הדר (בת) הדר (בן) נויה	עז	מנה דנה מהרט פאולינה
5 חמשה	5 חמשה	6 ששה	3 שלושה	4 ארבעה	3 שלושה	1 אחד	4 ארבעה

שמות על שם					
סך הכל					

5. מניו כמה ילדים יש בכל קבוצה.

6. כתבו את המספר. דגמה: יש ארבעה ילדים ששמים הוא על שם אור. כתבו: אור = 5.

7. השתמשו במדבקות בצבעים שונים.

לכל קבוצת שמות - צבע שונה.

דגמה: לשמות מהתנ"ך תנו צבע אדם.

יש בפתה ארבעה ילדים ששמותיהם מהתנ"ך. הדביקו ארבע מדבקות אדמות זו מעל זו.

לשמות של עצים - צבע ירק. יש חמשה ילדים בפתה. הדביקו חמש מדבקות ירקות זו מעל זו (ראו בדגמה).

8. הדביקו את המדבקות לפי הקבוצות, על נייר אחד, ותקבלו דיאגרמה.

9. כתבו את שם הקבוצה מתחת למדבקה הראשונה בעמודה. דגמה: עצים וצמחים, שמות מהתנ"ך.

יצרתם דיאגרמה.

10. כתבו שם לדיאגרמה שלכם.

באורי מלים

דיאגרמה

שרטוט המראה קבוצות של מספרים זה ליד זה.

מה אפשר ללמד מדיאגרמה?

אפשר לראות הבדלים בין הקבוצות: את גדל הקבוצה בהשוואה לקבוצות אחרות.

אפשר לדעת איזו קבוצה גדולה יותר, אילו קבוצות שוות, ואילו קבוצות קטנות זו מזו.

5					
4					
3					
2					
1					
	עצים וצמחים	שמות מהתנ"ך			

מה אתם לומדים מהדיאגנוזה?

התבוננו בדיאגנוזה שלכם וכתבו:

1. מהי קבוצת השמות הגדולה ביותר בכתבתכם? _____
2. מהי קבוצת השמות הקטנה ביותר? _____
3. אילו הן קבוצות השמות השוות במספרן? _____
4. על מה עוד אפשר להקין דיאגנוזה? _____

למענינים

1. אתם יכולים להקין דיאגנוזה שנושאה בעלי החיים שילדי הפתח מגדלים בביתם.
 א. שואלים מי מהילדים מגדל בעלי חיים.
 ב. כותבים אילו בעלי חיים יש לילדים.
 ג. רושמים את מספר בעלי החיים לפי קבוצות, לדוגמה:
 ארבעה כלבים, שלושה חתולים.

- ד. מכינים דיאגנוזה, כמו שלמדתם, ובה מדביקים מדבקות לכל קבוצת בעלי חיים.

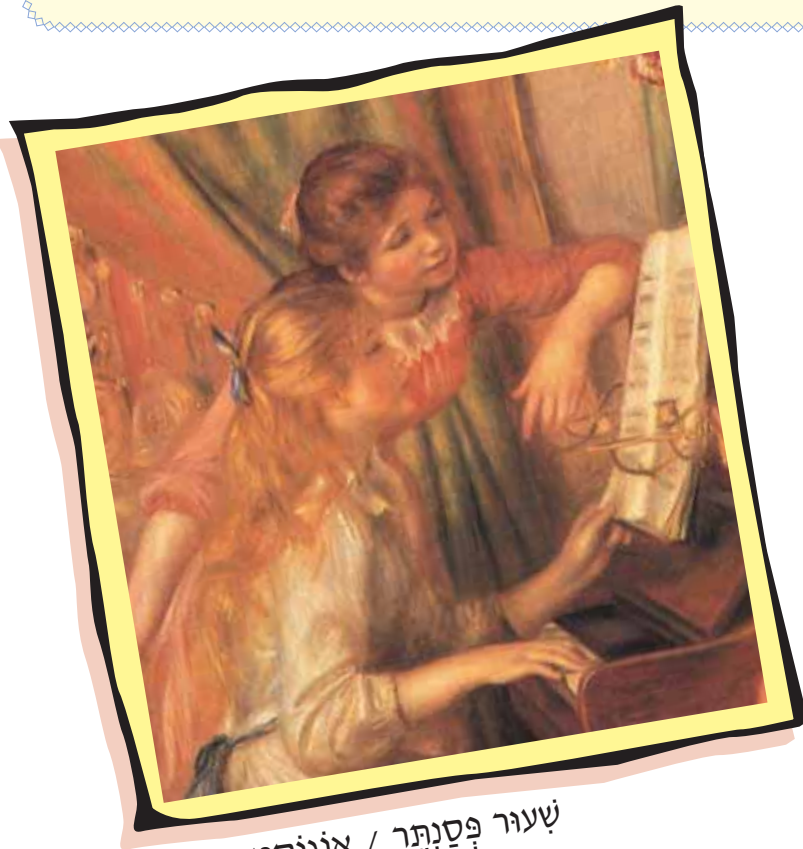
2. תוכלו למצא פעתונים דיאגנוזה שונות.
 התבוננו בהן ותראו מה אפשר ללמוד מהן.

ד. אָני יחיד וּמִיחַד, אָני יחידה וּמִיחַדָּת

מה תלמדו:

1. על המיחד והיחודי של כל אחד ושל כל אחת.
2. על עשייה משתפת בין חברים.
3. על עשייה עצמאית של כל אחד ושל כל אחת.
4. על הכבוד שיש לתת לכל אחד ולכל אחת, גם אם הם שונים מאתנו.

שעור פסנתר / אוגוסט רנואר

חז"ל אמרו:

"איזהו מכבד המכבד את הבריות"

(פרקי אבות פרק ד משנה, א)

אני אוהבת לטייל בשדות / מירה מאיר

אני אוהבת מאוד
לטייל בשדות
לבד.

זה נורא נחמד
לתעות

בין שדות.

כי כך

אפשר לראות

דברים רבים –

פרפרים

וקוצים צהבים

וצפרים

ולפעמים ארנבות

בלי זנבות,

וגם

דברים שאיש לא ראה

מעולם –

למשל

אפק אדם.

או ים בשמים

או ענן עם קרניים.

או

צפור שאלי מדברת

או דבורה שאין לה זמן

כי היא ממהרת

או

חטה שמשתחוה לי לשלום

או

עכבר שעשה לו וילון

מקוצים וברקנים

שלא נציצו לו –

לפנים.

או...

עוד הרבה יותר

אבל אי אפשר

הכל לספר.

ולכן

הכי טוב

ללכת בשדות

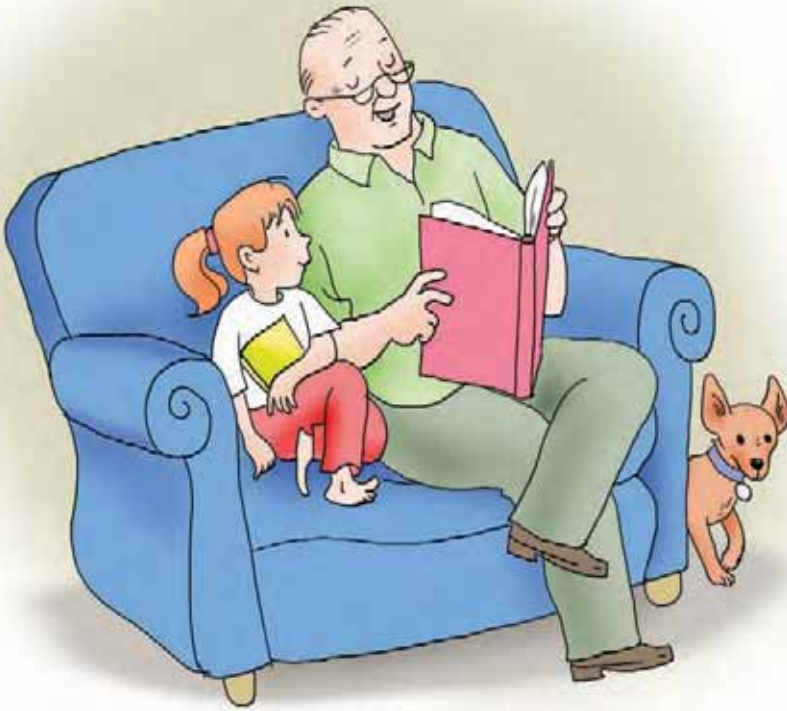
לבד.

ואז לא צריך להסביר.

וזה באמת נחמד.

לִבְקֹר אֶת סֵפֶא / מִיָּרֶה מֵאִיר

הַדְּבָר הָאֲהוּב עָלַי בְּיוֹתֵר
הוּא לִנְסֹעַ וּלְבָקֹר
אֶצֶל סֵפֶא דָּוִד וְסִבֵּתָא אֶסְתֵּר.

יֵשׁ לָהֶם מִין בֵּית מַצְחִיק
וְאִמָּא אוֹמֶרֶת שֶׁהוּא עֲתִיק.
וּבְבֵית שְׁלָהֶם מְנוּרֶת נֶפֶט יִשְׁנָה
תְּלוּיָה עַל הַקִּיר – אוֹלֵי מֵאָה שָׁנָה.
וּמִין כְּסָאוֹת
עֲתִיקִים מְאֹד.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹ – בְּשִׁבְלִי בְּמִיָּחָד –
צְלוּמִים שֶׁל חַיּוֹת
מִיַּעְרוֹת הָעֵד.
וְסֵפֶא שְׁלִי אֶת כָּלֵן הוּא מְכִיר
וְהוּא מְסַפֵּר וּמְרַאֶה וּמְסַבֵּר.

וְהַעֲקָר – וְהַעֲקָר
עֵקֶר הָעֵקָרִים
הוּא הָאָרוֹן
אָרוֹן הַסִּפְּרִים.

וְלָכֵן הַדְּבָר הָאֲהוּב בְּיוֹתֵר
הוּא לֹא קֶרֶס, וְלֹא מִשְׁחָק בְּחֹצֵר
וְלֹא גִלוֹת וְלֹא רִחְצָה בָּיִם
וְלֹא אֲרִטִּיק קֹר אוֹ תִירָס

סֵפֶא דָּוִד אוֹהֵב לְהִרְאוֹת
סִפְּרִים יָפִים מֵאַרְצוֹת רְחוֹקוֹת
סִפְּרִים עִם תְּמוּנוֹת וְעִם צְלוּמִים
שֶׁל שְׁלֵג צָחוֹר אוֹ יַעְרוֹת קְדוּמִים.

כִּי אִם בְּקֹר אֶצֶל סִבֵּי
בְּגִלְל הַסִּפּוּרִים
וּבְגִלְל שְׁיֵשׁ לוֹ פִּנְאִי
בְּשִׁבְלִי
תְּמִיד.

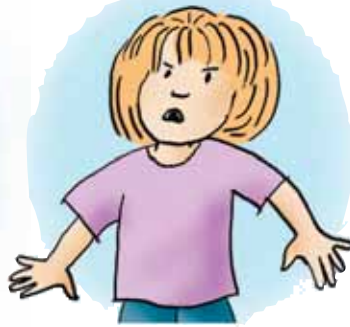

כל כך דומות אבל...

אורית וגליה חברות טובות מאוד, כל הזמן הן משחקות, מפטטות וצחקות. בפתה שלחן אחד הן חולקות, ואפלו שעורים ביחד עושות. תמיד אומרים להן: "אתן דומות בכל, כמו שתי טפות מים, כמו תאומות."

אורית אינה אוהבת שפד כלם אומרים, ובלבה חושבת שהם בכלל לא מבינים. היא מחיכת ובעיניה יש נצנוץ: "למרות הדמיון, שלפעמים נחוץ, אנחנו ילדות שונות, מבפנים וגם מחוץ..."

"אנחנו חברות ושתפות בהמון ענינים, אבל לעצמנו שומרות על דברים אישיים. אני למשל, לשחק במחשב אוהבת מאוד, ואני גם אוהבת לרקד. גליה לעמתי אוהבת לציר, ספורים על חיות לספר ובחמר לכיר. היא ואני חברות טובות עד מאוד – שתינו דומות, אבל גם שונות."

שיחה

1. במה שונות שתי החברות זו מזו?
2. מדוע הן התנגדו לאמירה שהן דומות "כמו שתי טפות מים, כמו תאומות"?
3. הסבירו למה התכוונה אורית כשאמרה שהן שונות "מבפנים"?

רוני מחקה את טל בכל דבר. הוא מתלבש כמו טל, מנסה להתנהג כמוהו ומדבר במלים דומות לשלו. כל דבר שטל עושה – רוני מחקה אותו. הילדים בפּתה לועגים לו ומכנים אותו "תפי" ולעיתים גם בשם רוניטל. פעם אחת, במהלך משחק בדיורסל, טל התרגז ועזב את המגרש. רוני הלך בעקבותיו ועזב גם הוא. החברים צחקו ואמרו: "רוניטל, אתה לא תשחק יותר אתנו." כעבר כמה ימים טל חלה ולא הגיע לפתה במשך שבוע ימים. רוני לא ידע מה לעשות, עם מי לשחק או לדבר. הילדים לא פנו אליו והוא ישב לבדו בהפסקה, עצוב ומשעמם. דליה המורה שראתה אותו, נגשה אליו ושאלה: "מדוע אתה עצוב? מדוע אינך משחק עם הילדים?" ענה לה רוני כשדמעות בעיניו: "אני לבדי, טל איננו, ובלעדיו אין לי עם מי לשחק ומה לעשות." "אמנם אתה חבר טוב של טל, אבל כדאי לך להיות חבר גם של ילדים אחרים."

שיחה

1. מה הבציה של רוני?
2. מה דעתכם על ההתנהגות של רוני?
3. מדוע לעגו ילדי הפתה לרוני?
4. מה דעתכם על כך?

כְּתִיבָה

אָנִי יַחִיד וּמִיחָד, אָנִי יַחִידָה וּמִיחָדָת

קראו אֶת הַשִּׁירִים שֶׁכְּתַבָּה מִרְהָמָאִיר וּבָהֶם שָׁנִי יְלָדִים מִתְאַרִים
אֶת הַדְּבָרִים שֶׁהֵם אוֹהֲבִים בְּיוֹתֵר (בְּעִמּוּדִים 22–23).

כְּתִבוּ:

1. בְּמָה שׁוֹנִים אוֹ דוֹמִים הַיְלָדִים שֶׁבַּשִּׁירִים? _____
2. אֵלֹו יִכְלֹתֶם לְשׁוֹחַח עִם הַיְלָדִים שֶׁבַּשִּׁירִים, מָה הֵייתֶם
שׁוֹאֲלִים אוֹתָם? _____

לְמַעֲבָיִים

1. אֶפְשָׁר לְצִיר מָה שֶׁאַתֶּם אוֹהֲבִים לַעֲשׂוֹת לְבַד אוֹ עִם אֲחֵרִים.
2. **הַצִּיגוּ** אֶת הַצִּיּוּרִים וְהַשִּׁירִים בְּפָנֵי חֲבֵרֵיכֶם לַכֶּתֶה וּבְפָנֵי
בְּנֵי הַמְּשַׁפָּחָה.

אֵלֹו הֵייתִי...

3. **כְּתִבוּ** תַּאזִיז מָה אַתֶּם רוֹצִים לִהְיוֹת.
4. **הַקְרִיאוּ** אוֹ **הַמְחִיזוּ**, אִם תִּרְצוּ, אֶת הַסְּפּוּר שֶׁלְכֶם בְּפָנֵי יְלָדֵי
הַכֶּתֶה.
5. **סַמְּנוּ קו** מִתַּחַת לַמְּשַׁפָּטִים שֶׁמִּתְאַרִים יְלָדִים שֶׁשׁוֹמְרִים עַל
הַיְחוּדִיוֹת שֶׁלָּהֶם:
א. אֵילָנָה: "אָנִי לֹא אוֹהֶבֶת לְשַׁחֵק בְּכַדּוּר, גַּם אִם הַחֲבֵרוֹת שְׁלִי
מְשַׁחֲקוֹת."
ב. דָּנִי נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת כָּל מָה שֶׁאַחִיו הַבְּכוֹר עוֹשֶׂה.
ג. הַמּוֹרָה לְכָל הַיְלָדִים: "כָּלֶם צְרִיכִים לְכַתֵּב אֶת הַסְּפּוּר עַל
הָאֶרֶנְב שֶׁבָּרַח מִהֵיעָר."

בִּאֻרֵי מִלִּים

יְחוּדִי – הַמִּיחָד שָׁבִי.

ד. אבא אמר לאורי: "תבחר באיזה חוג אתה רוצה להשתתף, הבחירה היא רק שלך."

ה. שרי עזבה את חוג המחשבים כי הוא לא מעניין אותה.
ו. דור החליט להשתתף בחוג כדורסל מפני שכל החברים שלו בחוג והוא רוצה להיות כמוהם.
6. התבוננו באיורים וכתבו בבעות מהן המשאלות של הילדים.

ה. תְּעוּדַת הַזֵּהוּת שְׁלִי

מָה תִּלְמָדוּ?

1. מָהִי תְּעוּדַת זֵהוּת?
2. לְמִי יֵשׁ תְּעוּדַת זֵהוּת?
3. מִדּוּעַ הַמְּדִינָה נוֹתֶנֶת לְכָל הָאֲזֵרָחִים תְּעוּדוֹת זֵהוּת?

מָהִי תְּעוּדַת זֵהוּת:

- תְּעוּדַת זֵהוּת הִיא תְּעוּדָה הַמְּזַהֶה אֶת בְּעָלֶיהָ.
- לְכָל אֲזֵרָחֵי מְדִינַת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ תְּעוּדַת זֵהוּת.
- אֲנָשִׁים מִבְּגָרִים מִגִּיל 17 וּמַעְלָה מְקַבְּלִים תְּעוּדַת זֵהוּת.
- לִילָדִים יֵשׁ מִסְפָּר זֵהוּת וְהוּא רָשׁוּם בְּתְּעוּדָה שֶׁל הַהוֹרִים.
- **בְּתְּעוּדַת זֵהוּת כּוֹתְבִים אֶת הַפָּרְטִים הָאִישִׁיִּים הַמְּזַהִים אֶת הָאָדָם, וּמְצַרְפִּים אֵלֶיהָ תַּצְלוּם.**
- מְדִינַת יִשְׂרָאֵל (בְּאִמְצָעוֹת מְשׁוֹרְד הַפְּנִים) נוֹתֶנֶת תְּעוּדַת זֵהוּת לְכָל הָאֲזֵרָחִים שֶׁלֶּה כְּדֵי שֶׁכֶּךָ יִהְיֶה בְּרוּר שֶׁהֵם אֲזֵרָחֵי הַמְּדִינָה.
- עַל הַכְּרִיכָה שֶׁל תְּעוּדַת זֵהוּת מְטֻבָּע סִמֵּל מְדִינַת יִשְׂרָאֵל.

בְּאוּרֵי מִלִּים

זֵהוּת – מְכִירִים אוֹתִי, מְזַהִים אוֹתִי.

תְּעוּדַת זֵהוּת – תְּעוּדָה הַמְּזַהֶה אֶת בְּעָלֶיהָ. עַל פִּי הַתְּעוּדָה מְכִירִים אֶת הָאָדָם. אֲזֵרָחֵי מְדִינַת יִשְׂרָאֵל – אֲנָשִׁים שְׂחִיִּים בְּמְדִינָה, וְיֵשׁ לָהֶם אֲזֵרָחוֹת יִשְׂרָאֵלִית, וְהֵם מְתַגִּסִּים לְצָבָא וּבּוֹחֲרִים לְכַנְסֵת.

הָאֲזֵרָחִים הָעֲרַבִּים אֵינֶם חִיָּבִים בְּגִיּוֹס לְצֶה"ל, אֲךָ הֵם בּוֹחֲרִים לְכַנְסֵת.

בְּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל חִיִּים גַּם תּוֹשְׁבִים שְׂאִינֶם אֲזֵרָחֵי הַמְּדִינָה.

מְשׁוֹרְד הַפְּנִים – מְשׁוֹרְד בְּמִשְׁלָה.

יש תעודות אחרות שמזהות, כמו:
רשיון נהיגה, תעודת תלמיד או סטודנט, חברות במועדון.
גם בתעודות אלה רשומים הפרטים האישיים המזהים
שנלקחו מתעודת הזהות, ומצדף תצלום.

שיחה

- אומרים שתעודת זהות מזהה את בעליה.
1. אילו פרטים בתעודה מזהים את בעליה?
 2. באילו הזדמנויות מבקשים מאנשים להציג תעודת זהות?
 3. אילו תעודות מזהות אחרות אתם מכירים?

משימה לבית: הכירו את תעודת הזהות

תעודת הזהות שלי

1. התבוננו בתעודת הזהות של בני משפחה מבגרים.
2. העתיקו את הפרטים הכתובים בתעודה ומזהים את בעליה.

3. התבוננו בפריכה של התעודה.

4. העתיקו את מה שיש עליה.

5. כתבו: מדוע סמל המדינה מטבע על התעודה?

6. התבוננו ברשיון נהיגה (זו תעודה) או בתעודה אחרת שיש לבני המשפחה.

7. השוו בין תעודת הזהות לתעודה האחרת: כתבו מה דומה ומה שונה.

תעודה מזהה שלנו

גם אתם יכולים ליצר את תעודת הזהות שלכם.

1. החליטו על צורתה ומה היא תכלול (ראו דגמה בעמודים 28-29).

2. הכינו את התעודה כמו מחברת קטנה או פנקס.

3. כתבו את הפרטים המזהים שלכם.

4. במהלך למוד הנושא הוסיפו פרטים לתעודה המזהה שלכם.

העזרו בבני המשפחה.

דגמה לתעודת הזהות שלי

תצלום שלי

תעודת הזהות שלי

שם פרטי: רוני

שם משפחתי: ארן

מספר הזהות שלי: 569217456

גילי: שבע וחצי

בן/בת: בן

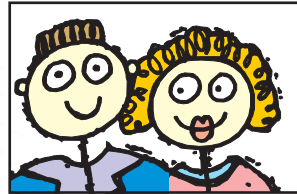
שם הורי: אמא: יעל, אבא: יצחק

אני תלמיד/ה בכיתה: ב' 2

בית הספר: אלון

הישוב: חיפה

פרטים מיוחדים: שער בזהיר, צבע עיניים שחור

תצלום של הורי

מי חסר?

1. קראו את המשפטים והשלימו את החסר מתוך רשימת

המלים להשלמה:

א. על פי תעודת הזהות _____ את האיש או האשה.

ב. על כריכת תעודת הזהות מוטבע _____.

ג. ברשיון נהיגה יש פרטים מ _____.

ד. את תעודת הזהות מקבלים _____.

ה. בתעודה כתובים _____, _____, _____.

_____ , _____ , _____

רשימת מלים להשלמה: תעודת זהות, מזהים, סמל המדינה,

תצלום, כל מי שרוצה, אזרחי המדינה, שם פרטי ומשפחה,

מספר מזהה, תאריך הולדה, שם ההורים, כתבת מגורים.

שלחן היצירה

1. הכינו כרזה של שמכם מחמרים שונים.
2. קשטו את הכרזה בכרזות שמותייכם.

עמדת המחשב

1. את תעודת הזהות שלכם תוכלו להקליד למחשב.
2. במהלך למוד הנושא הוסיפו פרטים לתעודה.
3. הדפיסו את התעודה והציגו אותה לפני חבריכם לפתח ולפני בני המשפחה.
4. צרפו לתעודה תצלום שלכם.

משפחתי ואני

א. מי במשפחתי הגרעינית ומי במשפחתי המרחבת?

מה תלמדו?

1. על הרפבים שונים של משפחות.
2. מהו הרפב המשפחה הגרעינית - מי במשפחה הגרעינית?
3. מהו הרפב המשפחה המרחבת - מי במשפחה המרחבת?
4. על הקשרים בין בני המשפחה הגרעינית ולמשפחה המרחבת.

באורי מלים

משפחה גרעינית - ההורים וילדיהם.

משפחה מרחבת - בני המשפחה שקשורים למשפחה הגרעינית: סבא וסבתא, דודים ודודות, בני דודים ובנות דוד.

הרפב - כמה אנשים שביחד מרפבים קבוצה.

פתחו את השער / קדיה מולדובסקי' תרגום: פניה ברגשטין

פתחו את השער, פתחוהו רחב, פתחו את השער, פתחוהו רחב,
עבור תעבר פה שרשרת זהב: עבור תעבר פה שרשרת זהב:

סבא,

וסבתא,

ודוד,

ודודה,

ונכדים ונינים

במרפבת פנינים.

אבא,

ואמא,

ואח,

ואחות,

וחתן וכלה

במרפבת קלה.

שיחה

1. קראו בקול את השיר שכתבה המשוררת קדיה מולודובסקי.
2. מהי "שרשרת זהב" שהמשוררת כותבת עליה?
3. למי פותחים את השער רחב?
4. הצעה למשחק - רקוד:
התארגנו בקבוצות לפי מספר בני המשפחה שפשיר.
כמה ילדים יהיו השער הרחב.
וכעת צאו במשחק וברקוד לפי השיר שכתבה המשוררת.

את מי מהמשפחה להזמין ליום הולדת?

מי במשפחה שלי

קראו את הספור:

הראל מתכונן ליום הולדתו
השביעי. ההתרגשות גדולה.
בבקר הוא התעורר מקדם והיה
מטורד מאוד. הוא שאל את אבא:

"את מי מהמשפחה נזמין ליום ההולדת?"

אבא ענתה: "מי אתה רוצה שיבוא לחגג אתך ביום הולדתך?"
הראל חשב וענה: "את ואבא בודאי, וגם טלי הקטנה בטיח
תשתתף. אני אוהב שסבתא לאה וסבא משה באים, כי הם
עושים שמח."

"אבל אם אני אזמין את סבתא שושנה היא תבוא עם אברהם,
ואותו אני לא כל כך אוהב, כי הוא תמיד צובט אותי בלחי,

ואחר כך הוא צוחק. זה מאוד מעליב."

אמא שאלה את הראל: "ובני משפחה אחרים אתה לא רוצה להזמין?"

"טוב, אני אֶזְמִין את האח שלי, את אריק ואת המשפחה שלו. אבל את רועי אני לא בטוח, לא, כי הוא תמיד מציק לי ולועג לי," ענה הראל.

אמא חשבה וענתה: "שמיני לב שרועי מציק לך. אבל הוא במשפחה שלנו, זו המשפחה המרחבת שלנו."

"אני חשבת שרק את ואבא, אני וטלי המשפחה," אמר הראל. אמא הסבירה להראל: "אנחנו המשפחה הגרעינית שלך, כלומר המשפחה שבה חברים הורים וילדים בלבד. ויש המשפחה המרחבת, זו שבה חברים סבים וסבות, דודים ודודות." הראל שאל: "במשפחה מרחבת יכולות להיות כמה משפחות גרעיניות?"

1. לָמָּה הַכּוֹנֵה כְּשֶׁאוֹמְרִים "מִשְׁפָּחָה גִּרְעִינִית"?
2. עֲנֵנוּ לְהַרְאֵל עַל שְׂאֵלְתוֹ הָאֲחֵרוֹנָה.
3. אֵילוּ פְּעִילִיּוֹת מְקִימִים בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַגִּרְעִינִית שְׂלָכֶם עִם בְּנֵי מִשְׁפָּחָה אֲחֵרִים בַּמִּשְׁפָּחָה הַמְרֻחֶבֶת?

גִּדּוֹל וְהֶרְפָּנוּ שֶׁל מִשְׁפָּחוֹת

יֵשׁ מִשְׁפָּחָה שֶׁהִיא קְטָנָה בַּמִּסְפָּר חֲבֵרֶיהָ
אָבֵל גַּם גִּדּוֹלָה בַּמִּסְפָּר חֲבֵרֶיהָ,
וְיֵשׁ מִשְׁפָּחָה שֶׁהִיא גִּדּוֹלָה בַּמִּסְפָּר חֲבֵרֶיהָ
אָבֵל גַּם קְטָנָה בַּמִּסְפָּר חֲבֵרֶיהָ.

קְרָאוּ בְּדִיחָה:

עָדִי אִמָּרָה לְסַבָּתָא: "אַתָּה לֹא
הָיִית סַבָּתָא שְׁלִי אֶלּוּ אֲנִי לֹא
נוֹלַדְתִּי. נָכוֹן?"
סַבָּתָא עֲנִתָהּ: "כֵּן, אַתָּה צוֹדֶקֶת."
אִמָּרָה עָדִי: "הוֹדוֹת לָזֶה
שֶׁנוֹלַדְתִּי אַתָּה סַבָּתָא שְׁלִי וְאֲנִי
נִכְדָּה שְׁלָךְ."

כל מיני משפחות

בכיתה ב' התנהלה שיחה על גדלן ועל הרפנו של משפחות הילדים. אורית ספרה: "אנחנו משפחה קטנה וגם גדולה. בבית אנחנו רק אמא, אבא ואני. אני בת יחידה. כשהמשפחה קטנה לפעמים זה כף, כי לא מציקים לי, ולפעמים קצת עצוב.

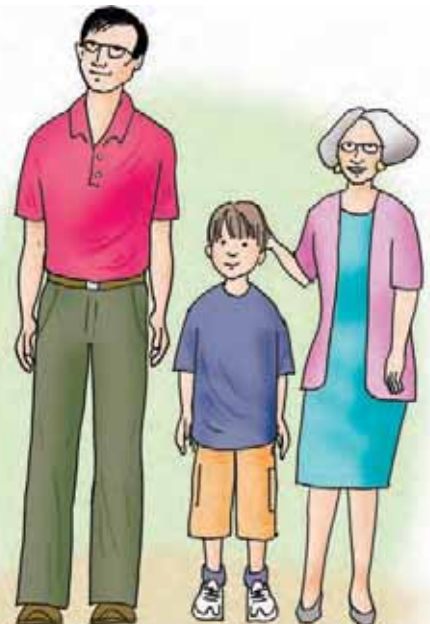
אבל לאמא יש אח אחד ושלוש אחיות. ולהם יש ילדים וילדות, שהם בני הדודים והדודות שלי ואתם אני משחקת. גם לאבא שלי יש שלושה אחים ושלוש אחיות, וגם להם יש הרבה ילדים וילדות, אבל יש שם שתי ילדות שאני לא אוהבת. יש לי גם שתי סבות ושלושה סבים."

גילי הצביע ומיד התחיל לספר על משפחתו: "לי יש משפחה משנה, גם גדולה וגם קטנה. משפחה גרעינית גדולה ומשפחה מרחבת קטנה. בבית אנחנו אמא ואבא וששה אחים ואחות אחת. ביחד אנחנו שבעה ילדים, אמא ואמא אומרת שאנחנו

משפחה ברוכת ילדים. אצלנו תמיד

רעש והמלה ולא תמיד נוח לי עם זה. יש לי רק סבתא אחת שאני מאוד אוהב. לאחים של ההורים אין ילדים ולכן אין לי בני דודים."

שירי אמרה: "המשפחה שלי היא קטנה מאוד – רק אמא ואני. אנחנו משפחה חד-הורית. אבל יש לנו הרבה דודים

באורי מלים:

משפחה חד הורית – משפחה שבה חברים רק הורה אחד, האם או האב, והילד (או הילדים).

משפחה מרבית (ברוכת) ילדים – משפחה שנולדו בה ילדים רבים.

משפחה עם בת יחידה – למשפחה יש רק בת אחת.

וְדוֹדוֹת וּבְנֵי דוֹדִים, וְכִיף לָנוּ גַם בַּמִּשְׁפָּחָה הַגִּרְעִינִית וְגַם בַּמִּשְׁפָּחָה
הַמִּרְחֶבֶת.

יוֹנֵת שֶׁאֵלָה: "מָה זֶה מִשְׁפָּחָה חֲדָה-הוֹרִית?"

עֲנֵתָה הַמּוֹרָה: "יֵשׁ מִשְׁפָּחוֹת גִּרְעִינִיּוֹת שֶׁבֶּהוּ הַיְלָדִים גְּדֻלִּים רַק
עִם אִם אוֹ עִם אָב. שְׁנֵי הַהוֹרִים לֹא מְגֻדָּלִים בְּיַחַד אֶת הַיְלָדִים.
זוֹ מִשְׁפָּחָה חֲדָה-הוֹרִית.

יֵשׁ מִשְׁפָּחוֹת שֶׁבֶּהוּ הַמִּשְׁפָּחָה הַגִּרְעִינִית מֵאֲמָצִית יֶלֶד אוֹ יֶלְדָּה וְהֵם
הַהוֹרִים שְׁלֵהֶם.

שיחה

1. עַל אֵילוּ הֶרְכַּבִּי מִשְׁפָּחוֹת סָפְרוּ הַיְלָדִים?
2. מָה אַתֶּם נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַמִּרְחֶבֶת? עִם
הַסָּבִים, הַדּוֹדִים וְהַדּוֹדוֹת?
3. אֶת מִי מְבַנִּי הַמִּשְׁפָּחָה הַמִּרְחֶבֶת הַזֹּמֶנְתָּם לְיוֹם הַלְדֻתְכֶם?
מִדּוּעַ?

מִשְׁפָּחָה מִרְחֶבֶת וּבָהּ אֶרְבָּעָה דוֹרוֹת

באורי מילים

יְלָדִים מֵאֲמָצִים – יְלָדִים
שֶׁהֵאָם שִׁילְדָה אוֹתָם וְאֲבִיהֶם
אֵינָם יְכוּלִים לְגַדֵּלם וְהוֹרִים
אַחֵרִים בָּחָרוּ לְאַמֵּץ אוֹתָם
כְּיֶלְדֵיהֶם.

אֲמוּץ יְלָדִים – קִבְּלָת יֶלֶד
אוֹ יֶלְדָּה כְּבְנֵי מִשְׁפָּחָה
לְהוֹרִים שֶׁלֹּא יְכוּלוּ לְלָדָת
יְלָדִים.

כתיבה

מי במשפחתי הגרעינית ומי במשפחתי המרחבת?

1. תארו והציגו את משפחתכם לחבריכם באחת הצורות שתבחרו:

- אפשר בציורים.
- אפשר להכין "תכנית לרדיו" • אפשר להביא לפתה תצלומים.
- או לטלויזיה."

2. האזינו לספור של חבריכם על הרב משפחתם.

3. קראו את הספור את מי מהמשפחה להזמין ליום הולדת?

(בעמודים 34-35) וכתבו:

- א. מי הם בני המשפחה הגרעינית של הילד?
- ב. מי מבני המשפחה המרחבת נזכרים בספור?
- ג. מי במשפחה הגרעינית שלכם?
- ד. מי במשפחה המרחבת שלכם?
- ה. עם מי מהמשפחה המרחבת אתם אוהבים להיות? ספרו מדוע.

ו. כתבו את מי מהמשפחה המרחבת תזמינו ליום הולדתכם

4. כשזמנים למסבה, יש להביא בחשבון כמה דברים.

א. התבוננו ברשימה שלכם וחשבו:

- האם המקום מספיק לכלם?
- (התייעצו עם ההורים) איזה תקציב צריך?
- (כמה כסף תעלה המסבה?)

- מה תהיה תכנית המסבה?
- מה תעשו בכוחות עצמכם ומה בעזרת בני המשפחה?

5. בדקו שנית את הרשימה שלכם. האם תשנו אותה?

מה ההרכב של המשפחה?

1. מתחו קו בין המשפטים שברשימה לאיור המתאים.

2. כתבו לכל איור כותרת מתאימה.

3. אתם יכולים גם לחבר כותרת בעצמכם.

משפחה מרבת ילדים

משפחה חד-הורית

משפחה גרעינית קטנה

משפחה גרעינית עם שני ילדים

משפחה מרחבת קטנה

משפחה גרעינית גדולה

חידה

איך אפשר: אמא אחת היא ילדה והיא סבתא, היא גם
דודה וגם אחות?
איך יתכן שסבא הוא אבא, ילד, אח ודוד?

חידות לשון

פתרו את החידה וכתבו את תשובתה.

- האם יש בני משפחה שאפשר לקרוא או לכתוב את המלה
המתארת אותם גם מהסוף לראש? (רמז: יש ארבע מלים: הם
ההורים, הוא האח של ההורים, הוא הבן של הנכד של סבתא
רבא): _____ , _____ , _____ , _____
- מי היא: יש לה אח והיא גם עובדת בבית חולים: _____
- מי הוא: מלה שהיא גם בן משפחה, גם עובד בבית חולים וגם
תנור המסק בעצים: _____
- מי אנחנו: שני מקומות ישוב. החלק הראשון בשמנו הוא בַּת,
החלק השני הוא: אצלי - הים הוא אבי. אצלי - הגלים הם הורי.
_____ - _____ , _____ - _____

לומדים על גדל משפחות ילדי הכתה

מה תלמדו:

1. לאסוף מידע על גדל משפחות הילדים בכיתה.
2. לארגן את המידע ולסכם אותו.
3. להציג את המידע בדיאגרמה.
4. ללמוד מהדיאגרמה על גדל משפחות ילדי הכיתה.

1. כתבו את שמות בני המשפחה הגרעינית שלכם כמו בדגמה:

- הורים: אבא - יוסף, אמא - סמדר,

- ילדים: דני, אודי ותמר.

- סך הכל יש במשפחה 5 נפשות.

2. כתבו בטבלה את שמות ילדי הכיתה ואת מספר הנפשות

במשפחות הגרעיניות. (דגמה: במשפחה של ירון - חמש נפשות, דינה - חמש נפשות, דן - שלוש נפשות, מרים - חמש נפשות).

באורי מלים

נפש - הכונה לבן אדם

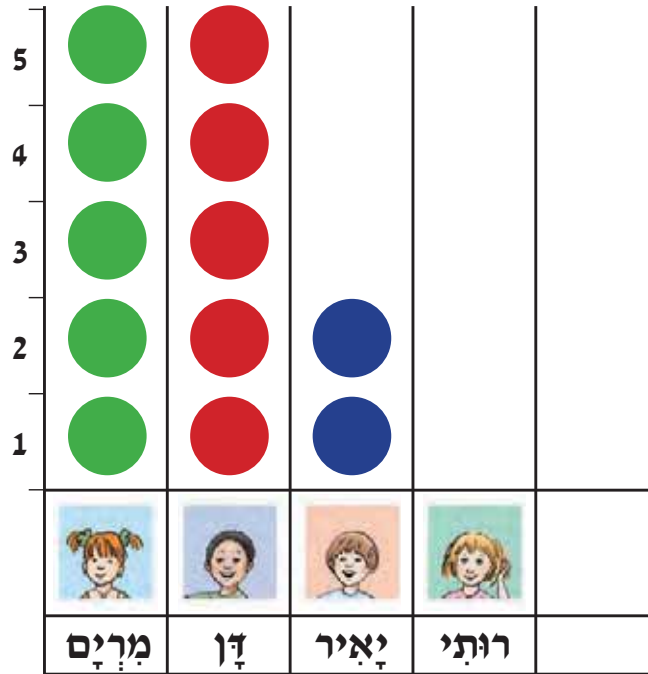
גדל המשפחות הגרעיניות של כתה ב

שמות הילדים בכיתה	מספר הנפשות במשפחה הגרעינית	סך הכל
1. דגמה: דנה	שני הורים, שלושה ילדים	חמש נפשות (5)
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		

3. הכינו דיאגרמה שבה תציגו את גֹדֶל המשפחות של ילדי הפתה.

4. הדביקו מדבקות על הנר שבו מסמנים קוים בארד וקוים ברחב – הנקראים עמודות. כל מדבקה מסמנת נפש אחת במשפחה. התבוננו בדגמה.

(העזרו בהוראות להכנת דיאגרמה על שמות הילדים, בעמוד 19)

המשפחה של:

5. את המדבקות הדביקו בסדר עולה – מהמשפחה הקטנה למשפחה הגדולה. שרטטתם דיאגרמה שבה הצגתם את גֹדֶל משפחות ילדי פתה ב.

מה אפשר ללמד מהדיאגרמה?

1. התבוננו בדיאגרמה ששרטטתם וכתבו:

- א. בכמה משפחות יש חמש נפשות? _____
- ב. בכמה משפחות יש שלוש נפשות? _____
- ג. בכמה משפחות יש ארבע נפשות? _____
- ד. בכמה משפחות יש שתי נפשות? _____
- ה. בכמה משפחות יש שבע נפשות? _____

מה למדתם מהדיאגרמה?

1. סימנו קו מתחת למשפט המתאים:

- א. ברוב המשפחות הגרעיניות בכתתנו יש יותר משני ילדים.
- ב. לרוב המשפחות הגרעיניות בכתתנו יש ילד אחד.
- ג. למספר קטן של משפחות יש יותר מארבעה ילדים.
- ד. למספר גדול של משפחות יש יותר מארבעה ילדים.
- ה. ברוב המשפחות יש שני הורים וילדים.

ו. יש משפחות גרעיניות שיש להן רק ילד אחד.

2. הוסיפו מידע (דברים) שלמדתם מהדיאגרמה.

3. יפעת ואורי התנכחו: אורי אמר שמשפחה גרעינית היא קטנה, אין בה הרבה ילדים. יפעת אמרה: לא נכון. במשפחה גרעינית יכולים להיות הרבה ילדים.

א. כתבו: מי משניהם צודק? _____

ב. הסבירו מדוע?

שלחן היצירה

מתחילים להכין את האלבום של המשפחה.

פעילות זו תעשו בעזרת בני המשפחה.

במהלך למוד הנושא תוסיפו לאלבום תצלומים וספורים.

1. הביאו תצלומים משפחתיים לאלבום וסדרו אותם לפי החלטתכם.

2. כתבו מתחת לתצלומים את שמות בני המשפחה, את שם

משפחתם ואת מקומם בתוך הקשר המשפחתי, דגמה: דודה

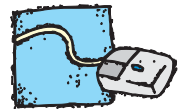
שרה, אחות של אמא.

3. אפשר להכין אלבום משפחתי מצלם ומציר.

הערה: אם תרצו תוכלו להכניס לאלבום תצלומים של בני משפחה

שנפטרו.

עמדת המחשב

1. ארגנו את המידע והתצלומים שתאספו להכנת אלבום ממחשב.

2. הקלידו את המידע.

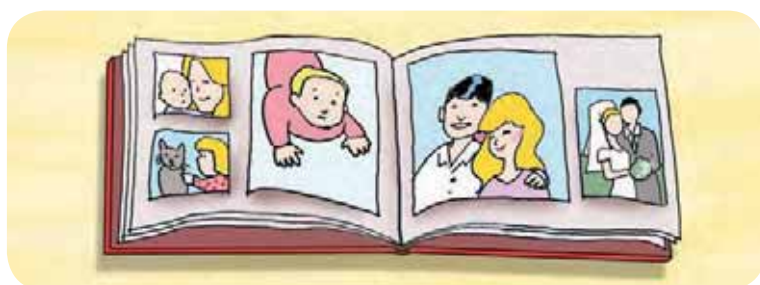
3. שמרו את המידע במחשב ובמהלך הלמוד תוסיפו מידע.

4. סרקו את התצלומים למחשב.

5. ארגנו את המידע הכתוב ביחד עם התצלומים.

6. הדפיסו את הדפים והציגו את האלבום.

תוכלו להכין מצגת ולהראותה. כדאי להעזר בבני המשפחה.

ב. איך חיים ביחד במסגרת המשפחתית?

מה תלמדו:

1. מה בני המשפחה עושים ביחד ומה עושה כל אחד לחוד.
2. במה עוזרים בני המשפחה אלה לאלה.
3. איך פותרים בעיות במשפחה.
4. אילו תפקידים במשפחה יש לכל אחד ולכל אחת.

איך חיים במשפחה?

ענת: "איך חיים במשפחה ביחד? איזו שאלה מוזרה!! למה

הכונה? האם מתכננים למתי קמים בבקר? מתי מכינים

שעורים?"

רוני: "כן, אבל לא רק. מה שאני אומרת קשור לסדר

היום של בני המשפחה. אבל בשאלה מתכננים בעקר

למנהגים, ליחסים ולקשר בין הילדים, וכמוכן, לקשר

בין הילדים להורים."

אמא: "המשפחה היא קבוצה שכל חבריה שייכים אליה

ויש קשרים אישיים בין כלם. בין בני המשפחה יש קשר

של שתפות ושל עזרה הדדית, יש כבוד ויש אהבה."

אבא: "במשפחה משתפים את האחרים בשמחות

ובבעיות, בהצלחות ובקשיים. במשפחה יש התחשבות

ויש אחריות."

אמא: "כשאתם מכינים שעורים אני משתדלת לא לנקות

באותו הזמן את הבית ולהרעיש."

סבתא: "במשפחה יש אהבה רבה ויש אכפתיות, גם

דאגה של כל אחד לכלם וככל לכל אחד."

אָבא: "לנו מאוד אַכפּת וְחשוב שְאַתם תלמדו, תהיו

בראים ותהיו מאשרים."

עֵנָת: "אַבל במשפּחה שְלנו יש פּעמים רבות גם כְעֵסִים,

ריבים וקנאה."

רוֹעִי: "אז מה אם רבים וכועסים? זה לא טוב? איך אפֿשר

בלי לריב ובלי לכעס? גם זה חלק מהקשרים בינינו."

אָמָא: "לעתים אני כועסת עליכם בגלל שאכפּת לי מכם,

אַבל אחרי הכעס אֲנחנו מתפייסים ואפלו צוחקים ומתחבקים."

עֵנָת: "אַבל אַתמול אַת כְעַסְתָּ עָלֵי כִי לֹא הִבַּנְתָּ

אַת מָה שְאַמְרַתִי לָךְ. מֵאוד נֶעֱלַבְתִי."

אָמָא: "אַת צוֹדֶקֶת, טְעִיתִי לֹא דִבַּרְתִי אֵלֶיךָ.

יפה."

רוֹעִי: "אפֿשר לומר שמשפּחה זו קבוצה של

הורים וילדים שחיים ביחד הרבה שנים?"

בתוך הבית / פֿטֿר ון הוֹדֶ

באורי מלים

אחריות הדדית – כל אחד אחראי לשני.

אכפּת לי – חשוב ונוגע לי.

סדר יום – תכנית הפעלות במשך היום.

שיחה

1. הביאו דגמאות לאחריות הדדית או לאכפּתיות במשפּחה שְלכם.

2. הביאו דגמאות לדאגה של בני המשפּחה שְלכם זה לזה.

3. "לעתים אני כועסת עליכם בגלל שאכפּת לי מכם," אָמָרָה אָמָא.

ספרו על מקרה שְהיה לְכֶם בבית.

4. ספרו על מקרה בו הרגשְתֶם שְלֹא מבינים אַתְכֶם, או שְהתעלמו

מכם, או שְלֹא האמינו לְכֶם.

"כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרִיכוֹן יָמֶךָ." (שְׁמוֹת כ, י"ב)

שִׁיחָה

1. הַסְבִּירוּ אֶת הַצִּוִּי שֶׁבִּדְבַר וְאֶת מִטְרְתּוֹ.
2. סַפְרוּ כִּיצַד אַתֶּם נוֹהֲגִים לְחִלּוֹק (לָתֵת) כְּבוֹד.

בְּאוּרֵי מַלִּים

בְּרִיּוֹת – אֲנָשִׁים.

"הַזְמָנָה לְהִתְאַרֵּךְ" בְּכַמָּה מִשְׁפָּחוֹת

בְּתֵאוֹר זֶה תִּלְמְדוּ עַל הַחַיִּים בְּמִשְׁפָּחוֹת שׁוֹנוֹת – עַל הַיְחָסִים
בֵּין בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה.

מִשְׁפַּחַת יַעֲקֹבִי

שִׁיחָה

הָאִם יֵשׁ שְׂתַפְּנוֹת וְאַחֲרִיּוֹת הַדָּדִית בְּמִשְׁפַּחַת יַעֲקֹבִי?

משפחת כרמל

באורי מלים

עזרה הדדית – יש עזרה בין כלם לכלם.
הדדי – פעלה שעושים ביחד, שתוף.

שיחה

האם יש עזרה הדדית במשפחת כרמל?

משפחת לוי

שיחה

האם יש עזרה הדדית ושתפות במשפחת לוי?

מִשְׁפַּחַת יִשְׂרָאֵל

שִׁיחָה

הָאִם יֵשׁ אַחֲרִיּוֹת הֶדְדִית וְעֵזְרָה בְּמִשְׁפַּחַת יִשְׂרָאֵל?

מִשְׁפַּחַת גּוֹלְדֶּפֶּרְג:

שִׁיחָה

הָאִם יֵשׁ תַּמִּיקָה, אַחֲרִיּוֹת, הֶתַחֲשִׁבוֹת הֶדְדִית וְשִׁתְפוֹת בְּמִשְׁפַּחַת
גּוֹלְדֶּפֶּרְג?

שִׁיחָה

1. הָבִיאוּ דָגְמָה לְהִתְחַשְׁבוֹת בַּמְשַׁפָּחָה שְׁלָכֶם.
2. הָבִיאוּ דָגְמָה לַעֲזָרָה הַדִּדִית בַּמְשַׁפָּחָה שְׁלָכֶם.
3. סִפְרוּ לָמִי בַּמְשַׁפָּחָה אֶפְשָׁר לַפְּנוֹת כְּאִשֶּׁר יֵשׁ בָּעִיּוֹת.
4. מָה מְרַגִּישִׁים כְּאִשֶּׁר בְּנֵי מְשַׁפָּחָה מְסַרְבִּים לְהַגִּישׁ עֲזָרָה?
5. הָאֵם גַּם יְלָדִים יְכוּלִים לַעֲזֹר לַהוֹרִים. כִּיצַד?

איך חיים ביחד במסגרת המשפחתית?

למה הכוונה כששואלים – "איך חיים במשפחה"?

1. קראו את "הזמנה להתארח" בכמה משפחות (בעמודים 48-50).

2. כתבו

א. מה מצא חן בעיניכם במשפחת יעקב? _____

ב. מדוע? _____

ג. מה לא מצא חן בעיניכם במשפחת כרמל? מדוע? _____

ד. מה מצא חן בעיניכם במשפחת גולדברג? מדוע? _____

3. כתבו דגמה להתנהגויות שבהן יש:

א. התחשבות הדדית במשפחה או בין חברים

ב. לקיחת אחריות במשפחה או בין חברים

ג. עזרה הדדית במשפחה או בין חברים

4. קראו את רשימת המשפטים (א-י"א, בעמ' 53).

5. כתבו ליד כל משפט את המלה המתאימה מתוך הרשימה:

אחריות, עזרה הדדית, התחשבות, תמיכה בזולת.

העזרו בדגמה.

רשימת משפטים:

א. דוגמה: דורית מסבירה לאחיה כיצד לפתור את תרגילי החשבון

והוא מלמד אותה להכין מצגת. **עזרה הדדית.**

ב. מיכל מכינה בכל ערב את הילקוט לבית הספר בעצמה.

ג. גדי משחק בכדור רק בחצר, כדי לא להפריע לאמא לנוח.

ד. יורם העליב את רותי. טל נחמה אותה והציעה שישחקו ביחד.

ה. רוני ויובל מכינים ביחד שעורים ועוזרים זה לזה.

ו. כשהמשפחה יוצאת לטיול מיה לא שוכחת להכין את הכובעים

ואת המים.

ז. בכל יום חמשי אמא מטיילת עם סבתא ועוזרת לה ללכת עם

ההליכון.

ח. גד מנגן בחצוצרה בשעות אחר הצהרים, משום שאבא בקש

ממנו.

ט. גילי שכחה לקחת את אחותה הקטנה מהגן. **חסר**

י. גליה לא הסכימה להביא למירי שעורי בית כשהיתה חולה. **אין**

יא. רנה מלמדת את אולגה העולה החדשה עברית.

משימה לבית

שאלו את עצמכם **וכתבו** במחברת: מה אתם יכולים לעשות כדי:

- להתחשב באחרים,

- לקחת אחריות על המעשים שלכם,

- לעזור לאחרים.

במשפחה אוהבים, מבינים ומותירים וגם כועסים ומתפייסים

מה תלמדו:

2. אילו רגשות מביעים בני המשפחה – ההורים
לילדיהם והילדים להוריהם ולאחיהם?
3. מה מרגישים כאשר כועסים ורבים?
4. מה מרגישים כאשר אוהבים וסולחים ומותירים?

שיחה

1. מה מרגיש מי שכוועסים עליו?
2. מה מרגישים מי שסולחים להם?
3. מה מרגיש מי שסולח לאחרים?
4. מה מרגישים כאשר מתפייסים?

גילה התבוננה בתצלומים ושאלה את ההורים: "איך אני יודעת

שאתם אוהבים אותי?"

התפללה אמא ואמרה:

"בןדאי שאנחנו אוהבים

אותך, את הבת שלנו."

"אבל, אני לא יודעת איך."

אמר אבא: "כאשר אנחנו

מחבקים אותך, עוזרים לך

ומבינים אותך, משחקים איתך

ומשוחחים ביחד זה בגלל

שאנחנו אוהבים אותך.

אנחנו דואגים לך כל הזמן

בגלל שאנחנו מאוד אוהבים אותך."

גילה הססה רגע, ולבסוף שאלה: "וכשאתם כועסים עלי, כמו

הבקר, כשלא רציתי לצחצח שנים ואת כעסת עלי מאוד, האם

למרות זאת אתם ממשיכים לאהב אותי?"

אמא חבקה אותה ואמרה: "בןדאי, חשוב לי שתהיי פריאה. נכון

שיכולתי לא לכעס, אבל חשוב לי שתתרגלי לצחצח שנים בכל

בקר, בלי וכוזים."

אבא לטף את ראשה של גילה ואמר: "כדאי לדעת שבכל משפחה

נוהגים באופן שונה, בכלן אוהבים אך לא מתחבקים וגם לא

אומרים 'אני אוהב' או 'אני אוהבת אותך'."

שיחה

1. באיזו צורה מביעים אהבה במשפחה שלכם?

2. באיזו צורה אתם מביעים אהבה לבני

המשפחה?

3. שאלו את הוריקם: איך ילדים

יכולים לדעת שההורים

אוהבים אותם?

4. ההורים אומרים פעמים

רבות: "גם כאשר אנחנו

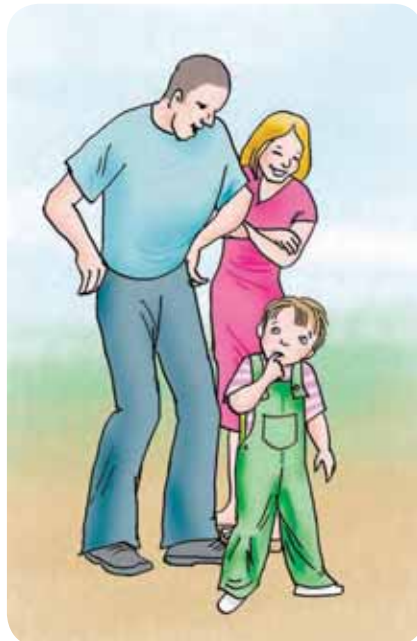
כועסים אנחנו ממשיכים לאהב."

ספרו מה אתם מרגישים כשכועסים עליכם.

5. לפעמים אחרי שכועסים מתפייסים. מה אומרים ומה מרגישים?

6. אחרי שכועסים מרגישים ברע. הציעו מה אפשר לעשות כדי

לשנות את ההרגשה?

כתיבה

במשפחה אוהבים, במשפחה מבינים, סולחים ומתפייסים

1. **התבוננו** בתצלומים ובאיורים שבעמוד 54-56.
 2. **כתבו** כותרת לכל תצלום או איור (כתבו את מספרי התצלומים).
 3. **כתבו** אילו תצלומים או איורים מזכירים לכם את משפחתכם?
 4. רון שחק בבית בכדור ופתאום הכדור עף לחלון ושבר את השמשה.
ההורים כעסו מאוד.
דינה וגל התוכחו. גל אמר: "כועסים על המעשה שרון עשה."
דינה אמרה: "כועסים על רון כי הוא ילד לא טוב."
כתבו מה דעתכם: מי משניהם צודק ומדוע?
-
-

איך מתחשבים בבני המשפחה?

מה תלמדו:

1. מה קורה במשפחה כאשר אין התחשבות.
2. על בעיות וכעסים בין בני משפחה כאשר אין התחשבות הדדית.
3. איך אפשר לפתור בעיות בין בני משפחה.

שיחה

באורי מלים

זולת – מלה נרדפת לאחר.

1. למה הכוונה: להתחשב באחר – בזולת?
2. ספרו על מקרה שבו התחשבתם בבני המשפחה או שהתחשבו בכם.
3. מה מרגישים כאשר לא מתחשבים בכם?
4. רחלי אמרה לגלעד: "אתה לא מתחשב בי. אתה יודע שקשה לי להכין שעורים ברעש ואתה מרעיש." גלעד השיב בכעס: "אני רוצה לשמע את השירים האהובים עלי ואת מפריעה לי."
5. הציעו פתרון לבעית חסר ההתחשבות בין האחים.
6. שחקו במשחק תפקידים שבו תציגו את הבעיה של האחים ואת פתרונה.

קראו בדיחה:

אבא הזהיר את אתי שלא יקפץ וישתולל:

"אל תשתולל. אני דואג

לך פן תפגע. עוד מעט

יהיו לי שערות לבנות

מרב דאגה לך."

ענה אתי: "אתה בודאי

היית שובב גדול, כי

לסבתא יש הרבה

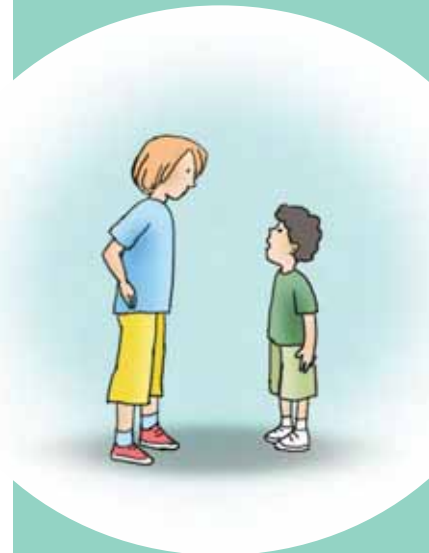
שערות לבנות."

בְּמִשְׁפָּחָה אוֹהֲבִים, בְּמִשְׁפָּחָה מְכִינִים, סוֹלְחִים וּמְתַפְּיִסִים

1. **קְרֹאוּ** אֶת הַמִּשְׁפָּטִים וְסִמְנֵנוּ בְּצִבְעַ מִשְׁפָּטִים שֶׁבָּהֶם מִתְחַשְּׁבִים בְּזוּלָת וּבְצִבְעַ אַחֵר שְ�נֵי מִשְׁפָּטִים שֶׁבָּהֶם **לֹא מִתְחַשְּׁבִים** בְּזוּלָת.
 - א. אֵלֵי הַפֶּסֶק לְשַׁחַק בְּכַדּוּר בְּזִמְנֵן שְׂאֲחֵיו הַגָּדוֹל לָמַד לְבַחֲנָה.
 - ב. אַחוּתָה שֶׁל קְתִי בְקֶשָׁה לְצַפּוֹת בְּחֻדְשׁוֹת בִּטְלוּיָזָה. קְתִי לֹא הִסְפִּימָה לוֹתֵר לָהּ.
 - ג. הַמִּשְׁפָּחָה הַחֲלִיטָה לוֹתֵר עַל נִסְיָעָה לְטִיּוֹל וּבְמָקוֹם זֶה הֵם הִגִּיעוּ לַעֲזוֹר לְסַבָּא וְסַבָּתָא בְּבֵיתָם.
 - ד. נוֹיָה לֹא הִסְפִּימָה לְשִׁמּוֹר הָעָרֵב עַל הָאֲחִים הַקָּטָנִים שֶׁלָּהּ כִּדִּי שֶׁהַהוֹרִים יוּכְלוּ לְלַכֵּת לְחַתוּנָה.
2. **קְרֹאוּ** אֶת הָאֲרוּעִים וְכַתְּבוּ פְתָרוֹן שׁוֹנֶה לְכָל אֲרוּעַ.
 - א. דּוּדֵי לֹא סִידַר אֶת הַמַּחְבְּרוֹת בְּמָקוֹמָן, אִמּוֹ **כָּעֶסָה** עָלָיו.

- ב. לְמֵאִיר **קִשָּׁה** בַּבֶּקֶר לָקוּם מֵהַמֶּטָה. אִמָּא אָמְרָה כִּמָּה פְּעָמִים שְׁצָרִיד לָקוּם לְבֵית הַסֵּפֶר, וְהִסִּירָה אֶת הַשְּׂמִיכָה מֵעָלָיו. מֵאִיר כָּעַס.

- ג. גִּילָה **כּוֹעֶסֶת** עַל אַחִיהָ הַצָּעִיר כִּאֲשֶׁר הוּא נוֹגֵעַ לָהּ בְּמַחְבְּרוֹת.

חז"ל אָמרוּ:

"איזו גבור הכובש את יָצְרו."

(פֶּרְקֵי אָבוֹת, פֶּרֶק רְבִיעִי, מִשְׁנָה א')

3. כְּתֹבוּ פִּיּוּד דְּבָרֵי חז"ל קְשׁוּרִים לְנוֹשֵׂא.

חלקת תפקידים במשפחה

מה תלמדו:

1. על חלקת התפקידים בין בני המשפחה.
2. על האחריות שיש לכל אחד במלוי תפקידו.

לכל אחד מבני המשפחה יש תפקיד.

תפקיד ההורים – לעבד, לפרנס ולקיים את המשפחה, לחנך את הילדים וללמד אותם כיצד להתנהג. הם אחראים למשפחה ולבית המגורים.

גם לילדים יש **תפקידים** במשפחה.

לכל אחד ולכל אחת במשפחה יש **כמה תפקידים**.

במשך היום אנחנו ממלאים תפקידים שונים. כל תפקיד הוא כמו "**כובע**". אפשר לומר שבמשך היום אנו חובשים כובעים שונים.

באורי מילים

תפקיד – עסוק או פעלה
שממלאים באפן קבוע.

שיחה

1. אילו תפקידים אתם ממלאים בבית המשפחה?
2. איזה תפקיד אתם רוצים למלא? מדוע?
3. מהי האחריות שלכם בתפקידכם?
4. איזה תפקידים יש להורים?

כתיבה

חלקת תפקידים במשפחה

של מי "הכובעים"? של מי התפקידים?

1. **התבוננו** באיורים של "הכובעים" בעמוד 62.
2. **מינו** את הכובעים לפי החלטתכם.
3. **כתבו** שם לכל קבוצה שמיינתם.
4. **כתבו**, אילו כובעים **דומים** לתפקידים שלכם? _____
5. אילו כובעים **אינם** דומים? מדוע? _____
6. **צירו** כובעים ו**כתבו** עליהם שמות תפקידים נוספים שיש במשפחתכם.

1. קראו על רביד:

רביד הודיע לאמא: "די! אין לי כח להיות בכמה תפקידים."
 "אילו תפקידים יש לך?" שאלה אמא.

"אני הבן שלך, הנכד של סבא וסבתא, אח של נירה, של אלדד
 ושל ליאת, ואני גם אחראי לסדר את החדר שלי."

2. כתבו מה לדעתכם ענתה אמא לרביד? _____

3. מה תפקידו של רביד?

4. במה שונה תפקיד של בן/ת נכד/ה מתפקיד של תלמיד/ה?

מי אני?

ברבוע שלפניכם כתובים עשרה שמות של תפקידים במשפחה
 ושל פעילות שבעלי התפקידים ממלאים:

סדור, סבתא, סבא, בשול, תינוק, אחות, נקיון, לקפל, אמא, אח;
הקיפו את שמות בעלי התפקידים בצבע אחד ואת הפעולה בצבע
אחר.

ס	א	ת	ב	ס
ד	ח	י	י	ב
ו	ו	נ	ש	א
ר	ת	ו	ו	מ
ל	פ	ק	ל	א
ן	ו	י	ק	נ

המלים כתובות לרחב ולארך.

אילו תפקידים אמלא במסגרת המשפחתית?

במשפחה, בפתה, בחוג ובין החברים יש לי תפקידים שונים:
יש כאלה שהם רק שלי, ויש תפקידים שאני ממלאת ביחד עם
אחרים. כל תפקיד אני צריכה למלא היטב.
אבל, לפעמים יש לי שני תפקידים ואני צריכה להחליט באיזה
מהם לבחור ועל איזה לוותר.
ולפעמים אני גם לא רוצה למלא תפקיד, כי קשה לי או שנמאס כבר.
איך מחליטים? מה עושים?
איך ממלאים שני תפקידים? איך מפסיקים?

שיחה

1. הציעו עצה לילדה: איך מחליטים על מה לוותר?
2. מה עושים כאשר קשה או נמאס למלא את התפקיד?

משימת פתיחה לבית

אילו תפקידים אמלא במסגרת המשפחתית מרצון?
ואילו מתוך חובה?

1. התייעצו עם הוריהם: אילו תפקידים אתם יכולים למלא בבית?

מה תצטרכו לבצע? _____

2. כתבו איזה תפקיד החלטתם למלא. כיצד תבצעו את התפקיד?

3. כתבו על מקרה שבו היה לכם קשה לוותר על משימה או

תפקיד, ומה עשיתם. _____

4. כתבו על תפקיד שהיה לכם מעניין ונעים למלא אותו. _____

באורי מלים

לבצע – לעשות.

קראו בדיחה

גם זה תפקיד

אפרת אחראית על השקית הגנה.

היא השקתה את הפרחים בצנור.

פתאום, ללא אזהרה, התחיל לרדת גשם.

קראה אפרת לאחותה: "תמי, הביאי לי מטריה כדי שלא ארטב

מהגשם בזמן השקית הגנה."

מי עושה מה? עם מי מבצעים את התפקידים?

יש פעולות שמבצעים לחוד ויש פעולות שמבצעים ביחד.

1. התבוננו באיורים:

2. כתבו: באילו איורים עוזרים זה לזה ועושים פעלה משתפת?

3. כתבו: באילו איורים לא פועלים ביחד?

4. כתבו כותרת לכל איור.

5. אילו פעולות מבצעים במשפחה שלכם ביחד, מתי ומדוע?

6. אילו פעולות מבצעים לחוד? מתי ומדוע?

7. כתבו: אילו פעילויות אתם מעדיפים לבצע לחוד? מדוע?

8. כתבו: אילו פעילויות אתם מעדיפים לעשות בשותף פעלה?

באורי מלים

שתוף פעלה – לעשות ביחד
דברים שונים.

קראו בדיחה:

אריק שאל את אסף:
"נגיד שנפלת לבור עמק. מה תעשה?"
אסף חשב ואמר: "אני אצעק חזק שיוציאו אותי."
"ואם אף אחד לא ישמע אותך?" שאל אריק.
"אני אביא סלם ואצא בעצמי."

...ונגיד שבבור היה סלם...

שלחן היצירה

התפקידים שלי בבית

1. הכינו לוח בריסטול ועליו תכתבו את תפקידיכם בבית.
2. צירו סימן לכל תפקיד.
3. הכינו מתלה ללוח ותלו אותו במקום בולט בבית.
4. כתבו או צירו תפקידים שהייתם רוצים למלא ולא מאפשרים לכם.

קִשָּׁה לַהַחֲלִיט הַחֲלָטוֹת

מָה תִּלְמָדוּ:

1. עַל הַקִּשָּׁה שֶׁיֵּשׁ כַּאֲשֶׁר צָרִיךְ לִבְחֹר בֵּין שְׁתֵּי פְעֻלּוֹת וּלְוֹתֵר עַל אַחַת.
2. עַל הַהֲרָגָשָׁה שֶׁיֵּשׁ לְאַחַר קִבְּלַת הַהַחֲלָטָה וְעַל הַוֹתֵר.

עַל מָה לְוֹתֵר?

הַהוֹרִים וְהַמּוֹרָה אוֹמְרִים לִי תִּמְיֵד:
אַתָּה צָרִיךְ לַהַחֲלִיט!
אַבֵּל זֶה לֹא קָל כָּל כָּךְ.
לִפְנֵי שֶׁמַּחֲלִיטִים צָרִיךְ לִבְחֹר בֵּין
כַּמָּה דְּבָרִים.
יֵשׁ לִי הֶרְבֵּה שְׁאֵלוֹת:
עַל מָה לְוֹתֵר? אֶת מָה לַהֲעֲדִיף?
וְאִם הַהַחֲלָטָה לֹא תִהְיֶה טוֹבָה?
אֵיךְ אֲדַע שֶׁבְּחִרְתִּי בְּחִירָה נְכוֹנָה?
אוּלֵי אֶתְיַעֵץ עִם חֵבֵר אוֹ חֲבֵרָה?
וְאוּלֵי עִם הַהוֹרִים אוֹ עִם הַמּוֹרָה?

חֲזַ"ל אָמְרוּ:

"אֵיזֶהוּ חֵכֶם הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם."

(פִּדְקֵי אָבוֹת, פֶּרֶק רִבְעִיעִי מִשְׁנָה א')

בְּאוּרֵי מִלִּים

הַחֲלָטָה – לַהֲכָרִיעַ בֵּין
אֲפִשְׁרִיּוֹת שׁוֹנוֹת.
פְּתִירוֹן בְּעֵיָה – תְּשׁוּבָה
מִתְאַיְמָה לִבְעֵיָה.
הַתְּלַבְּטוֹת – הַקִּשָּׁה לַהַחֲלִיט
בֵּין בְּחִירָה אַחַת לַשֵּׁנִיָּה.

החלטה קשה

למורן יש בעיה – היא רוצה מאוד להשתתף במקהלת בית הספר. אבל באותו יום ובאותה השעה, באפן קבוע, היא הולכת לשמע קונצרט עם סבתא וסבא. הם נהנים מאוד להיות בחברתה ומחכים כל השבוע למפגש שלהם. מורן רוצה להשתתף בשתי הפעילויות וההחלטה על מה לוותר קשה. מה עליה לעשות?

שיחה

1. מה הקשי של מורן?
2. מה הייתם עושים במקומה?

מה עושים?

דניאל יושב ליד השלחן והכין שעורים. פתאום נשמע צלצול בפעמון הדלת. יוסי חברו הטוב עמד בפתח וקרא לדניאל לשחק איתו. דניאל התלבט, הוא רצה מאוד ללכת עם יוסי, אבל הוא עדין לא סיים את הכנת השעורים. אמא הסתפקלה בדניאל ואמרה: "אני רואה שקשה לך להחליט על מה לוותר."

שיחה

מה אתם הייתם עושים במקום דניאל?

בן וגל גרים ליד מרפז הקליטה. הם התנדבו לשחק בכל יום ראשון עם ילדי עולים חדשים. בהתחלה הם שמחו והרגישו שהתפקיד שלהם חשוב ומאתגר (יש להם אתגר להצליח ולתורם לאחרים). יום אחד בא בן ואמר לגל: "פתחו בבית התלמיד חוג שחמט המתקנים בכל יום ראשון. אני רוצה מאוד להצטרף. תבוא אתי? אני כבר נרשמת". גל התלבט וחשב אולי זה לא בסדר אם הם יפסיקו ללכת למרפז הקליטה. לגל היזה קשה מאוד להחליט על מה לוותר, האם להצטרף עם חברו בן לחוג השח או להוסיף למלא, לבדו הפעם, את התפקיד החשוב שבו התחיל במרפז הקליטה. אמו של גל אמרה: "אני מבינה את ההתלבטות שלך. תצטרף להחליט בעצמך באיזה פתרון לבחור ומה לעשות".

באורי מלים

התנדבות – עשיית פעולה מרצון חפשי למען אנשים אחרים ולמען הכלל.

שיחה

1. מה היו הבציות של גל?
2. האם גל ורון היו חברים להמשיך להתנדב?
3. אלו הייתם במקומם, במה הייתם בוחרים?
4. אם התנדבתם לפעולה כלשהי, ספרו מה עשיתם ומה הרגשתם כשהתנדבתם.

כתיבה

קשה להחליט החלטות

על מה לותר?

1. קראו את תאורי המקרה בעמודים 70-71.

א. כתבו על מה כל אחד מהילדים צריך לותר?

ב. כתבו באיזה מתאורי המקרה יש דמיון לארוע שקרה לכחי
מה עשיתם?

ג. כתבו במי אפשר להעזר פשוט בעיה וצריך להחליט?

בחרו לענות על שאלה 2 או על שאלה 3:

2. בחרו באחד מתאורי המקרה וכתבו לו המשך.

3. כתבו על מקרה שבו הייתם צריכים להחליט ולותר על משהו
חשוב, ומה עשיתם.

מי מתאים למי?

קראו את המשפטים ומתחו קו בין המלים למשפט המתאים

קבלת החלטה	א. רנת אחראית על קשויט הכתה
תפקיד	ב. עדו בחר לתת לאחותו הצעירה לשחק לפננו במחשב
התנדבות	ג. מה לעשות - האם לשחק עכשו או להכין שעורים?
ותר	ד. ילדים מכתה ב' עוזרים מרצונם לילדים מכתה א'

יש אי הבנות ובעיות? איך פותרים אותן?

מה תלמדו:

1. על מצבים שבהם נוצרות אי הבנות ובעיות בין בני המשפחה.
2. איך פותרים בעיות ברוח טובה?

באורי מלים

אי-הבנה – כאשר לא מבינים זה את זה.

אי הבנה – יוצרת בעיה

הכל השתבש

פתאום ההורים הודיעו: מחר נסע לטיול. הם אפילו לא שאלו אותי, וגם לא שתפו אותי, רק פשוט הודיעו. ולי היו תכניות אחרות. רציתי לשחק עם יואב במחשב, ואחר כך ללכת עם מירה לכיף. ופתאום – הכל השתבש.

אני דוקא אוהב מאוד לטייל עם המשפחה, אבל למה לא שתפו אותי? למה לא אמרו לי קודם?

שיחה

1. מדוע הילד כועס?
2. איך היה אפשר למנע את אי ההבנה?
3. האם קרה לכם מקרה דומה? איך הבעיה נפתרה?

מתי הזמן המתאים?

אבא כָּעַס על אורי: "מתי אתה חושב להתחיל את שעורי הבית שלך?" אורי לא ענה, הוא היה שקוע בבניית טיסון.
אבא כָּעַס ואמר: "תמיד אתה משאיר את השעורים לרגע האחרון."
אורי נעלב וענה: "אבא סמך עלי שאסיים את השעורים."

אבל, אפשר גם אחרת

אבא ראה שאורי שקוע בבניית הטיסון.
אמר לו: "אני רואה שעכשו אתה מעדיף לבנות את הטיסון. רק כדאי שתזכר - השעורים מחכים לך. הם על אחריותך."

כעבר זמן קצר נגש אורי לאביו ואמר: "אבא, תראה את הטיסון שלי, סימתי לבנות אותו. עכשו אני אכין את השעורים. אל תדאג, הם על אחריותי."

שיחה

1. מה ההבדל בין שני התאורים:

א. ביחס של אבא לאורי.

ב. בהרגשה של אורי.

ג. בפתרון הפעיה.

2. איזה מצב טוב יותר, לדעתכם? מדוע?

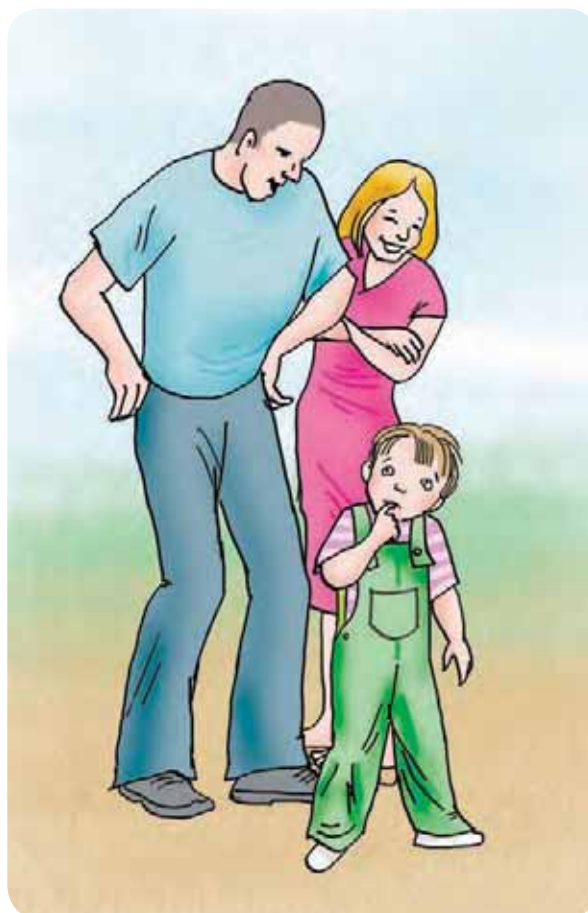
כתיבה

יש אי הבנות ובציוות? איך פותרים אותן?

אי הבנה – יוצרת בעיה

1. קראו את "הכל השתבש" בעמוד 73 וננו על השאלות.
2. כתבו: מה הייתם אומרים להורים אלו הייתם במקום הילד?

3. כתבו על מקרה שפצעתם כי לא הבינו אתכם.

איך לכתור בעציה ללא ריב וללא כעסים ועלבונות?

מה תלמדו:

1. על בעיות בין בני הבית היכולות לגרום לסכסוך ולריב.
2. על החשיבות שבשמירת כבודו של האחר.

נ' אשם? / פניה פרשטין

מה לעשות,

ואיך לברר

מי אשם פחות,

ומי אשם יותר,

ומי רב עם מי:

אני עם אחותי

או היא עמי?

ועכשיו

כשהיא עוברת –

אני מסתלקת.

כשהיא מדברת –

אני שותקת,

ואיני מביטה בה כלל.

וגם היא מתנפחת,

ואינה סולחת.

היא אמרה דבר-מה –

ואני צחקתי,

היא פרעה לי צמה –

ואני לא שתקתי.

וחבל, חבל.

כי עכשיו

כבר קשה לברר

מי אשם יותר,

ומי התחיל בקטטה:

אחותי אתי,

או אני אתה?

היא קראה לי שם-גנאי

ואני חול בה זרקתי,

ומיד היינו ברגז, ודי.

ולמה? ומדוע? –

באמת לא ידוע.

שיחה

1. מה הבעיה שמספר עליה בשיר?
2. מה התוצאה של הריב?
3. האם אפשר היה למנע את הריב?
4. קראו את דברי חז"ל והסבירו כיצד הם מתקשרים לנושא.

מדברי חז"ל:

רבי נהוראי אומר:

"כל המביש פני חברו סוף הוא מתביש."

(ספר האגדה, עמ' תקג)

"רבי אליעזר היה אומר: יהי כבוד חברך

חביב עליך בשלך." (פרקי אבות פרק ב', משנה י')

חכמינו זכרם לברכה דרשו וכתבו כמה חשוב לשמור על הכבוד של הזולת. כל אחד וכל אחת מאתנו צריכים לשמור על כבוד הזולת (של האחר).

שיחה

מה דעתכם: איך אפשר לשמור על כבוד הזולת?

הִיָּה שְׂמֵחַ?

אַתְּמוֹל אַחֲרֵי הַצִּהּרִים הִיָּה "שְׂמֵחַ" אֶצְלָנוּ.
אָחִי הַגָּדוֹל הֵבִיא תַּקְלִיטוֹר חָדָשׁ לַמַּחֲשֵׁב וְהַשְׁמִיעַ מוּזִיקָה בְּעֶצְמַת
קוֹל גְּבוּהָה.

אָחוֹתִי הִתְפֹּנְנָה לְבַחֲינָה וּבִקְשָׁה שְׂיִהְיָה שְׂקֵט וְשָׁלָא יִפְרִיעוּ לָהּ.
אֲנִי רָצִיתִי לִשְׁחַק עִם הַחֲבֵרִים שְׁלִי בַּמְשָׁחַק "שׂוֹדְדִים וְשׂוֹטְרִים".
כְּאֲשֶׁר הִתְחַלְנוּ לִשְׁחַק, אָחוֹתִי צָעָקָה עָלַי שֶׁאֲנִי מִפְרִיעַ וּמְרַגֵּז אוֹתָהּ.
הִיא הֶעְלִיבָה אוֹתִי בְּנוֹכְחוֹת הַחֲבֵרִים שְׁלִי. בְּכָל פַּעַם הִיא מַעְלִיבָה
אוֹתִי. נִמְאָס לִי!

אָחִי הַגָּדוֹל צָעַק עָלַיָּה וְהֶעְלִיב אוֹתָהּ.
וְאֲנִי רָאִיתִי שֶׁהֵם צוֹעֲקִים, הִתְחַלַּתִּי גַם כֵּן לִצְעַק עַל שְׂנִיָּהֵם.
אֲמַרְתִּי לָהֶם שֶׁנִּמְאָס לִי שֶׁהֵם צוֹעֲקִים עָלַי כִּי אֲנִי קָטָן מֵהֶם.
כָּכָה זֶה קוֹרָה בְּכָל פַּעַם.

אֶכְשָׁר אַחֲרַת – יֵשׁ דְּרָכִים לְפִתְרוֹן

לִבְעִיָּה יֵשׁ הִתְחַלָּה, לִבְעִיָּה יֵשׁ סִבָּה. אֵיךְ פּוֹתְרִים?

• מִזֵּהִים – מַצְבִּיעִים עַל הַסִּבָּה לִבְעִיָּה.

• חוֹשְׁבִים עַל פְּתֻרֹנוֹת שׂוֹנִים.

• בּוֹחֲנִים אֶת הַהֲצָעוֹת – מָה טוֹב, מָה פָּחוֹת טוֹב.

• בּוֹחֲרִים בְּפִתְרוֹן אֶחָד.

• פּוֹעֲלִים עַל פִּי הַפִּתְרוֹן שֶׁנִּבְחַר.

• בּוֹדְקִים אִם הוּא טוֹב.

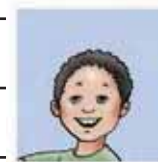

אפשר אחרת – יש דרכים לפתרון

1. **כתבו:** מה הפעיה של האחים בתאור המקרה "היה שמח?"
2. **כתבו:** מה משיגים ומה מפסידים כאשר צועקים ומעליבים?
3. **כתבו** כיצד יכולים בני המשפחה לעסוק בענייניהם כשהם מתחשבים בבני המשפחה האחרים ואינם רבים אתם. הציעו מספר דרכים.

4. מבין ההצעות שלכם **כתבו:**

איזה פתרון אינו מתאים? איזה פתרון מתאים ביותר?

שלחן היצירה

מכנים "סרטי" – ספור לסרט.

בפעילות זו תלמדו:

- לכתב ספור לסרט.
- להכין "סרט" כתוב ומצויר בחמש תמונות.

1. התארגנו בקבוצות.
2. בקבוצה תכתבו ותצירו "סרט" על בעיה וסכסוך בין ילדים במשפחה ועל הפתרון.
3. איך עושים סרט?
 - א. מחליטים מה עלילת הספור.
 - ב. כותבים את הספור על נייר טיוטה.
 - ג. קוראים את מה שכתוב. קוראים שנית ומתקנים.
 - ד. מכנים גליל נייר ועליו מצירים חמש מסגרות (עבור חמש תמונות, או לפי החלטתכם).
 - ה. כותבים נקי את הספור: בכל מסגרת כותבים קטע אחד מהספור.
 - ו. מצירים ציור מתאים בכל מסגרת.
 - ז. מגלגלים את הגליל. בפתה פורשים את הגליל בהדרגה, תמונה אחר תמונה, ומציגים את הסרט לפני הכתה.

כּוֹתְבִים סְפוּר: אַת שֵׁם הַסְפוּר כּוֹתְבִים בְּסִיוֹם הַסְפוּר. חָשׁוּב שֶׁהַשֵּׁם יִהְיֶה מְעוּרָר סִקְרָנוּת.

דְּגֻמָּה: הָרִיב הַקָּשָׁה! הַצְלַחְנוּ! מִי הִתְחִיל?

לְסְפוּר יֵשׁ פְּתִיחָה: מִתְחִילִים אֶת הַסְפוּר בְּפִתִּיחָה קְצָרָה.
דְּגֻמָּה: פֶּתָאוֹם זֶה הִתְחִיל...; בִּקֹּר אֶחָד...; פֶּתָאוֹם נִכְנְסוּ כָּמָה יְלָדִים וְאַמְרוּ...

בְּסְפוּר יֵשׁ עֲלִילָה שֶׁהִיא אֲרוּעַ אֶחָד אוֹ יוֹתֵר: כּוֹתְבִים אֶת הָאֲרוּעִים בְּרָצֵף. **דְּגֻמָּה:** בַּהֲתַחֲלָה הָיָה, אַחֵר כָּךְ, בְּגִלְלֵי שֶׁ... הוּא אָמַר שֶׁ... (אִילוּ דְּגֻמָּאוֹת לְמִשְׁפָּטִי קָשׁוּר).

בְּסְפוּר כּוֹתְבִים בְּעִיָּה: לְדַמְיּוֹת בְּסְפוּר יֵשׁ בְּעִיָּה. הַבְּעִיָּה וְהַרְצוֹן לְפִוְתָרָה הֵם מְרִכְז הַסְפוּר.

דְּגֻמָּה: אֲתִי וְיִפְעַת רַבּוּ עַל... הִיא נִעְלָבָה מִ... כָּלֶם הִפְרִיעוּ לָ... גָּדִי הוּא הָאֵחַ הַגָּדוֹל. הוּא חוֹשֵׁב שֶׁאַמָּא אוֹהֶבֶת יוֹתֵר אֶת מִירִי אַחוֹתוֹ.

בְּסְפוּר יֵשׁ דַּמְיּוֹת - אֲנָשִׁים וְיְלָדִים: מִתְאַרִים אֶת הָאֲנָשִׁים לְפִי הַמְרָאָה שֶׁלָּהֶם, מָה הֵם מְרַגִּישִׁים. נוֹתְנִים לָהֶם לְדַבֵּר כְּמוֹ בְּחַיִּים.

דְּגֻמָּה: "הָאֲחוֹת הַקְּטָנָה וְהָאֹהֶבָה", "הוּא רָצִינִי וְאוֹהֵב לְקַרֵּא סְפָרִים", "הִיא שְׂמִיחָה לֵהִיוֹת עִם חֲבֵרָה וּלְשַׁחֵק שָׁח", "הַגִּינְגָ'י הַחֲמוּד וְהַחִיכּוֹן", "הִיא נִעְלָבָה מִמָּוֶה".

בְּסְפוּר מְדַבְּרִים כְּמוֹ בְּחַיִּים, לְדְגֻמָּה: דּוֹרִית אָמְרָה: "אֲנִי לֹא מִסְכִּימָה לַעְזוֹר יוֹתֵר", רוֹנִי הֲצִיעַ: "אֲנִי רוֹצָה לַעְזוֹר אֲבָל..."

לְסְפוּר יֵשׁ סִיוֹם: בְּסִיוֹם כּוֹתְבִים אֶת הַפְּתָרוֹן לַבְּעִיָּה.
דְּגֻמָּה: הֵם הִחְלִיטוּ עַל... הִיא הֲצִיעָה שֶׁ... כָּלֶם הִסְכִּימוּ שֶׁ... הֵם לֹא רָצוּ לְקַבֵּל אֶת...

הזכיות שלי – הזכיות שלך והזכיות שלך

מה תלמדו:

1. מהן זכויות?
2. מהן "זכויות הילד" ומה חשיבותן?
3. איך אפשר על הזכויות שלי?
4. איך אתן זכויות לאחרים?

כשפוגעים בי – זה מעליב אותי

המשורר יהודה אטלס כתב על רגשות של ילדים כאשר פוגעים בזכויות שלהם.

אולי זה מעליב לפעמים,
אולי זה עובר את הגבול,
אבל אם
מנשקים
אותי על הפנים – אני תוך
מנגב בשווה.

מתוך הספר: הילד הזה הוא אני

שיחה:

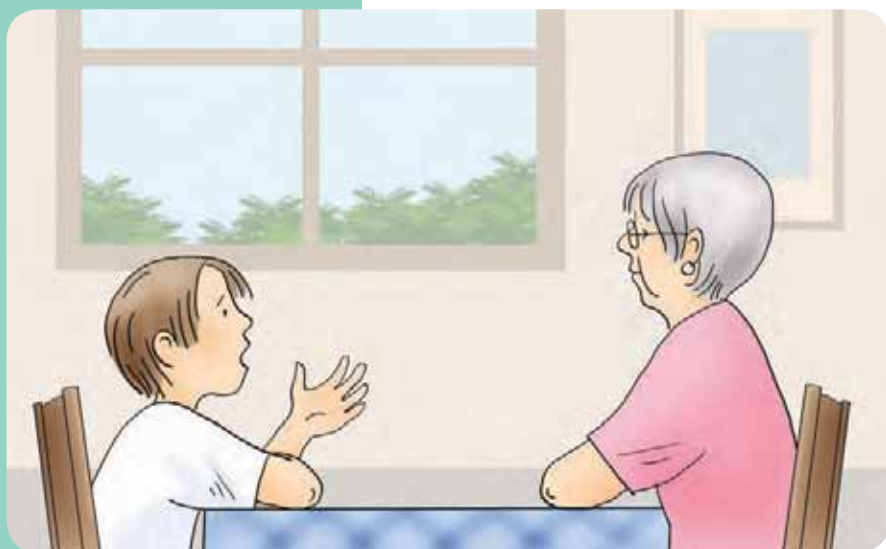
1. מה מרגיש הילד שבשיר?
2. למי מתכוון הילד כשהוא אומר: אולי זה מעליב לפעמים?
3. גם לכם קרה שלא התחשבו ברגשות וברגשות שלכם?
4. מה עשיתם? מה אמרתם?

רון אוהב להיות בבית של סבתא.
אצל סבתא מתר לעשות הרבה דברים שבבית שלו לא מקבל.
יום אחד כשהיה עם סבתא הוא ספר לה שההורים אמרו לו
שבשעה שהם נחים הוא לא יכול להזמין חברים.

סבתא הקשיבה לו, חבקה אותו ואמרה: "ראשית אתה צריך
לשמע בקול הוריד, כפי שכתוב בעשרת הדברות – כבד את אביך
ואת אמך למען יאריכון ימך, וישנית אני מבינה שזה לא נוח לך,
אבל עליך לכבד את ההורים, כי זו זכותם לנוח.

אבל תדע ותזכר תמיד, שחשוב
מאוד לא לפגוע בזכויות של
ההורים ועליך לכבד אותם
ולשמע בקולם גם אם אתה לא
מרצה מכך."

רון הסתפל בסבתא כלא
מבין ואמר: "אני פוגע בזכויות
שלכם? מה פתאום?"

שיחה

1. מה הִיָּה הנְמוּק שֶׁנִּתְּנָה סִבָּתָא לָרוֹן?
2. אִם קָרָה לָכֶם שְׁפָגְעוּ בְּזָכוֹת שְׁלָכֶם – סִפְרוּ.
3. אֵילוּ זְכוֹיֹת לְדַעְתְּכֶם יֵשׁ לִילָדִים?

חק זכויות הילד בישראל

כְּדִי לְהִגֵּן עַל יִלְדִים וְלִדְאֹג שֶׁיִּגְדְּלוּ הַיָּטֵב **חוקקו** אֶת "חק זכויות הילד".

החק **מחייב** שֶׁיִּנְהָגוּ לָפִיו, יִשְׁמְרוּ עַל הַזְכוּיֹת וְיִדְאֻּהוּ לְתֵת זְכוּיֹת לְכָל הַיִּלְדִים.

עַל הַזְכוּיֹת הַחֲלִיטוּ אֲנָשֵׁי חֲנוּךְ, מִשְׁפָּטָנִים, רוֹפְאִים, וְנִצְיָגֵי הַצָּבוֹר.

בַּחק **זכויות הילד** יֵשׁ הוֹרָאָה הַמִּפְרָשֶׁת (מִבְּהִירָה בְּדִיוֹק) אֵילוּ תִּנָּאִים יִלְדִים צָרִיכִים כְּדִי לִגְדֹל. אִם לֹא מִתְקַיְמִים הַתִּנָּאִים הָאֵלֶּה סִימָן שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים עַל הַחק.

לְדַגְמָה: מוֹסְדוֹת הַמְּדִינָה (מִנְהִיגֵי הַמְּדִינָה) הַחֲלִיטוּ שֶׁיִּלְדִים צָרִיכִים לִגְדֹל בְּתוֹךְ מִשְׁפָּחָה וּבִבֵּית מִסְדֵּר, שֶׁהַמִּבְגָּרִים יִשְׁמְרוּ עֲלֵיהֶם, יֹאֲהִבוּ וְיִבְנִינוּ אוֹתָם.

כֶּךְ כְּתוּב בַּחק: "לְכָל יֶלֶד הַזְכוּת לְהִיּוֹת בְּמִשְׁפָּחָה – לְקַבֵּל הַזְנָה (מִזוֹן), דִּיּוֹר נְאוֹת (בֵּית מְסֻדֶּר), הַגָּנָה, אֲהָבָה וְהַבְנָה."

באורי מילים

חק – חק הוא הוראה הקובעת מה מתר ומה אסור.
לחק חייבים לציית. כמו
בחקי משחק ובחקי תנועה.

הצהרת זכויות הילד בישראל

(פאן מובאות רק חמש זכויות מתוך עשר)

1. לכל ילד הזכות להתפתחות גופנית ונפשית –
בבטחון, בשלום, בבריאות, בשוויון, בכבוד ובחופש.
2. לכל ילד הזכות להיות במשפחה – לקבלת הגנה,
דיור נאות, הגנה, אהבה והבנה.
3. לכל ילד הזכות לחינוך – להגשמה עצמית,
להזדמנויות שווה, ולמצוי יכלתו וכשרונותיו.
4. לכל ילד הזכות לפרטיות – לסודיות ולהגנה על
רכושו.
5. לכל ילד הזכות להשתלבות בחברה – ולשוויון,
ללא אפליה מכל סוג שהוא.

שיחה

1. מדוע החליטו מנהיגי המדינה לחוקק את חק זכויות הילד?
2. קראו עם המורה בקול רם את הצהרת זכויות הילד בישראל ודונו בשאלות האלה:

- א. למה הכוונה בזכות מספר 4:
"לכל ילד הזכות לפרטיות
– לסודיות ולהגנה על רכושו?"
- ב. למה הכוונה בזכות מספר 1:
"לכל ילד הזכות להתפתחות
גופנית ונפשית – בבטחון,

בשלוש, בבריאות, בשיוון, בכבוד ובחופש."

3. ההורים משתפים את הילדים בפעילות המשפחתית, מקשיבים לדעתם ולהצעותיהם. איזו זכות נשמרה?

4. האם זכותם של ילדים להפריע בשעור? מדוע?

5. לפעמים מבגרים או ילדים פוגעים בזכות של ילדים. אם קרה לכם מקרה כזה, ספרו עליו בכתה והסבירו איזו זכות שלכם נפגעה.

"ואהבת לרעה כמוה", (ויקרא פרק יט, פסוק יח)
"ר' עקיבא אמר: ואהבת לרעה כמוה – מה ששנוא עליה אל תעשה לחברה. זה כלל גדול בתורה."
(ספרא, פרשת קדושים, פרק ד)

כתיבה

הזכיות שלי – הזכיות שלך והזכיות שלך

כשפוגעים בי – זה מעליב אותי

1. **קראו** את השיר שכתב יהודה אטלס בעמוד 82 וכתבו:

2. גם אתכם העליבו, כמו שכתוב בשיר? _____

3. מה העליב אתכם? _____

4. מה מרגישים כשנעלבים? _____

עצות סבתא

1. **קראו** את תאור המקרה **עצות סבתא** בעמוד 83.

2. **ענו** על השאלות **בכתב** (העזרו "הצהרת זכיות הילד בישראל" בעמ' 85).

א. סבתא אמרה לרון שעליו לשמור על הזכיות של הוריו. על

איזו זכות מדבר? _____

ב. על איזו זכות שמרה סבתא? _____

ג. **כתבו:** איזו זכות נפגעה בשני המשפטים:

• גיא חטט במגרות של אחיו הגדול. _____

• גלית לעגה לאחיה כשהביא תעודה לא טובה. _____

ד. **כתבו:** איזו זכות נשמרה בשני המשפטים האלה:

• אמא קנתה למירי משקפים מיוחדים כדי שתוכל לקרוא. _____

• רוית ועדי לומדות לגנו בפסנתר. _____

- א. מה אתם מרגישים כְּאִשֶּׁר פּוֹגְעִים בְּזִכּוֹת שְׁלָכֶם?
- ב. איך אֶפְשָׁר לְשֹׁמֵר עַל הַזִּכּוֹת שְׁלִי וְעַל הַזִּכּוֹת שֶׁל אֲחֵרִים?
- ג. לְמָה בְּכָלֵל צָרִיךְ לְשֹׁמֵר עַל זִכּוֹת שֶׁל אֲחֵרִים?

בְּחֵרוּ לַעֲנוֹת עַל שְׂאֵלָה 1 או עַל שְׂאֵלָה 2:

1. הַמַּחֲזִיזוּ בְּפָנֵי הַכֶּתֶה אֲרוּעַ שֶׁבוּ נִפְגָּעָה זְכוּת שֶׁל יֶלֶד או יֶלְדָּה.
הַתִּיַּחֲסוּ לְרִגְשׁוֹת שְׁלָחֶם.

2. חֲבֵרוּ סִפּוּר עַל יֶלְדִים

שְׂאֵחַת מִזִּכְיוֹתֵיהֶם נִפְגָּעוּ:

מָה הֵם הִרְגִּישׁוּ, וּמָה

הִרְגִּישׁ מִי שֶׁפָּגַע בָּהֶם

(הַעֲזִרוּ בַּהֲסִבֵּר אֵיךְ לְכַתֵּב

סִפּוּר בְּעֶמּוּד 81).

3. מְשִׁימָה לַבֵּית: הַתִּיעֲצוּ עִם בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה אֵיךְ אֶפְשָׁר לְשֹׁמֵר עַל
הַזִּכּוֹת שֶׁל כָּלֶם.

"וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל"

(וִיקָרָא יט, פְּסוּק יד)

כּוֹנֵת הָאָסוּר:

אָסוּר לָשִׂים מִכְשׁוֹל (חֲפֶץ שֶׁמִּפְרִיעַ בַּדֶּרֶךְ) לְפָנַי עוֹר, כִּי הוּא יָכוֹל לִפְלֹא
אֶל תִּכְשִׁיל אֶת חֲבֵרְךָ גַּם אִם הוּא נָכָה, יֵשׁ לְשֹׁמֵר עַל זִכּוֹת הָאָדָם
הַנָּכָה.

כִּךְ גַּם בִּיחֹס לִילְדִים.

יֶלְדִים אֵינָם יוֹדְעִים דְּבָרִים רַבִּים וְלָכֵן אָסוּר לְהַכְשִׁיל אוֹתָם בְּכּוֹנָה.

יש זכויות – ויש גם חובות

מה תלמדו:

1. מהן חובות.
2. אילו חובות יש לילדים?
3. על מלוי חובות לצד קבלת זכויות.

מהי חובה?

דגמה: בישאל קים חק חנוך חובה. לכן ההורים חייבים לשלח את ילדיהם לבית הספר.

דגמה: חובה לצאת לחק התנועה: הולכי רגל חייבים לעבר רק במעבר חציה.

באורי מלים

חובה – דבר שאדם חייב לעשות.

רק לך אין חובות!

אתי תלמידת כיתה ג אמרה בכעס לאפרת אחותה הגדולה: "את רק רוצה שישמרו על הזכויות שלך! לך אין בכלל חובות בבית." השיבה אפרת: "נדאי שיש לי חובות. החובה החשובה ביותר שיש לי היא לכבד את הזכויות שלך ושל דני הקטן ולכבד את הזכויות של ההורים, וכמובן לשמר על הזכויות שלי. זה לא כל כך פשוט. לפעמים אתם מרגיזים אותי." "איך את שומרת על הזכויות שלנו?" שאלה אתי בפליאה.

עֲנֵתָהּ אֶפְרַת: "לִמְשָׁל, אֲנִי לֹא מְזַמֶּינָה לְבֵית חֲבֵרוֹת בְּשָׁעוֹת
הַמְנוּחָה, אֲנִי לֹא מְחַטֶּטֶת בַּמַּגָּרוֹת שְׁלָדָּה, אֲנִי מְכַבֶּדֶת אוֹתָהּ
וּמְשִׁתְּדֶלֶת לֹא לְהַעֲלִיב אוֹתָהּ. אֲפֹלוּ כְּשֶׁאַתָּה מְרַגֵּזָה אוֹתִי לִפְעָמִים."
"אִם כֵּן, כְּשֶׁאַנִּי מְצִיקָה לָּךְ וּלְדָנִי וּמְצִיצָה לָּךְ וְלַחֲבֵרוֹת שְׁלָדָּה, אֲנִי
פּוֹגַעַת בַּזְכוּיוֹת שְׁלָכֶם?" שְׁאַלָה אֶתִּי.

"כֵּן, אֶת פּוֹגַעַת בַּזְכוּיוֹת שְׁלָנוּ.
חוֹבֶתְךָ לְכַבֵּד אֶת הַזְכוּיוֹת שְׁלָנוּ."
הַשִּׁיבָה אֶפְרַת.
אִמָּא שֶׁהִקְשִׁיבָה לְשִׁיחַת הַבָּנוֹת
אָמְרָה: "גַּם לֹאֲפֹא וְלִי יֵשׁ חוֹבוֹת.
הַחוֹבָה שְׁלָנוּ הִיא לְדָאֵג לָכֶם, לָנוּ
יֵשׁ חוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת מִשְׁשָׁלָכֶם."

"הַחוֹבָה הַחֲשׂוּבָה בְּיוֹתֵר הִיא לְשָׁמֹר עַל כְּבוֹדָם שֶׁל אֲנָשִׁים,
עַל זְכוּיוֹת שֶׁל יְלָדִים וְשֶׁל מְבַגְרִים וְעַל הַזְכוּיוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי
הַמִּשְׁפָּחָה. קוֹרְאִים לָכֵן: **לְשָׁמֹר עַל כְּבוֹד הָאָדָם**."

שִׁיחָה

1. מִדּוּעַ אֶפְרַת אָמְרָה: "לֹא פָּשׁוּט לְשָׁמֹר עַל הַזְכוּיוֹת שֶׁל בְּנֵי
הַמִּשְׁפָּחָה?"
2. הַשְׁמִירָה עַל כְּבוֹד הָאָדָם הִיא הַחוֹבָה הַחֲשׂוּבָה בְּיוֹתֵר.
מָה יַעֲתִיכֶם, אֵיךְ עוֹשִׂים זֹאת?

אורית אמרה בכעס גדול: "גיל לא נותן לי לשחק במשחקי המחשב, הוא אומר שאני בת והמשחקים הם לא לבנות. זה מאוד מעליב ומרגיז!"

גיל הרגיש שאורית רוצה את עזרת ההורים, ולכן צעק בקול רם: "לך יש את ברבי ואני לא מפריע לך! בנות משחקות בבבות ובבגדים! ומלבד זה את צריכה לעזר לאמא להכין אכל!"

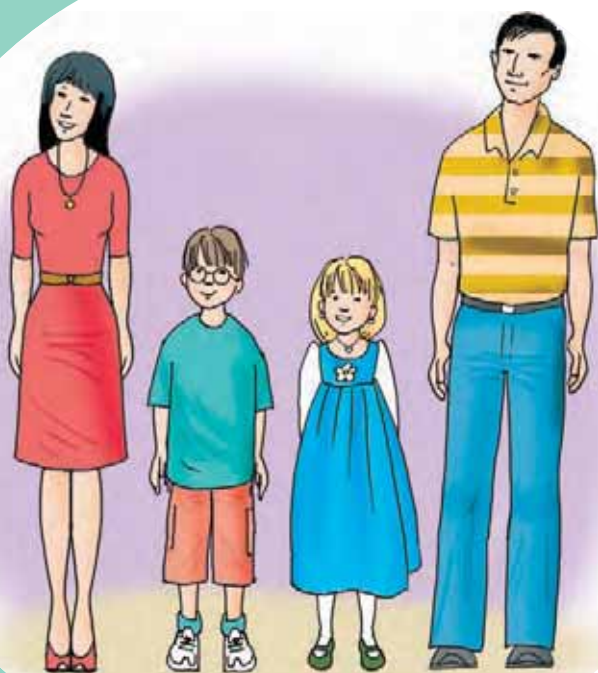
אני ואבא מורידים תכנות במחשב ומשחקים במשחקים של בנים. המחשב הוא לבנים!"

אבא שהקשיב, התפלא על דברי גיל. הוא קרא לילדים ואמר: "ממתי במשפחה שלנו יש חלוקת תפקידים בין בנים ובנות? אצלנו יש שוויון בין בנים לבנות. כל המשימות והתפקידים מתאימים גם לבנות וגם לבנים."

יש תפקידים ודברים שאני מענין לעשות ואני יודע לעשות אותם היטב, ויש תפקידים ודברים שאמא יודעת טוב יותר והיא רוצה לעשות.

כך גם אתם ילדים. אנחנו צריכים להגן על שוויון זכויות לכלם לבנים ולבנות."

אין קשר בין התפקיד שבוחר האדם לעשות לעבודה שהוא בן או בת.

שיחה

1. למה התכוון אבא כשאמר: "אצילנו יש שויון בין בנים ובנות"?
2. יש לכם דגמה, במשפחה או בכיתה, שבה שומרים על שויון בין בנים לבנות?

3. באיזו זכות מזכויות הילד כתוב על שויון לכלם?
4. איך זה קשור לשויון בין המינים?

כְּתִיבָה

יש זכויות – ויש גם חובות

בָּנִים וּבָנוֹת

רק לך אין חובות!

1. קראו את תאורי המקרה רק לך אין חובות! בעמוד 89 ואת בָּנִים וּבָנוֹת בעמוד 91.
2. ענו על השאלות.
3. באילו זכויות של אחותה פגעה אתי כשהציצה והציקה לה?

4. באילו זכות פגע גיל כשאמר לאורית שפנות לא משחקות במחשב? (בספור בָּנִים וּבָנוֹת בעמוד 91)

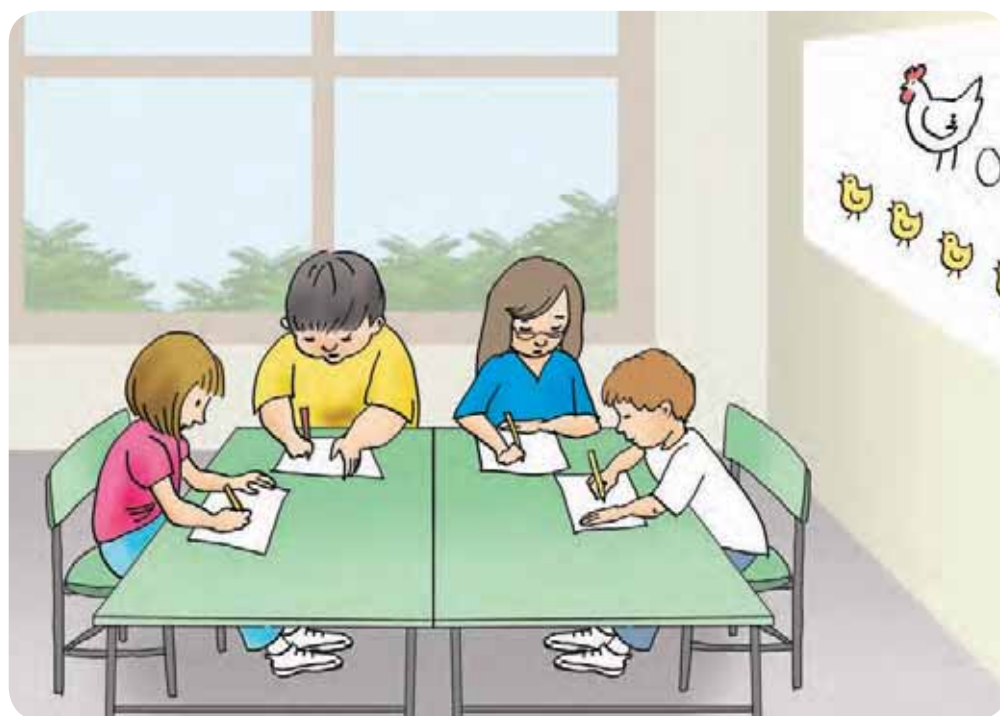
5. מה לדעתכם הרגישה אורית לאחר דברי אבא?

למענינים

כתבו ספור קצר על מקרה שבו לא נשמרו הזכויות של ילד או של ילדה. מה קרה ומה הם עשו.

1. **סמנו** קו מתחת למשפטים הנכונים שאין עליהם ופוח.
 א. החובה של ההורים היא לדאג שילדיהם יהיה אכל, אהבה וחנוך.
 ב. החובה של ההורים היא שילדיהם יהיה בית ובטחון.
 ג. החובה של ההורים היא לתת לילדים כל מה שהם רוצים.
 ד. החובה של ההורים היא להעניש את הילדים.
 ה. הזכויות של הילדים הן לקבל חנוך ואהבה.
 ו. חובה לשמור על הזכות לפרטיות.
 ז. אין חובה לשמור על הזכות לפרטיות.
 ח. אסור לפגוע בילדים ולנצל אותם.
 ט. יש זכויות שוות לבנים ולבנות.
 י. לבנים יש יותר זכויות כי הם בנים.
 2. **חברו** גם אתם משפטים נכונים ומשפטים לא נכונים והראו לחבריכם.

שלחן היצירה

המשימה: פרסום זכויות הילד

1. העתיקו את זכויות הילד המפורטות בהצהרה בעמ' 85 על רצועות בריסטול. על כל רצועה כתבו זכות אחת.
2. קשטו את הרצועות ותלו אותן במקום בולט בפתח.
3. הכינו כרזה עם הבטוי של חז"ל – חכמינו זכרונם לברכה: "ואהבת לרעך כמוך, אל תעשה לרעך מה ששנוא עליך".
4. קשטו את הכרזה ותלו אותה בפתח.

ג. מנהגים, נהלים ומסורת במשפחה

על מה תלמדו?

1. על סדר היום ועל הכללים של המשפחה.
2. על הצורך של בני המשפחה לקיים את הכללים גם אם לא תמיד הם רוצים בהם.

סדר יום ומסגרת, נהלים וכללים במשפחה

- בכל משפחה יש מנהגים, נהלים וכללים שקליהם נוהגים במשפחה. למשל: יש תפקידים בבית, לא יוצאים מהבית ללא רשות ההורים.
- יש סדר יום שמתאים לבני המשפחה ולפעילות שלהם. למשל: בבקר אוכלים ביחד ארוחת בקר, בצהריים נחים, בשעות אחר הצהריים הילדים הולכים לחוגים.
- בדרך כלל ההורים קובעים את סדר היום של המשפחה ואת הכללים.
- הילדים יכולים לבקש מההורים לדון בסדר היום ולשנות אותו.
- הילדים לומדים מההורים ומתנהגים לפי מנהגי המשפחה.
- במשפחה שומרת מצוות ההורים מלמדים את ילדיהם תפילות, נטילת ידיים לפני הארוחה ובכרפת המזון אחרי הארוחה, וגם דינים ומנהגים.

באורי מלים

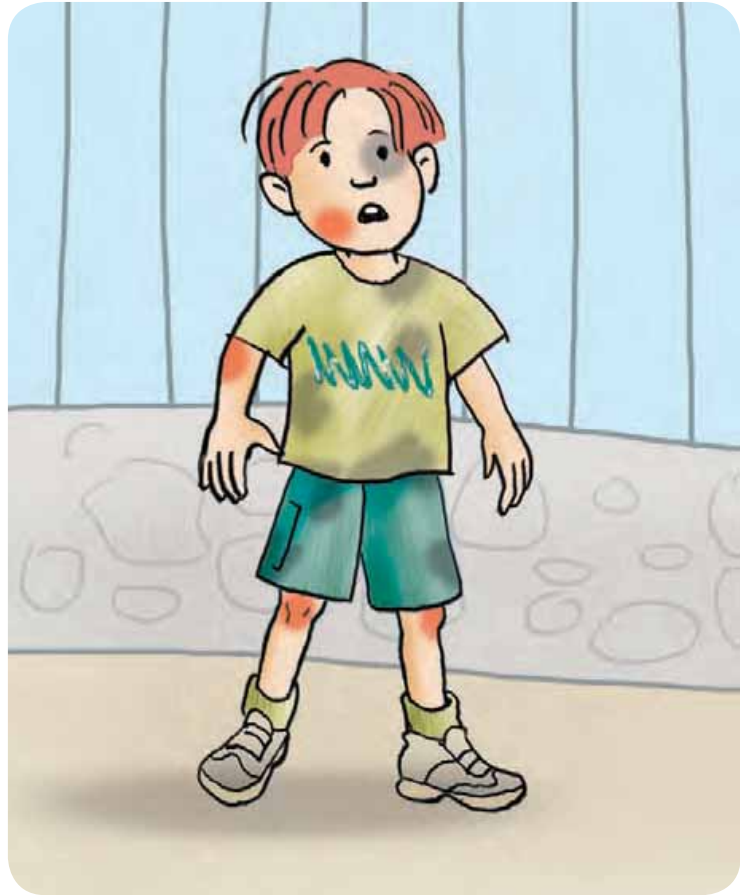
מסרת – מנהגים, אגדות וכללים שעוברים במשפחה מדור לדור.

דור – הזמן שבין הולדתם של אנשים עד לגיל שבו הם מולידים ילדים (30 שנה). יש דור הזקנים, דור ההורים, דור הילדים.

דין – חק.

הלכה – חקי היהדות.

מנהג – מעשים שעושים מתוך הרגל. התנהגות מקבלת.

אַלף פֿעמל'ס ב'יום

לאָמאָ אָני מַבְטִיחַ:

"מֵהֵיּוֹם אַהֲיָה בְּסֹדֶר

מֵהֵיּוֹם אַהֲיָה אָדִיב

מֵהֵיּוֹם אֲשֶׁמֹר עַל סֹדֶר

לֹא אֶצְעֵק וְלֹא אָרִיב".

וְאַז, מִבְקָשׁ רְשׁוּת

לְצֵאת לְחָצֵר אוֹ לְגִנָּה,

וְשׁוֹב הוֹלֵךְ מִכּוֹת

עִם כָּל יְלָדֵי הַשְּׂכּוֹנָה.

אַלף פֿעמל'ס ב'יום

לאָמאָ אָני מַבְטִיחַ,

אָני בְּאַמֶּת מִתְכַּוֵּן

אַז לְמָה אֵינְנִי מַצְלִיחַ?

למה צריך?

למה אני צריכה תמיד לקום בבקר בשעה שההורים מחליטים?
למה צריך לצחצח שנים ולשטף פנים?
למה כאשר אני חוזרת הביתה – צריך לרחץ גדים?
למה אני צריכה להכין שעורים כשאמא אומרת?
למה צריך לסדר את החדר?
למה יש דברים שאני רוצה לעשות ואומרים לי: אצלנו זה לא מקובל?
למה אסור לי להציק ולהתגרות באחותי הנודניקית?
למה צריך לעשות כל מיני דברים שההורים אומרים?

למחשבה: מה הפעיה של הילדה? על מה היא מתלוננת?

אצלם זה אחרת

שכנים חדשים

אצל השכנים החדשים יש מנהגים אחרים משלנו:
קטיה וגלינה מנגנות בפסנתר במשך שעות רבות.

הן מכינות בעצמן את הארוחות,

אפילו שלפצמים נמאס להן.

הן מדברות בשקט ובנימוס

ועוזרות לאמא בכל מה

שנחוץ.

קטיה אומרת: "ככה זה

אצלנו, גם כאן בישראל וגם

כשהיינו ברוסיה."

השכנים התאומים

אצל השכנים התאומים תמיד
שמח ומהומה - הם צוחקים,
משחקים וצועקים ולפעמים
גם רבים.
לפני שהם הולכים לשחק
במגרש - הם מבקשים
רשות מההורים שלהם. הם
אומרים: "צריך לחזור בזמן,
צריך לדיק והכי חשוב - לשמור
על לוח זמנים."

למחשבה: על מה מקפידים התאומים והאחיות - קטנה וגלינה?

שיחה

1. מדוע חשוב שלמשפחה יהיה סדר יום ויהיו נהלים קבועים?
2. לא קל לוותר על הרצונות הפרטיים ולהתנהג לפי הכללים של המשפחה. האם קרה לכם מצב כזה?
3. שחקו משחק תפקידים:
 - א. קבוצה אחת תהיה משפחה שאין בה כללים ואין בה סדר יום.
 - ב. קבוצה שנייה תהיה משפחה שיש לה סדר יום ויש לה כללים.
 - ג. המחיצו ארוע שבו שתי המשפחות נפגשות ומשוחחות ביניהן.
 - ד. מה היתרון (יותר טוב) בפיש סדר יום קבוע?

סדר יום ובהלים במשפחה

דגמה לסדר יום במשפחת גורן במשך שני ימים:

היום בשבוע	אמא	אבא	יעל	גלעד
ראשון	16:00-8:00 בִּעְבוּדָה 20:00 חוג אֶמְנוּת	18:00-6:00 בִּעְבוּדָה 20:00 מִכּוֹן כּוֹשֶׁר	אֲחֵרִי הִלְמוּדִים הִכָּנָת ש.ב. 18:00-16:00 חוג ציור	אֲחֵרִי הִלְמוּדִים הִכָּנָת ש.ב. 17:00-18:00 פְּעוּלָה בְּתַנוּעָה
שני	15:00-7:00 עֲבוּדָה 17:00 חוג הִתְעַמְלוּת	18:00-6:30 עֲבוּדָה בִּבֵּית	אֲחֵרִי הִלְמוּדִים הִכָּנָת ש.ב. 19:00-16:00 פְּעוּלָה בְּתַנוּעָה	אֲחֵרִי הִלְמוּדִים הִכָּנָת ש.ב. 16:00 אֶמּוֹן כְּדוּרְסֵל

משפחת לוי

שלישי	7:15-7:00 תְּפִלַּת שַׁחֲרִית נְטִילַת יָדִים 7:45-7:30 אֲרוּחַת בֶּקֶר בִּבֵּית הַסֵּפֶר וּבִעְבוּדָה 20:00 הִרְצָאָה	6:15-6:00 תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, נְטִילַת יָדִים וּאֲרוּחַת בֶּקֶר בִּעְבוּדָה 16:00 מִנְחָה 20:00 לְמוּד תּוֹרָה	7:15-7:00 תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, נְטִילַת יָדִים וּאֲרוּחַת בֶּקֶר 7:45 לְבֵית הַסֵּפֶר 16:00 לְבִנֵּי עֲקִיבָא	פְּעוּלָה בְּתַנוּעָת בְּנֵי עֲקִיבָא
שבת	9:00-7:30 תְּפִלָּה בִּבֵּית הַכְּנֶסֶת אֲרוּחַת שַׁבָּת 16:00 סְעוּדָה שְׁלִישִׁית תְּפִלָּת מִנְחָה וּמַעְרִיב וְהַבְדְּלָה 17:00 לְבִנֵּי עֲקִיבָא	9:00-7:30 תְּפִלָּה בִּבֵּית הַכְּנֶסֶת אֲרוּחַת שַׁבָּת 16:00 סְעוּדָה שְׁלִישִׁית תְּפִלָּת מִנְחָה וּמַעְרִיב וְהַבְדְּלָה	9:00-7:30 תְּפִלָּה בִּבֵּית הַכְּנֶסֶת אֲרוּחַת שַׁבָּת 16:00 סְעוּדָה שְׁלִישִׁית תְּפִלָּת מִנְחָה וּמַעְרִיב וְהַבְדְּלָה 17:00 לְבִנֵּי עֲקִיבָא	9:00-7:30 תְּפִלָּה בִּבֵּית הַכְּנֶסֶת אֲרוּחַת שַׁבָּת 16:00 סְעוּדָה שְׁלִישִׁית תְּפִלָּת מִנְחָה וּמַעְרִיב וְהַבְדְּלָה 17:00 לְבִנֵּי עֲקִיבָא

משימת כתיבה לבית

סדר היום במשפחה

העזרו בבני המשפחה כדי לענות בכתב על השאלות.

1. מהו סדר היום במשפחה שלכם? של ההורים? ושל הילדים?

2. ממה אתם מרצים מסדר היום שלכם? _____

3. הציעו במה לשפר. _____

4. הכינו לוח סדר יום (כמו בשתי המשפחות בעמוד 100) וכתבו את סדר היום שלכם ושל בני המשפחה.

נהלים וכללים במשפחה

1. קרה לכם שאחרתם להגיע הביתה? כתבו מה הרגשתם

כשאחרתם. _____

2. איך הגיבו בני המשפחה? מה הם הרגישו? _____

3. מדוע חשוב לשמור על כללי התנהגות במשפחה גם אם לפעמים _____

זה לא נוח? _____

כללי התנהגות במשפחה

אבא:
אני רואה
שחסר משהו.

אמא:
עקשו אנחנו אוכלים.
אברהם שכחת לברך את
ברכת המזון.

שוב
השאת בלגו,
מי יסדר?

אמא:
בבקשה לך
לאכל ליד השלחן,
כאן לא חדר אכל.

אבא:
גם הפעם
דני אחר.

כְּתִיבָה

1. הַתְּבוּנָנוּ בְּאִיּוּרִים.
2. הַתְּאִימוּ לְכָל אֶחָד מֵהָאִיּוּרִים אֶת הַמְשַׁפֵּטִים הַמִּתְאִימִים מִהֶרְשִׁימָה.
3. הוֹסִיפוּ שְׁנֵי אִיּוּרִים וּבָקֵם תְּתַאֲרוּ מַצָּבִים לְפִי כָּלֵלִי הַתְּנַהּגוֹת בַּמְשַׁפָּחָה שְׁלָכֶם.

רְשִׁימַת הַמְשַׁפֵּטִים:

1. חֲשׂוֹב לְדִיק וּלְהִגִּיעַ בְּזִמָּן.
2. סִדּוּר הַחֶדֶר הוּא בְּאַחֲרִיּוֹת הַיָּלָדִים.
3. אוֹכְלִים לֵיד שְׁלַחַן הָאֵכֶל וּמְבָרְכִים בְּרֶפֶת הַמְּזוֹן.
4. הָאֲרוּחָה הַמְשַׁתֶּפֶת הִיא חֶלֶק מִהַנְהָלִים וְהַכָּלִלִים הַנְּהוּגִים בַּמְשַׁפָּחָה.

קְרָאוּ בְּדִיחָה:

אִמָּא הָעִירָה לְדָלְיָה: "הַבִּטְחִתְּ שְׂתִשְׁטְפִי אֶת הַכֵּלִים מֵאֲרוּחַת הַצֹּהָרִים וְעַדִּין לֹא שִׁטְפִיתְּ."

דָּלְיָה הִסְתַּכְּלָה עַל אִמָּא בְּפִלְיָאָה וְאָמְרָה: "שְׂכַחֲתְּ שֶׁסַּכְּמָנוּ שְׁאֵשְׁטוּף אַחֲרֵי שְׁאֲכִין שְׁעוּרִים?

עוֹד לֹא הִתְחַלַּתִּי לְהַכִּין אוֹתָם."

שָׁבָתוֹת, חֲגִים וּמוֹעֲדִים

מָה תִּלְמְדוּ:

1. אֵיךְ בְּמִשְׁפָּחָה מְקִיָּמִים אֶת מִנְהַגי הַשָּׁבָת, אֶת הַחֲגִים וְהַמוֹעֲדִים.
2. עַל הַחֲשִׁיבוֹת שְׂיֵשׁ לַיּוֹם הַשָּׁבָת וְלִיָּמֵי הַחֲגִים בְּמִסְרֹת הָעַם הַיְּהוּדִי.

מִהִמְסֹרֶת הַיְּהוּדִית וּמִמִּנְהַגי הַחֲגִים

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

"זכור את יום השבת לקדשו"

(שמות כ, ז-יא)

באורי מלים

שגרה – סדר קבוע.

השבת היא יום המנוחה של העם היהודי.

לפי המסורת היהודית ביום ששי האם מדליקה נרות שבת ומברכת עליהם.

בערב שבת נוהגים לקדש על היין ומברכים על החלה.

מברכים זה את זה בברכת "שבת שלום".

יש משפחות שעורכות קדוש, שרות שירי שבת ואוכלות ארוחת ערב חגיגית.

יש משפחות שנוהגות לאכל ארוחה חגיגית, לשיר ולשוחח על ארועי השבוע שחלף.

יש משפחות שבהן אין משנים דבר משגרת שאר ימות השבוע. כל משפחה ומנהגיה.

ביום השבת למשפחות שונות מנהגים שונים.

יש השומרים את מצות יום המנוחה, ונוהגים לפי המסורת ללכת לבית הכנסת כדי להתפלל, לקרוא וללמד תורה, לברך, ואז לחזור ולנוח בבית.

יש הנחים בבית, קוראים, משוחחים ומשחקים במשחקים שונים.

יש משפחות שאוהבות לארח ומזמינות אורחים לשבת, אחרים מטילים או עוסקים בספורט ובתחביבים שונים. כל משפחה ומנהגיה – כל משפחה והמסורת שלה.

הַחֲמָה מֵרֹאשׁ הָאֵילָנוֹת / חַיִּים נֶחֱמָן בִּיאֲלִיק

הַחֲמָה מֵרֹאשׁ הָאֵילָנוֹת נִסְתַּלְקָה.
בּוֹאוּ וְנֵצֵא לְקִרְאת שַׁבַּת הַמַּלְכָּה.
הִנֵּה הִיא יוֹרֶדֶת הַקְדוּשָׁה, הַבְּרוּכָה,
וְעֵמָּה מַלְאָכִים, צָבָא שְׁלוֹם וּמְנוּחָה.

בּוֹאִי, בּוֹאִי, הַמַּלְכָּה!

בּוֹאִי, בּוֹאִי, הַמַּלְכָּה!

מִלְאוֹר לְשֶׁפֶת

אֶדְנִי אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד,
לֵשִׁים וּלְתַפְאֶרֶת וּלְתִהְלָה.
לְכָה דּוֹדִי לְקִרְאת פֶּלֶה,
פָּנִי שַׁבַּת נִקְבְּלָה.

לְכָה דּוֹדִי
לְכָה דּוֹדִי לְקִרְאת פֶּלֶה,
פָּנִי שַׁבַּת נִקְבְּלָה.
שְׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוֹר אֶחָד
הַשְׁמִיעֵנוּ אֶל הַמִּיחָד,

בְּאוּרֵי מִלִּים

מְזֻמֹּר – שִׁיר.

את השבת מכנים בשם: המלכה, כלה.
 רבי ינאי לבש בגדיו בערב שבת ואמר:
 "בואי כלה, בואי כלה שבת",
 רבי חנינא היה מתעטף ועומד בערב שבת בין
 השמשות ואומר: "בואו ונלכה לקראת שבת המלכה".
 "באה שבת – באה מנוחה".
 (דברי הגמרא מסכת שבת דף קי"ט)

כְּתִיבָה

שָׁבָתוֹת, חֲגִים וּמוֹעֲדִים

מְסֹרֹת וּמִנְהַגי שַׁבָּת

1. **כְּתִבוּ:** מַדּוּעַ מְכַנִּים אֶת הַשַּׁבָּת בַּשֵּׁם "הַמַּלְכָּה" אוּ בַשֵּׁם "כֹּלֶה"?

2. **כְּתִבוּ:** כִּיצַד בְּמִשְׁפָּחָתְכֶם מְקַבְּלִים אֶת הַשַּׁבָּת? (מָה עוֹשִׂים

בְּעֶרְב שַׁבָּת?)

3. מָה דוֹמָה בַּשִּׁיר **הַחֲמָה מֵרֹאשׁ הָאֵילָנוֹת** שֶׁכָּתַב בִּינְיָמִין לִמְזִמּוֹר לַשַּׁבָּת?

4. אֵילוֹ מִנְהַגי שַׁבָּת אַתֶּם מְקִימִים בְּמִשְׁפָּחָתְכֶם?

5. מָה אַתֶּם אוֹהֲבִים בְּמִיָּחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת?

שִׁלְחַן הַיְצִירָה

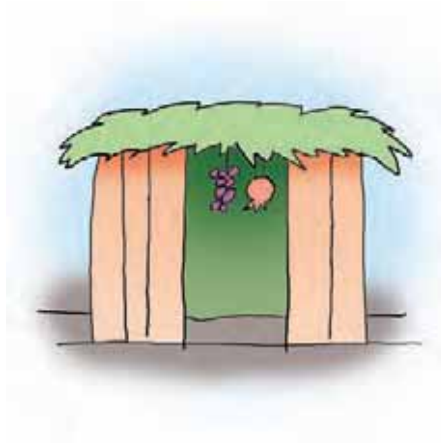
1. **שִׁיר לַשַּׁבָּת** – חֲבְרוּ שִׁיר לַשַּׁבָּת, וְאוֹלִי אֶפְלוּ מִנְגִּינָה.

2. **שָׁרִים שִׁירֵי שַׁבָּת** – שִׁירוּ שִׁירֵי שַׁבָּת שְׁאַתֶּם מְכִירִים, לַמְדוּ

שִׁירִים חֲדָשִׁים וְלַמְדוּ אֶת בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה.

חגים ומועדים במשפחתי

בחג סוכות

לפני החג

תמיד שואלים:

איפה אתם בחגים?

לבית הכנסת גלד,

בסכה נשב, ועל ארבעת המינים נברך,

גם אורחים לסכה הזמנו וקשואים לרב הכנו.

ואתם?

נסע לצפון, נרד לכנרת ונטפס על הר מירון.

ואתם?

בכל חג אנחנו חוגגים אחרת.

פעם בטיול ופעם בבשול,

בשנה שעברה ארחנו את כל המשפחה.

והשנה עוד לא החלטנו מה.

באורי מלים:

מסרת – מנהגים העוברים
במשפחה, נמסרים מהורים
לילדיהם.

מנהג – מעשה שעושים
מתוך הרגל, צורת התנהגות
שהתקבלה בצבור.

מועדים – ימים טובים, חגים
ומאדעות חשובים.

אשפזין – אורחים לסכה.

שיחה

1. כיצד נוהגים במשפחתכם לחג חגים ומועדים?

2. איך אתם שתפים להכנת החג או הארוע?

חגים ומועדים במשפחתי

1. **כתבו** ליד כל איור של חג ומועד איך חוגגים אותו במשפחה שלכם:

א. מי מהמשפחה המרחבת משתתף בחג? _____

ב. היכן אתם מקימים את החג? _____

2. באיזה חג או ארוע אתם עוזרים ומשתתפים בהכנתו? _____

3. איזהו החג או הארוע האהוב עליכם ביותר? מה אתם אוהבים

בו? _____

4. **כתבו** ליד האיורים את שמות החגים והארועים.

שלחן היצירה

חוברת למנהגי החגים והמועדים במשפחתכם:

הכינו דפים בחוברת. דף לכבוד כל חג. בדפים תכתבו ותרצו את מנהגי החג והמועד כפי שנהוג במשפחתכם. בסוף השנה תצרפו את הדפים וכך תהיה לכם חוברת שתוכלו להציגה בתערוכת הכתה.

1. הכינו לכל חג דף מקשט.

2. כתבו את שם החג על נייר גדול.

3. הנה רשימה של מנהגי חג ומסורות הנהוגים במשפחות,

בחרו חג וצירו:

- מאכלים שאוכלים,

- ברכות שמברכים,

- שירים ששרים,

- ספורים שמספרים,

- משחקים שמשתחים,

- בגדים שלובשים,

- קשואים שמקשטים,

- מי האורחים שמזמנים

4. הוסיפו עוד דברים שנהגים לעשות במשפחתכם.

5. צרפו את הדפים שכתבתם וצירתם לחוברת אחת, כך שיהיו

בה כל מנהגי החגים במשפחות הכתה.

6. הציעו שם לחוברת. קשטו אותה, ובכל פעם תוכלו להוסיף

לה דפים.

האלבום המשפחתי שלי

1. הוסיפו תצלומים וציורים לאלבום המשפחתי:

- תצלומים של המשפחה בחגים
- בימי הולדת
- באירועים שונים

2. ליד כל תצלום או ציור **כתבו** בקצרה מי המשתתפים, מה האירוע, מתי הוא היה.

משלחן היצירה לשלחן המחשב ולהכר

בפעילות זו העזרו בבני המשפחה

1. קשטו את דפי האלבום.
2. אתם יכולים לסרק למחשב את התצלומים ולעצב אותם.
3. הדפיסו את הדפים או הכינו מצגת.
4. תוכלו לשלח את דפי האלבום בדואר האלקטרוני – דוא"ל לבני המשפחה המרחבת.

מי מסתתר במשכצת?

ח	נ	ו	כ	ה
ס	ש	ב	ת	ט
פ	ו	ר	י	מ
ב	צ	א	ד	ל
ג	ה	ש	נ	ה

הקיפו את שמות החגים
(מזמין לשמאל, מלמעלה למטה
ומלמטה למעלה).
יש חמשה שמות של חגים.

ד. הספור של בני משפחתי בישראל

מה תלמדו:

1. על עליית בני המשפחה לארץ מארצות שונות.
2. על החיים בארץ לאחר העלייה.

בדרך לארץ ולמדינת ישראל

ספורים מהאלבום הישן

לקראת חגיגות יום העצמאות של מדינת ישראל הכינו בבית הספר תערוכה וקראו לה בשם: "בדרך לארץ ולמדינה".

התלמידים התבקשו להביא תצלומים וספורים של בני משפחה (הגרעינית והמרחבת), על עלייתם לארץ לאורך השנים:

על העליות בשנים שלפני הקמת המדינה.

על העליות בשנים שלאחר הקמת המדינה ועל העליות בשנים

האחרונות.

תלמידים ומורים הביאו

לתערוכה תצלומים, ספורים,

כלים וחפצים, וכמה תלמידים

ומורים הביאו גם תעודות

ומכתבים על הזמן שבו עלו

לארץ.

ילדים בפולין

הספור של סבא רבא

דנה שאלה את סבתא רבא רחל ואת סבא רבא יהושע (הסבים של אמא): "מתי עלייתם לארץ ישראל? איך הגעתם לארץ?" סבא יהושע שמח על השאלה של הנדנה החמודה. הוא אוהב מאוד לספר על מה שהיה בעבר. סבא התחיל לספר: "הייתי ילד בן תשע באשר עליתי לארץ עם הורי החלוצים ועם אחי ישראל. ההורים שלנו חלמו על חיים בארץ ישראל, התפללו לארץ ישראל ולירושלים וקוו שיוזכו לחיות בארץ.

לכן הם החליטו לעזוב את פולין הרחוקה ולעלות לארץ. במשך כמה ימים הפלגנו באנייה עד שהיא עגנה בנמל

יפו (היום יפו היא חלק מהעיר תל אביב).

מהנמל נסענו לעיר עכו בדיליג'נס. הדיליג'נס הייתה עגלה – כרכרה רתומה לסוסים.

בעכו רב התושבים היו ערבים וביניהם חיו כמה משפחות של יהודים.

ההורים שלי פתחו מסעדה לפועלים בעכו.

ואני, ילד בן תשע נסעתי כל יום ברכבת ללמוד בבית הספר בעיר הגדולה חיפה.

בין התושבים הערבים לתושבים היהודים היו יחסים טובים מאוד.

באורי מלים

חלוצים – ראשונים, מי שעלו לארץ ראשונים.
פולין – מדינה באירופה שממנה עלו הרבה יהודים.
נמל – מקום שבו אניות עוגנות ליד החוף.

הספור של סבתא רבא

דנה הנינה בקשה את סבתא רחל: "ספרי לי איך את עלית לארץ. גם את היית ילדה כשעלית לארץ?"

סבתא רחל הוציאה אלבום תצלומים והראתה לדנה. סבתא שמחה על השאלה והתחילה לספר: "בפולין חלמנו להקים מדינה שתהיה של היהודים. ההורים שלי התפללו לארץ הקודש, קראו בתנ"ך ובכל חג שרו מזמורים לארץ ישראל. לכן החלטנו לעלות לארץ ישראל ולהקים בה ישובים של יהודים. הייתי נערה בת שמונה-עשרה – הייתי חלוצה. לארץ הפלגתי באניה ביחד עם חברים מפולין. החלטנו שבארץ נעבד בשדות ובפרדסים ונבנה קבוץ. במהלך ההפלגה שרנו ורקדנו. מנמל יפו נסענו למושבה רחובות. שם עבדנו בעבודת החקלאות

– בפרדסים ובמטעי הבננות. זו הייתה עבודה קשה מאוד. "עלית לארץ לבד? ההורים שלך לא באו ביחד איתך?" שאלה דנה.

סבתא רחל לטפה את ראשה של נינתה ואמרה: "לצערי הרב, הם לא הצליחו להגיע לארץ וזה מאד עצוב. את בודאי יודעת על השואה ועל היהודים הרבים שנרצחו על ידי הגרמנים

הנאצים. גם הורי היו ביניהם ואני מתגעגעת אליהם. אבל, לשמחתי, אחותי הצעירה רבקה, נותרה בחיים והיא עלתה לארץ לאחר המלחמה."

באורי מלים

קבוץ – משק חקלאי שבו כלם שתפים.

השואה – האסון הגדול שבו הנאצים רצחו 6 מיליון יהודים בזמן מלחמת העולם השנייה.

אנו באנו ארצה / משה רבינא

אנו באנו ארצה
לבנות ולהבנות בה.

חושו אחים, חושו / י"א פינק

חושו, אחים, חושו,
נרימה פּעמינו!
חושו, אחים, חושו,
לארץ אבותינו!

פה בארץ חמדת אבות / ישראל דושמן

נירו ניר, ניר, ניר,	פה בארץ חמדת אבות
שירו שיר, שיר, שיר,	תתגשמן כל התקוות,
גילו גיל, גיל, גיל,	פה נחיה ופה נצר
כבר הנצו נצנים.	חיי חפש חיי דרור,
נירו ניר, ניר, ניר,	פה תהא השכינה שורה,
שירו שיר, שיר, שיר,	פה תפרח גם שפת התורה,
גילו גיל, גיל, גיל,	
עוד יבואו זרעונים.	

• למדו לשיר את השירים.

דנה, שאלה את סבתא גילה (הבת של סבא יהושע וסבתא רחל):
 "בת כמה היית כאשר מדינת ישראל קמה? איפה היית? ספרי לי
 מה את זוכרת."

סבתא גילה ספרה: "אני הייתי ילדה בת שבע, בגיל שלך. בקבוץ
 שבו גדלתי היה בחדר האכל רדיו גדול, ענקי, כמעט בגובה שלך.
 התכנסנו כל החברים, החברות והילדים, כדי לשמע
 את דוד בן גוריון מכריז על הקמת מדינת ישראל –
 מדינה לעם היהודי בארץ ישראל."

בזמן שדוד בן גוריון נאם היתה דממה. כלם
 הקשיבו ברצינות גדולה כל כך שחשבתיו שקרה דבר
 נורא.

ופתאום, לאחר שהוא סיים, החברים התחילו
 לרקד הורה, לשיר ולקרא קריאות שמחה. ההורים
 הרימו את הילדים על הידים ורקדו אתנו. השמחה
 וההתרגשות היו גדולות מאוד.

אבל מיד למחרת פרצה המלחמה – **מלחמת העצמאות**.

מהר מאוד נכנסנו למקלטים ומטוסים של הצבא הירדני והעירקי
 טסו מעל הקבוץ. היו לנו תעלות מגן שקשרו בין בית הילדים
 למקלט. אני זוכרת שפאשר נשמעה אזעקה היינו במקלחת ומיד
 רצנו למקלט, עם המגבת והסבון על הראש.

במלחמה נהרגו כמה חברים מהקבוץ ונהרגו עוד הרבה מאוד
 חילים ואזרחים בכל הארץ. לא היה קל בזמן המלחמה, היה
 עצוב מאוד על מותם של האנשים.

אבל היתה שמחה וגאווה בלב – יש לנו מדינה משלנו, מדינה של
 העם היהודי."

כַּת הַאָרֶץ? אֵלֵיָם / רֶפְאֵל סַפּוֹרֶטָה

כָּל הָאָרֶץ דְּגָלִים, דְּגָלִים.

עִם רוֹקֵד גָּלִים, גָּלִים.

עִם שְׂמִחַ, טַף צוֹהֵל,

חֵג הַיּוֹם לְיִשְׂרָאֵל.

סַבָּא וְסַבָּתָא עָלוּ לְאָרֶץ אַחֲרֵי הַקִּסְתַּת הַמְּדִינָה

סַבָּתָא עֲלֵתָה מִמְרוֹקוֹ

מַעֲנֵן בִּקְשָׁה מִסַּבָּתָא מְרִים וּמִסַּבָּא דָּוִד, הַהוּרִים שֶׁל אָבֹא שְׁיִסְפְּרוּ
לָהּ אֵיךְ הֵם הִגִּיעוּ לְאָרֶץ וּמִתֵּי הִגִּיעוּ.

סַבָּתָא מְרִים הִתְרַגְּשָׁה מְאֹד מִהַבִּקְשָׁה שֶׁל נִכְדָּתָהּ. הִיא כָּל
כָּךְ שְׂמִיחָה שֶׁמִּיד הוֹצִיָּאָה בְּגֵד מִמְרוֹקוֹ, קְשׁוּטִים לְחֵג הַמִּימוּנָה
וְהַנִּיחָה עַל הַשִּׁלְחָן.

סַבָּתָא הִחֲלָה לְסַפֵּר: "סַבָּא וְאֲנִי נוֹלְדָנוּ וְגִדְלָנוּ בְּמִרוֹקוֹ. אֲנִי
נוֹלְדָתִי בְּעִיר פֶּס וְסַבָּא בְּעִיר מְרִקֶשׁ. כָּל הַיְּהוּדִים בְּמִרוֹקוֹ חִיו
בְּשִׁכּוּנָה סְגוּרָה, רַק שֶׁל יְהוּדִים, שֶׁנִּקְרָאָה בְּשֵׁם מְלָאָךְ.
"הַיְּהוּדִים הִתְפַּלְּלוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְיְרוּשָׁלַיִם וְחָלְמוּ עָלֶיהָ, וּבְכָל
חֵג וְאֲרוּעַ שָׂרוּ שִׁירִים וּמִזְמוֹרִים עַל אָרֶץ אֲבוֹתֵינוּ, אָרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְהִזְכִּירוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם.

"הֵינֵנוּ יְלָדִים כְּאֲשֶׁר נוֹדַע לָנוּ שֶׁקָּמָה מְדִינַת יִשְׂרָאֵל. אֲנִי זוֹכֶרֶת
שֶׁהַהוּרִים הִתְרַגְּשׁוּ וְשִׂמְחוּ."

"אֲזִי אֵיךְ אַתֶּם כָּאֵן?" שְׁאַלָה מַעֲנֵן הַסִּקְרָנִית.

סַבָּתָא מְרִים הִמְשִׁיכָה לְסַפֵּר: "לְצַד הַשְׂמִיחָה הֵיכָּתָה גַם דְּאָגָה. הִזָּה

חָשַׁשׁ שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל מְרוֹקוֹ לֹא יִתֵּן לָנוּ לְצֵאת לְמַדִּינַת יִשְׂרָאֵל.
 יוֹם אֶחָד הִגִּיעוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִמְּדִינַת יִשְׂרָאֵל. הֵם אָרְגְּנוּ אֶת
 מִשְׁפָּחוֹת הַיְּהוּדִים לִיצִיאָהּ בְּשֶׁקֶט בְּשֶׁקֶט. הֵם אָמְרוּ לָנוּ שֶׁבְּעוֹד
 כִּמָּה יָמִים נֵצֵא מִהַבֵּית בִּדְרֹךְ לְמַדִּינַת יִשְׂרָאֵל. הִצְטָרְכְנוּ לְהַשְׁאִיר
 אֶת כָּל מָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּמְרוֹקוֹ. לֵילָה אֶחָד אָרְזְנוּ מַעַט חֶפְצִים
 וּבִאוּטוֹבוֹסִים נִסְעָנוּ לְמַחֲנֶה שֶׁהָיָה רְחוֹק מִהָעִיר. הָיָה חֹרֶף וְקָר
 מְאֹד. מִהַמַּחֲנֶה הִפְלַגְנוּ בְּאַנְיָה לְמַחֲנֶה אֲחֵר עַל חוּף הַיָּם בְּצִרְפָּת.
 לְאַחֵר שָׁנָה הִפְלַגְנוּ בְּאַנְיָה לְמַדִּינַת יִשְׂרָאֵל.

מַעֲבָרַת צְרִיפִים בְּרַעַנָּה, 1949

"לָמָּה לֹא טַסְתָּם בְּמִטּוֹס?" שְׁאַלָה מַעֲנָן.
 "לֹא כָלָם יָכְלוּ לָטוֹס. לֹא הָיוּ מְסַפִּיק מִטּוֹסִים. אֲבָל
 רַב הָעוֹלָם שֶׁהִגִּיעוּ בְּמִטּוֹסִים הָיוּ מַעִירָק וּמִתִּימָן."
 "סִבְתָּא, בֵּית כִּמָּה הָיִיתָ?" שְׁאַלָה מַעֲנָן.
 "הָיִיתִי יְלָדָה בֵּית אַחַת עֶשְׂרֵה כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לְנִמַּל
חִיפָה עִם אִמָּא וְשְׁלוֹשׁ אַחֵיוֹתַי. כְּשֶׁהִגַּעְנוּ לְחוּפֵי מְדִינַת
 יִשְׂרָאֵל, נִשְׁקָנוּ אֶת הָאֲדָמָה, הִתְפַּלְלָנוּ וּבִכִּינוּ מִרַב הַתְּרַגְּשׁוֹת."
 "אִיפֹה גִרְתָּם כְּשֶׁהִגַּעְתָּם?" שְׁאַלָה מַעֲנָן.

סִבְתָּא מְרִים אִמְרָה: "קִבְּלוּ אוֹתָנוּ אֲנָשִׁים שֶׁשָּׁמְחוּ אִתָּנוּ
 וְעִזְרוּ לָנוּ. בִּהְתַּחֲלָה הֶעֱבִירוּ אוֹתָנוּ לְמַעֲבָרָה עַל יָד
 הָעִיר **צִפָּת** שֶׁבְּגִלְלִיל. הָיָה אִזְ חֹרֶף קָר וְגָשׁוּם וְהָיָה קָשָׁה
 מְאֹד."

"מָה זֹאת מַעֲבָרָה?" שְׁאַלָה מַעֲנָן.

"מַעֲבָרָה הִיא מְקוֹם מְגוּרִים זְמָנִי, מְקוֹם מַעֲבָר עַד
 שִׁיְהִיָּה בֵּית קְבוּעַ." הִסְבִּירָה סִבְתָּא. "מִהַמַּעֲבָרָה עֲבַרְנוּ
 לְדִירָה קִטְנָה בְּחִיפָה. בִּהְתַּחֲלָה הָיָה קָשָׁה, אֲבָל הָיִינוּ
 בְּמַדִּינָה שְׁלָנוּ. הִנֵּה, תִּרְאִי אֶת הַתְּצִלוּמִים." אִמְרָה
 סִבְתָּא וְהוֹצִיאָה אֶת הָאֲלֻבוֹם הַגָּדוֹל.

מַעֲבָרָה בְּצִרְפָּת יוֹם /
 קִטָּה אֲפֻרִים מְרִכּוּס

שִׁיר הַשִּׁירָה / אֵלִי מֵהָר

בְּלוֹנוֹת רַבּוֹת מְסַפֵּר דְּבָרָנוּ,
וְזֶה אֶת זֶה כְּמַעֲט בְּכָלֵל שְׁלֹא הִכְרָנוּ,
וּמְקוֹמוֹת רַבִּים מְאוֹד עֲזָבָנוּ
וְרַק מְקוֹם אֶחָד רָצִינוּ וְאַהֲבָנוּ
וּמְקוֹמוֹת רַבִּים מְאוֹד עֲזָבָנוּ,
וְאֵל הָאָרֶץ, אֵל הָאָרֶץ בָּאָנוּ.

וּנְמִשְׁכֶּת שִׁירָה,
מִן הַמָּאָה שְׁעָבָרָה
רְחוֹקִים כְּבָר הַיּוֹצְאִים,
אֶפְרַיִם וְחִלּוּצִים,
שְׁעָמְלוּ, עָבְדוּ בַּפָּרֶד,
בְּלִי לְרֹאוֹת אֶת סוֹף הַדֶּרֶד,
וְעִכְשׁוֹ עוֹבְרִים אֲנִיחָנוּ,
לֹא שְׁקִטְנוּ וְלֹא נָחָנוּ,
זֶה הִיא הַרְפָּתָקֶת חַיֵּינוּ.

• לְמַדּוּ לְשִׁיר אֶת הַשִּׁיר.

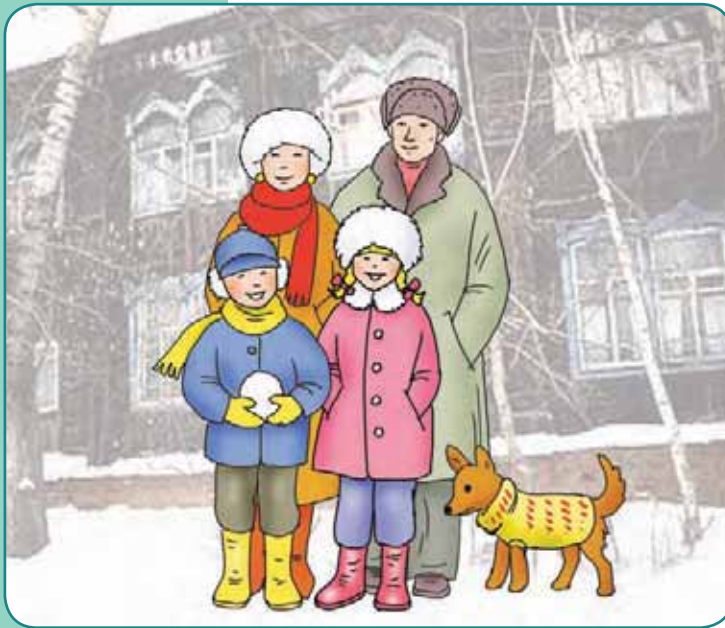

הַמְשַׁפָּחָה עָלְתָה לְמִדִּינַת יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת

מֵאַרְצוֹת רַבּוֹת הִגְעָנוּ לְמִדִּינַת יִשְׂרָאֵל שָׁלָנוּ

הַמְשַׁפָּחָה עָלְתָה מְרוֹסְיָה

מִיָּרָה רָאֲתָה בְּאַלְבוּס הַמְשַׁפָּחָה תְּצַלּוּמִּים שְׂצָלְמוּ בְּשָׁלֵג וְאַנְשִׁים
לוֹבָשִׁים מְעִילֵי פָרוּהָ. סִבְתָּא הִתְיַשְׁבָּה לְיָדָה וְהִתְחִילָה לְסַפֵּר:

"הִתְמוֹנָה הָזוֹ צָלְמָה בְּרוֹסְיָה.

כָּאֵן גָּרְנוּ הֶרְבֵּה שָׁנִים לִפְנֵי

שְׂעָלִינוּ לְאַרְץ."

"מִתִּי עָלִיתֶם?" שְׁאַלָה מִיָּרָה,

"כִּבֵּר הֵיטָה מְדִינָה?"

סִבְתָּא עֲנָתָה: "עַל הַקֶּמֶת

הַמְדִינָה שְׂמַעְנוּ מִזְמָן. הֶרְבֵּה

שָׁנִים חָלְמָנוּ, הִתְפַּלְלָנוּ וְרָצִינוּ

לְעֻלוֹת לְיִשְׂרָאֵל, כִּי זֹאת הַמְדִינָה

שָׁלָנוּ. אָבֵל לֹא נָתַנוּ לַיהוּדִים

לְצֹאֵת מְרוֹסְיָה.

כְּשֶׁהַמְדִינָה הֵיטָה בֵּת אַרְבָּעִים וְחֲמֵשׁ שָׁנִים, בְּשָׁנַת 1993, עָלִינוּ

לְאַרְץ.

רַק אֵז נָתַנוּ לָנוּ לְצֹאֵת. לְקַחְנוּ אֶת הַכֶּנּוֹר שֶׁל אָבִא, מַעֲט בִּגְדִים

וְכָלִים אֲחָדִים וְהִגְעָנוּ לַשִּׁדָּה הַתְּעוּפָה בְּמוֹסְקָבָה.

מִשָּׁם בְּטִיסָה יִשִּׁירָה לְיִשְׂרָאֵל.

אֶת רוֹאָה אֶת הַתְּצַלּוּם: אָמָא שְׁלָדָה, אָבִא, אָנִי וְסָשָׁה – שְׁהִיָּה אֵז

בֶּן שְׂמוֹנֶה, וְהַיּוֹם הוּא חָיִל."

"וְיָמָה זֶה?" שְׁאַלָה מִיָּרָה.

"זֹאת תְּעוּדַת עוֹלָה, וְזֹאת תְּעוּדַת הַלָּדָה שֶׁל סָשָׁה. הִיא כְּתוּבָה

בְּאוּרֵי מַלִּים

מוֹסְקָבָה – עִיר הַבִּירָה שֶׁל
רוֹסְיָה.

צִבְרִים – כֶּךָ מְכֻנִּים אֶת מִי
שְׁנוֹלְדוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

בשפה הרוסית. את כבר נולדת בארץ ולכן התעודה שלך כתובה
בשפה העברית."

"איפה גריתם כשהגעיתם לארץ?"

"הביאו אותנו למרכז קליטה בנתניה."

שם למדנו עברית והתחלנו לחפש עבודה ודירה.

לא היה קל כי הכל היה חדש. אבל שמחנו שאנחנו במדינת
ישראל ויותר לא צריך לפחד, "סימה סבתא. ומיד הוסיפה: "את
מירה'לה נולדת בישראל, את צברית וסשה חיל בצבא הישראלי.
זאת המולדת שלנו ואנחנו מאשרים כאן, גם אם לפעמים קצת
קשה."

המשפחה עלתה מאתיופיה

אלחנן ראה בבית דפי עתון ובהם תמונות של משפחות עולים

מאתיופיה. ליד התצלומים היה כתוב: **מבצע שלמה**.

הוא שאל את אביו: "גם אתכם צלמו כשהגעיתם לארץ?"

"כן בן, ענה אביו. "אנחנו עלינו בעליה שנקראה בשם "מבצע
שלמה."

זמן רב חפנו לעלות לארץ. שנים רבות חלמנו על הארץ,

התגעגענו אליה והתפללנו שנחיה ונזכה לחיות בארץ הקדש.

כשהגיע היום לעלות, עזבנו את הבית בעירה והלכנו ברגל

לאדיס אפבה, עיר הבירה של אתיופיה.

שם חפנו עד שיתנו לנו רשות לעלות.

ערב אחד הגיעו מטוסים מישראל ואתם בחורים צעירים.

הם אמרו לנו להיות בשקט כדי שלא יתפסו אותנו ויחזירו אותנו

בחזרה למחנה האהלים.

פחדנו מאוד, אבל האמנו לבחורים מישראל.

בְּשֶׁקֶט רָצְנוּ לְמִטּוּסִים, הַבְּחוּרִים עָזְרוּ לָנוּ לַעֲלוֹת לְמִטּוּסִים וּמִיָּד
הֵם הִמְרִיאוּ. בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם הִגַּעְנוּ אֵתֶם לַשָּׂדֶה הַתְּעוּפָה בְּיִשְׂרָאֵל.
הַתְּרַגְּשִׁתִּי מְאוֹד. אֲנִי זֹכֵר שֶׁאִפְלוּ בְּכִיתִי מֵרַב הַתְּרַגְּשׁוֹת וְנִשְׁקָתִי
לְאַדְמַת הַקֹּדֶשׁ – אֲדָמַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

"מִי הָיָה אִתָּךְ?" שָׁאַל אֶלְחָנָן.
"לֹא כָּל הַמְשֻׁפָּחָה הִגִּיעָה. הָיִינוּ אִמָּא
וְאָנִי, סִבְתָּא, וְכַמּוּבֹן הָאֲחִים הַגְּדוֹלִים
שֶׁלָּךְ. אָבָא וְסִבָּא נִשְׁאַרוּ בְּאֶתְיוּפְיָה.
אִתָּה כָּבֵר נוֹלָדְתָּ בְּיִשְׂרָאֵל."
"אֵיפֹה גֵרְתָּם בְּהַתְּחֻלָּה?" שָׁאַל אֶלְחָנָן.
"לָקַחוּ אוֹתָנוּ לְקֶרְוֹנִים לִיד הָעִיר
בְּאֵר שֶׁבַע. שָׁם לְמַדְנוּ עִבְרִית, וְהַתְּחֻלָּנוּ
לְחַפֵּשׂ עֲבוּדָה.

בְּאוּרֵי מָלִים

קֶרֶן – בֵּית זְמַנִּי שֶׁאִפְשָׁר
לְהַעֲבִירוֹ לְמָקוֹם הַמִּיעָד לוֹ.

"לֹא הָיָה לָנוּ קֵל בְּנִי, אֲבָל אֲנַחְנוּ בְּמַדִּינַת יִשְׂרָאֵל.
הַיּוֹם דְּנִיָּאֵל וְאַסְתֵּר חִילִים וְאִתָּה לּוּמֵד בְּבֵית הַסֵּפֶר, וְלִי בְּעֶזְרַת
הַשֵּׁם יֵשׁ עֲבוּדָה וְזֶה טוֹב."

אֶתֶר קֶרְוֹנִים לִיד בְּאֵר שֶׁבַע

שיחה

1. מה משתף לכל הספורים על העלייה לארץ?
(רמזים: חלום, געגועים, עזיבה, קשיים).
2. אתם מכירים ספור דומה? ספרו אותו בכתה.

אנחנו שרים שירי עליות לארץ

1. קראו את השירים בעמודים 116, 118, 120.
שירים רבים נכתבו והלחנו על העליות ועל הגעגועים לארץ.
בשירים כתבו על השמחה, על הבציות ועל הקשיים של העולים.
2. למדו לשיר את שירי העליות ושירו אותם ביחד. תוכלו להעזר בבני המשפחה.
3. איזה שיר מצא חן בעיניכם ביותר? מדוע?

משימת כתיבה לבית

הספור של בני משפחתי בישראל

בדרך לארץ ולמדינת ישראל

לומדים מספורי עליות

לכל משפחה יש ספור מעגן ושונה על עלייתה לישראל.

1. כדי להכיר ולדעת את הספורים עליכם לראות את בני המשפחה.

2. **כתבו** במחברת את התשובות לראיון ואת הספורים או הקלידו במחשב.

3. **הביאו** תצלומים, תעודות ושירים שנהגו לשיר.

4. את כל מה שתאספו הכניסו לאלבום המשפחתי שלכם.

א. ראיון עם בני המשפחה על עלייתם לארץ:

1. את השאלות כדאי **להכין בכתב** ולתת למראינים לפני הראיון, כדי **שיתכוננו**, נכינו תצלומים ותעודות.

2. אפשר גם **לתת** את השאלות לבני המשפחה כדי שהם **יכתבו** עבורכם את התשובות.

3. אפשר **להקליד** את התשובות לתיקיה במחשב, ואחר כך לשלב את המידע באלבום המשפחתי.

4. **הכינו** דף עבור התשובות לכל מי שאתם מראינים.

5. **כתבו** בראש הדף את שם המראין או המראינת ואת הקשר המשפחתי.

לדגמה: עליזה – אמא של אבא, סבתא שלי.

שאלות לראיון

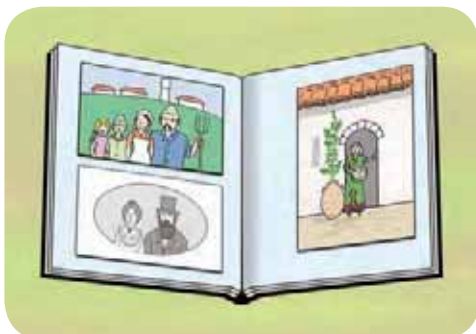

- מי מבני המשפחה עלה לארץ?
- מאילו ארצות הגיעו בני המשפחה לארץ?
- מתי עלייתם: לפני הקמת המדינה או אחרי הקמתה?
- איך עלייתם לארץ? באניה, במטוס, ברגל?
- אילו קשיים התעוררו בדרך?
- איפה גריתם בהתחלה?
- מה היה במקום? מי היה שם?
- אילו קשיים נוצרו בהתחלה?
- איך הרגשתם במקום החדש?
- אם היו ילדים, איפה הם למדו?
- מה השתנה בחיים שלכם לאחר העליה לארץ?
- מה עוד תרצו לספר?

ב. ארגון המידע באלבום המשפחתי

- הכינו דף לכל אחד מבני המשפחה שעלו לארץ.
- כתבו את שמו או את שמה ואת ספור העליה שלו או שלה.
- צרפו תצלומים ותעודות.

כְּתִיבָה

מה למדתי מספורי העליה של בני משפחתי?

1. כתבו על קשיים שהיו לעולים, על פי

אחד מספורי העליה ששמעתם.

2. תוכלו להעזר במלים: בפתחה,

אחר כך, לפני כן, מזמן, תוך כדי,

באשר, מפני ש..., כדי, למען, מחוץ,

מעל, על יד, מול, מרחוק.

3. כתבו: מה ההבדלים בין העולים

שהגיעו לארץ בתקופה שלפני הקמת

מדינת ישראל לבין העולים שהגיעו לאחר הקמתה? (העליות

מפולין לעצמת העליות ממרוקו, מרוסיה ומאפריקה).

העזרו בספורי העליות בעמודים 114-115, 118, 121-122.

מִלְחֶמֶת הָעֶצְמָאוֹת וְהַקְמַת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל

סִבְתָּא גִילָה סִפְרָה עַל מִלְחֶמֶת הָעֶצְמָאוֹת שֶׁבָּה נִלְחַמוּ לְהַקְמִית הַמְּדִינָה.

1. קְרָאוּ אֶת הַסְּפּוּר בְּעִמּוּד 117 וְכָתְבוּ: מִדּוּעַ הֵילָדִים הָיוּ בַּמְקֻלָּטִים?

2. סִבְתָּא אָמְרָה שֶׁהִיָּה עָצוּב, אָבֵל שְׂמַחְנוּ. לָמָּה הִיא הִתְכַּוְּנָה?

3. **כְּתְבוּ** מִדּוּעַ חָג הָעֶצְמָאוֹת הוּא חָג שְׂמִיחַ בְּמִיחָד?

4. **הַשְׁלִימוּ** אֶת הַמְּלִים הַחֲסֵרוֹת בַּמְּשָׁפָּטִים וּלְאַחַר מִכּוֹן קְרָאוּ

אוֹתָם בְּרָצָף:

א. דָּוִד _____ הִכְרִיז עַל הַקְמַת _____ יִשְׂרָאֵל.

ב. לְאַחַר הַהִכְרָזָה עַל הַקְמַת הַמְּדִינָה פָּרְצָה מִלְחֶמֶת _____.

ג. הַמִּלְחָמָה הִתְנַהֲלָה בְּכָל _____.

ד. כְּשֶׁהִסְתַּיְמָה הַמִּלְחָמָה הִכְרִיז עַל _____

בַּמְּדִינַת יִשְׂרָאֵל.

הַעֲזֵרוּ בְּרִשְׁיַמַּת הַמְּלִים:

חֲגִיגוֹת הָעֶצְמָאוֹת, הָאֶרֶץ, בֶּן-גּוּרִיּוֹן, הָעֶצְמָאוֹת, מְדִינַת.

שִׁלְחַן הַיְצִירָה

1. **הַכִּינוּ** תַּעֲרוּכָה וּבִה תַּצִּיגוּ אֶת סְפּוּרֵי הָעֲלִיּוֹת לְאֶרֶץ שֶׁל בְּנֵי

הַמְּשֻׁפָּחוֹת שְׁלָכְם. הַחֲלִיטוּ עִם הַמּוֹרֶה מָה יִהְיֶה בַּתַּעֲרוּכָה, הֵיכָן

תַּצִּיגוּ אֶת הַמִּמְצָאִים.

2. תּוֹכְלוּ לְהַכִּין חוֹבֶרֶת **שִׁירֵי עֲלִיּוֹת** לְאֶרֶץ וּלְקִשֵּׁט אוֹתָהּ.

3. **צִרְפוּ** לַתַּעֲרוּכָה בּוֹלִים שֶׁהִדְפִּסוּ לְכָבוֹד אֲרוּעֵי עֲלִיּוֹת. אֲפֹשֶׁר גַּם

לְצִיר בּוֹל.

ה. בְּבֵית הַמְּגוּרִים שָׁלָנוּ וּבְסִבְיָתוֹ

מָה תִּלְמָדוּ:

1. עַל הַקָּשֶׁר בֵּין מִבְּנֵה דִירַת הַמְּגוּרִים לְבֵין צִרְכֵי הַמְּשֻׁפָּחָה.
2. בִּיצָד לְאַסֹּף מִידֵעַ עַל הַדִּירָה וְחִלְקִיהָ.
3. בִּיצָד לְדוֹחַ וּלְהַסִּיק מִסְקָנוֹת.
4. לְקַרֵּא תַרְשִׁים שֶׁל דִּירָה וּלְלַמֵּד מִמֶּנּוּ.
5. לְשַׁרְטֹט תַרְשִׁים שֶׁל דִּירָה.

הַבֵּית / יְהוֹשֻׁעַ צִפְרִיר

יֵשׁ דְּבָרִים מְרֻבִּים וְחֲשׂוּבִים בְּעוֹלָם
הַחֲשׁוּב מִכָּל הַיּוֹם הוּא בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם.
וְכִמוֹ שֶׁאָדָם מֵאָדָם הוּא שׂוֹנֶה,
כִּי שׂוֹנִים הַבָּתִּים שְׂאוֹתָם הוּא בּוֹנֶה.
יֵשׁ בֵּית שֶׁהוּא כְּמִבְצָר עַל הָהָר,
יֵשׁ בֵּית וְהוּא כְּאַרְמוֹן מְפָאָר
אֲדָּה לֹא הָעֵקֶר הוּא אֲרָמוֹן אוֹ בִּקְתָּה,
חֲשׁוּב הוּא הַבֵּית שֶׁבִּנְיַת אֲתָה.
כִּי בֵּית, אֵינוֹ רַק גֵּג וְקִירוֹת,
כִּי בֵּית אֵינוֹ רַק צֶרֶף שֶׁל דִּירוֹת
כִּי בֵּית אֵינוֹ סֶתֶם מִבְּנֵה שֶׁל בָּטוֹן
כִּי בֵּית מַעֲנִיק הִרְגָּשָׁת בְּטָחוֹן...
יֵשׁ בֵּית וְהוּא רַק צִרְיָה אוֹ צִרְיָה,
יֵשׁ בֵּית קָטָן וְהוּא רַק אֶהָל קָטָן,
יֵשׁ בֵּית וְהוּא רַק מִצֵּעַ הַקָּשׁ,
וְכִמוֹ שֶׁחֲשׁוּב הוּא "אֵיךְ הַמְּרָגֵשׁ".

בֵּית / יִשְׁעִיָּהוּ שִׁינְפֶּלְד

וְעַל כֵּן כֹּה חֲשׁוּב לְהַזְכִּיר וּלְזָכֹר,
כִּי עַל בֵּית צִרְיָה לְהִגֹּן וּלְשָׁמֵר.
כִּי רַבִּים דְּבָרִים יִקְרִים בְּעוֹלָם
אֲדָּה אֵין כֹּה יָקָר כְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם.

המבנה של דירות למגורים

בני המשפחה מארגנים ומסדרים את הדירה כך שתתאים להם.
בכל דירה יש קירות חיצוניים ופנימיים.
הקירות החיצוניים של הדירה מבדדים בפני רעשים, חם וקר,
רטיבות, אבק, וריחות.
הקירות הפנימיים בדירה מפרידים בין החדרים.

בכל דירה יש חלונות

יש חלונות שנפתחים לחוץ ודרכם נכנס אור, אור ורעשים גם
רעש, אבק וריחות.
יש חלונות על דלתות פנימיות והם אטומים.

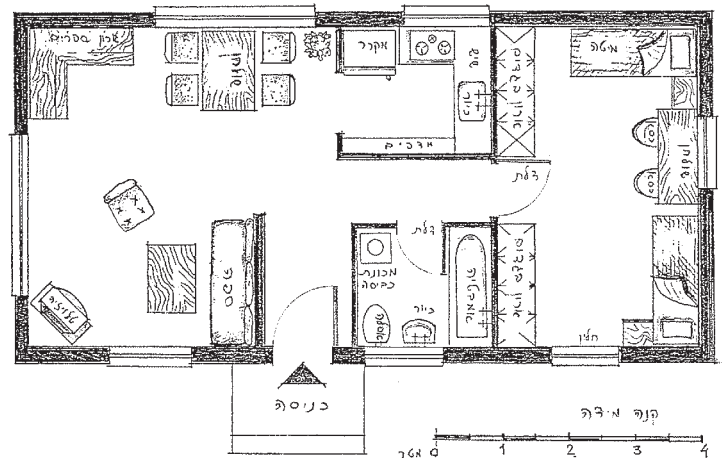
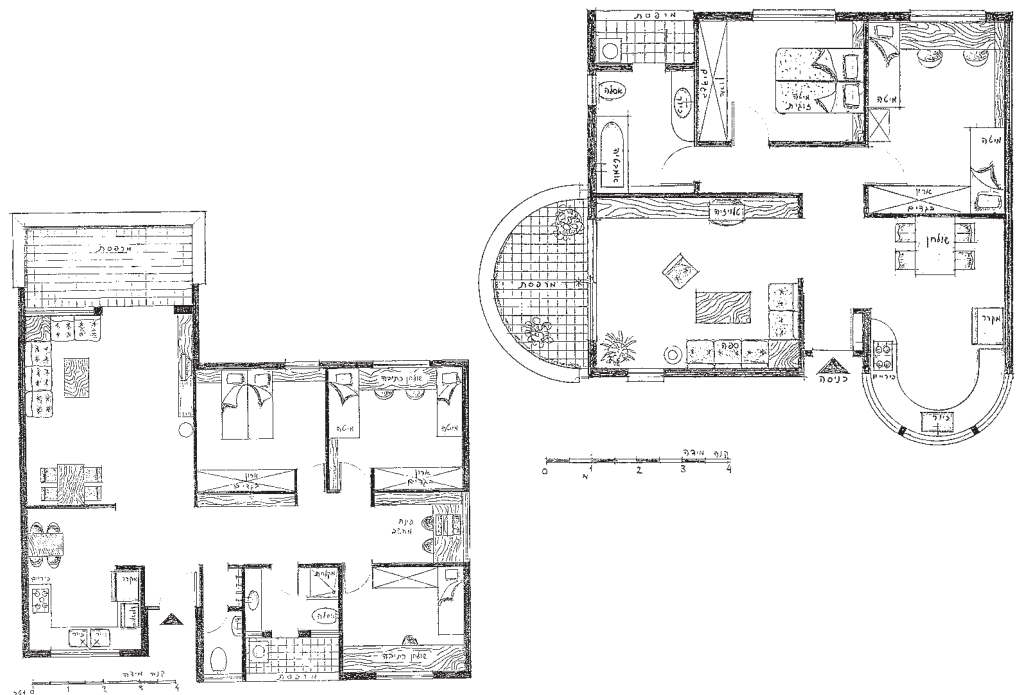
בכל דירה יש רהיטים שמתאימים לצרכי בני המשפחה.
ברוב הדירות יש מרפסות והן משמשות לתפקידים שונים.

באורי מלים

דירה – מקום מגורים.
חיצוני – מחוץ ל..., פונה
החוץ.
פנימי – נמצא בפנים.
אטום – לא ניתן לראות
מבעדו דבר.

כל דירה ומה שבה מתאמת לצרכי בני המשפחה

חדר / וינסנט ון גוך

שיחה

1. מה משתף לכל הדירות?
2. מדוע הדירות שונות זו מזו?
3. במה שונים הפתחים החיצוניים מהפנימיים?
4. באילו חדרים בדירה יש חלונות אטומים? מדוע שם?
5. אילו רהיטים מתאימים לחדרי הבית השונים? מדוע?

בְּאֲשֶׁר דְּנָה הִגִּיעָה לְבֵיתָהּ מִבֵּית הַסֵּפֶר מִיד הַתְּחִילָה לְאַסֹּף מִידַע
עַל הַדִּירָה. הִיא סָפְרָה אֶת מִסְפַּר הַחֲדָרִים בַּדִּירָה, אֶת מִסְפַּר
הַדִּלְתוֹת וְהַחֲלוֹנוֹת.
שָׁאַל אָבֶּא: "מָה הַסֵּבָה שֶׁאַתְּ בּוֹדֶקֶת אֶת הַדִּירָה? אֶת רוּצָה לְשַׁפֵּץ
אוֹתָהּ?"
"אֵלֶּה הַשְּׁעוּרִים שְׁלִי, עֲנֵתָה דְּנָה וְקִרְאָה לְאָבֶּא אֶת מָה שֶׁפְּתָבָה.

תַּאֲוֵר הַדִּירָה שֶׁל מִשְׁפַּחְתִּי

אֲנִי עָרִים בְּקוֹמָה רֶאשׁוֹנָה.

בַּדִּירָה שֶׁלֵּנוּ יֵשׁ אַרְבָּעָה חֲדָרִים: חֲדָר הַשֵּׁנָה שֶׁל הַהוֹרִים,
הַחֲדָר הַמִּשְׁתַּחֲשִׁי וְשֵׁל מִיָּה, חֲדָר הַעֲבוֹדָה שֶׁל אֲמִא
וְהַפֶּסֶל.

יֵשׁ לִּי חֲדָר רִחְצָה וְשֵׁרִיתִים וְכַאֲבֵן מִטָּבַח.
הַחֲלוֹן עַל דִּלֵּת חֲדָר הַרְחֻצָה אֶטֶם, כִּי שְׂאִי אֶפֶשֶׁר
יְהִי לִרְאוֹת אֶת הַמִּתְרַחֲצִים.
הַקִּיר שֶׁבִּין הַחֲדָר שֶׁלֵּנוּ לַחֲדָר הַעֲבוֹדָה דֵּק יוֹתֵר
מִהַקִּיר שֶׁפִּנֵּה לַחֲדָר וְלִרְחוֹב.
הַקִּיר הַחִיצוֹנִי עֲבֵה כִּי לְבוֹדֵד מֵרֶעֶשׁ, מִקֵּר וּמֵחֵם.

הַחֲלוֹן הַגָּדוֹל שֶׁנִּמְצָא בַּפֶּסֶל שְׁקוּף, כִּי שְׂאֶפֶשֶׁר יְהִי
לִרְאוֹת אֶת הַרְחוֹב.

בַּפֶּסֶל יֵשׁ שְׁתֵּי כְּרִסְאוֹת וְהֵן עוֹמְדוֹת לוֹ מִלּוֹ לוֹ. מִלּוֹ הַסֵּפֶה
עוֹמֵד מִלְּטָן אֶרֶץ וְעָלָיו הַטְּלוּלִיָּה. בְּאִמְצָה עוֹמֵד שְׁלֵחָן.
מֵעַל הַסֵּפֶה תְּלוּיּוֹת תְּמוֹנוֹת. אֲמִא אוֹמֶרֶת: "דִּירָה בְּלִי תְּמוֹנוֹת
הִיא כִּי עֵץ לֵלֵא עָלֶיהָ."

בֶּד פְּרָחִים / וִינִסְטֵט וֶן גוּד

משימת כתיבה לבית

בבית המגורים שלנו ובסביבתו

אסוף מידע בתצפית

דירת המגורים של משפחתי

משימה זו תבצעו בבית המגורים שלכם:

1. **ערכו** תצפית והתבוננו בדיירה:

בחדרים, בפתחים וברהיטים שבה.

2. **אספו** מידע על חלקי הדיירה: היכן הם נמצאים, כיצד הם

נראים ולמה הם משמשים?

העזרו במלים: מעל, על יד, מאחורי, מלפנים, ממול, קרוב,

רחוק, בין, למטה, מתחת, באמצע, גבה, נמוך, קטן, גדול, עבה,

דק, שקוף, אטום, כהה, בהיר, ישן, חדש, מסדר, משמש ל...,

התפקיד הוא ל..., עומד, פרוש, תלוי, כדי, מפני ש, לכן, בגלל.

3. **כתבו** את מספר החדרים בדיירת המגורים שלכם.

4. **כתבו** למה משמש כל חדר.

5. **כתבו:** באילו חדרים יש דלתות וחלונות בדיירה שלכם? מדוע?

6. היכן בדיירה קבועה המזוזה?

באורי מלים

תצפית – הסתכלות מכוונת
לשם בדיקה.

ממצא – דברים שאוספים
כדי ללמד מהם.

דיוח – מסירת מידע
לאחרים.

תרשים – תאור של מקום
בשרטוט.

מזוזה – מגלת קלף קטנה
מגלגלת בקופסה ארוכה
הקבועה בבתי היהודים על
משקוף הדלת.

ארגון המידע לאחר התצפית בדירת המגורים

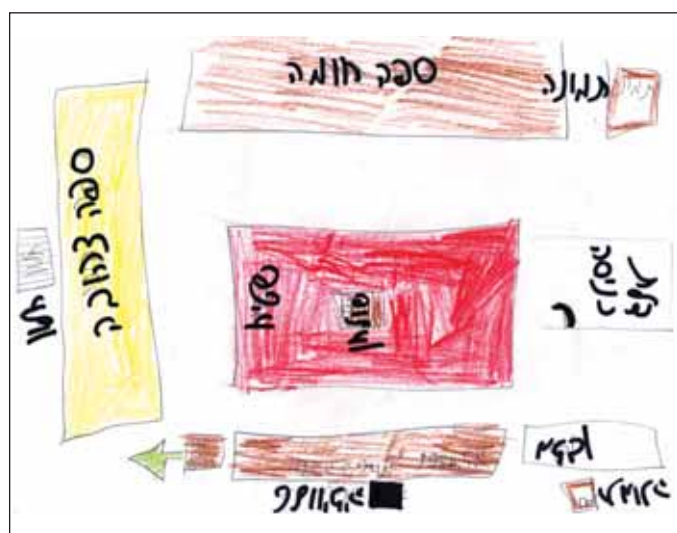
(העזרו בדגמה שכתבה דנה, בעמוד 132).

1. **כתבו** דיווח המתבסס על התצפית.
2. **כתבו**: מה השונה בין החדרים ומדוע?
3. איזה חדר אהוב עליכם במיוחד? מה אתם עושים בו?
4. **נסו** לשרטט חדר אחד או יותר.

איך משרטטים חדר?

1. **קחו** נייר משבצות (כמו של מחברת חשבון).
2. **צירו** בעזרת סרגל מסגרת שתהיה קירות החדר או דירה עם שני חדרים (השתדלו לדיק).
3. **שרטטו** פתחים – דלתות.
4. **שרטטו** רהיטים: שלחן, ספה, כסאות. שימו לב שעליהם להיות בגדל מתאים לגדל החדר.
5. **החליטו** על סימנים לרהיטים ששרטטתם (דגמה: שלחן – צבע כחל).
6. **כתבו** בתוך השרטוט את תפקיד החדרים ואת שמות הרהיטים.

לאחר השרטוט

1. מה היזה קשה בשרטוט?
2. מה היזה קל?
3. שאלה למחשבה: איזה תאור של דירה ברור ומוכן יותר: תאור בכתב או שרטוט הדירה בפרטים?

משימות בקבוצה

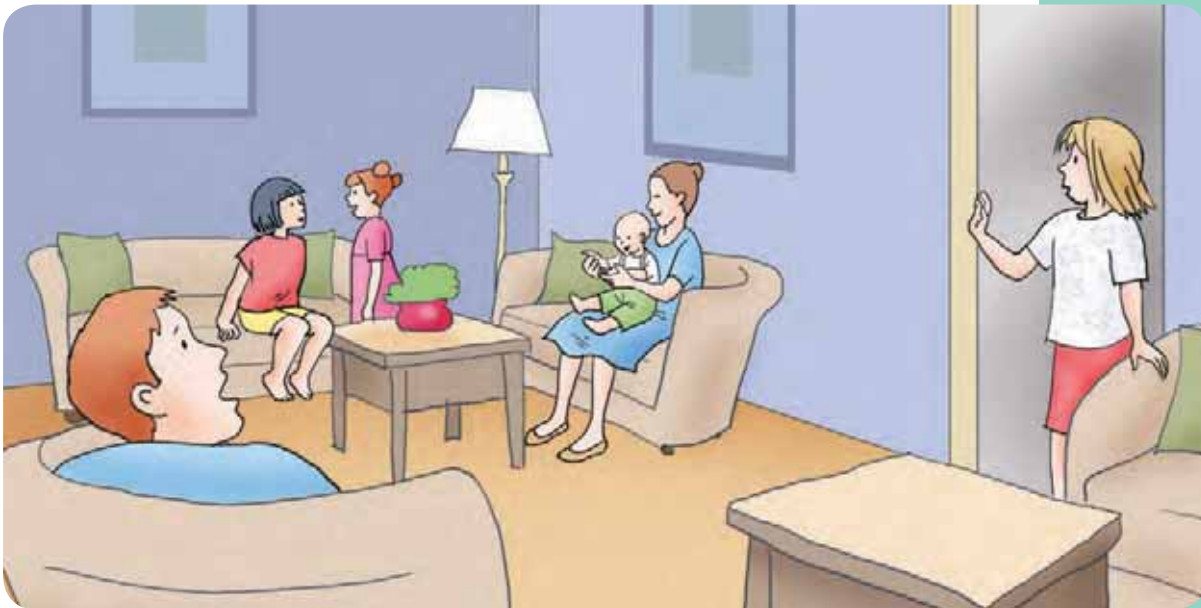
דומה ושונה בין הדירות

1. אילו חדרים יש בכל דירה של חברי הקבוצה?
2. אילו רהיטים יש בכל דירה של חברי הקבוצה?
3. במה נבדלות הדירות זו מזו? (מה שונה ביניהן?)

לפניכם 3 שאלות. לכל שאלה יש כמה משפטי תשובה.
1. סמנו בצבעים את התשובות, שמתאימים לצבע השאלה.

השאלות:

- **שאלה ראשונה:** מהי דירה ומה משתף לכל הדירות?
- **שאלה שנייה:** מהו התפקיד של החדרים ושל הפתחים?
- **שאלה שלישית:** מדוע בכל חדר קרויט מארגן ומסדר באופן שונה?

רשימת משפטי התשובה:

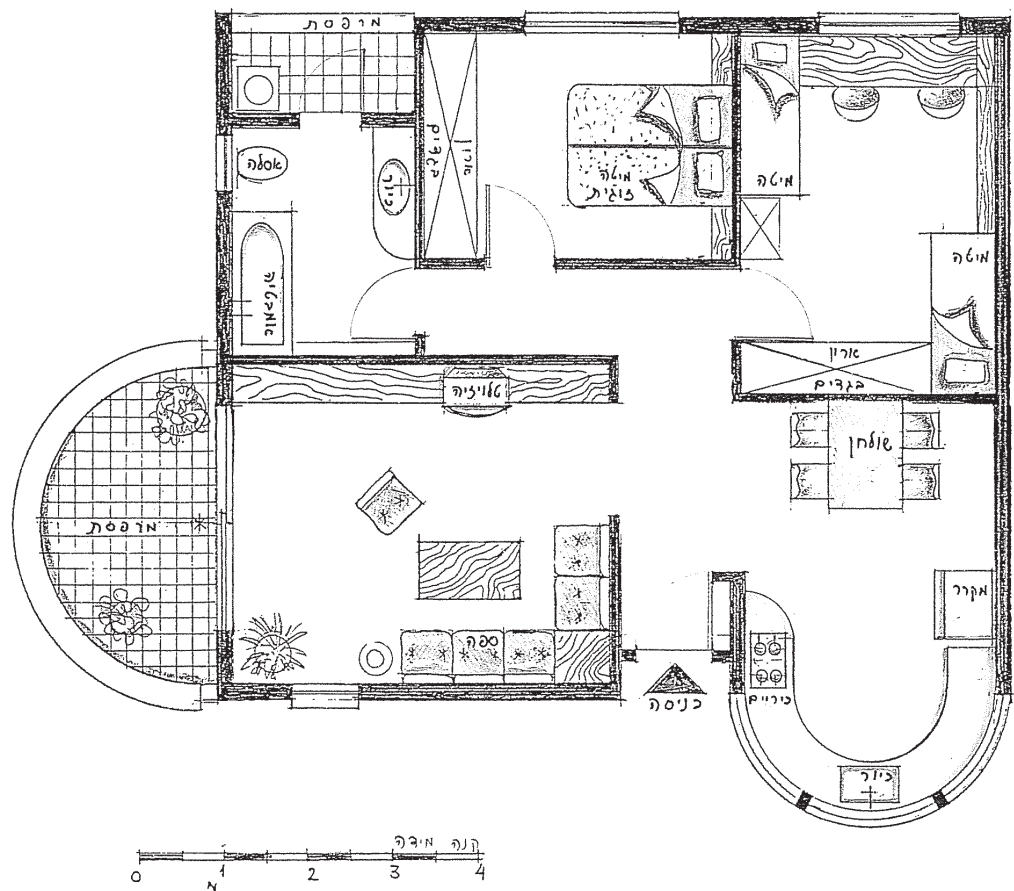
- א. הדלתות מבדדות בפני רעשים, ריחות, חם וקר.
- ב. דירה היא מבנה שבו גרים אנשים.
- ג. בכל הדירות יש חדרים, דלתות וחלונות.
- ד. קרויטים מארגנים ומסדרים לפי צרכי בני המשפחה, או הדירים שבדירה.
- ה. במטבח יש קרויטים, מכשירי חשמל וכלים שמשמשים להכנת ארוחות.
- ו. בחדרי שריתים החלונות אטומים, כדי לשמור על פרטיות.

2. הוסיפו משפטים משלכם שמסבירים ועונים על השאלות.

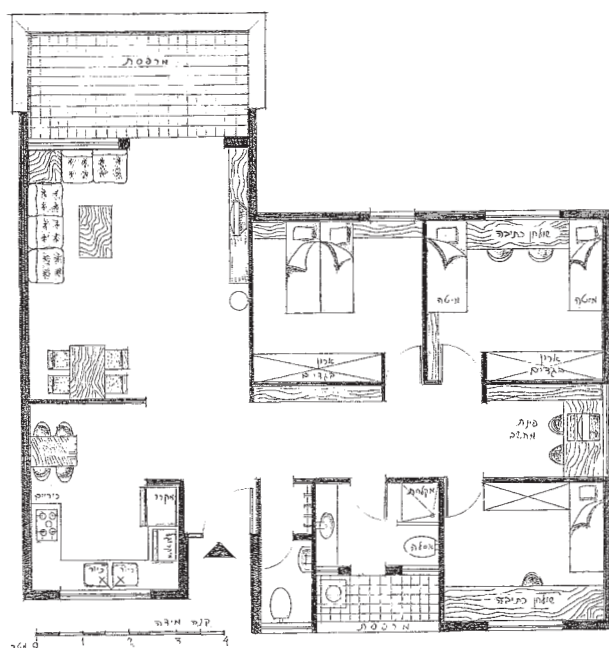

מה בתרשים?

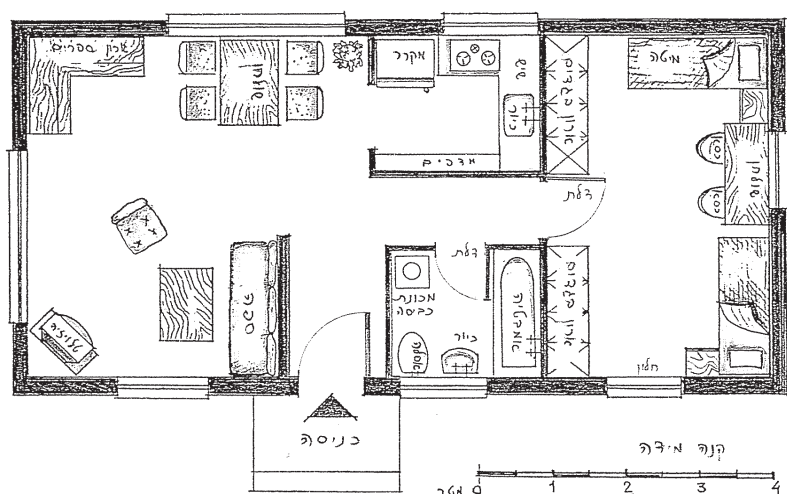
משפחת שלום

מִשְׁפַּחַת מוֹר

מִשְׁפַּחַת שְׁשׁוֹן

1. הִתְבּוֹנְנוּ בְּתַרְשִׁימֵי הַדִּירוֹת שֶׁל שְׁלוֹשׁ הַמִּשְׁפָּחוֹת:

מִשְׁפַּחַת שְׁלוֹם, מִשְׁפַּחַת מוֹר וּמִשְׁפַּחַת שְׁשׁוֹן. בַּעֲמ' 137-138

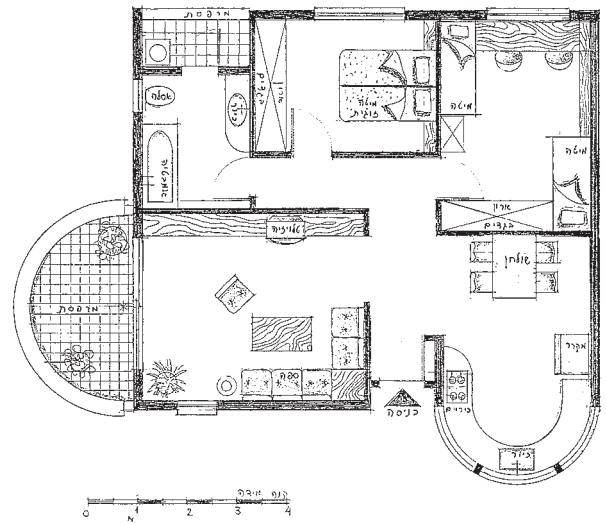
2. כְּתֹבוּ: אֵיזוֹ דִּירָה גְּדוֹלָה מִכֵּלָּן?

אֵיזוֹ דִּירָה קְטָנָה מִכֵּלָּן?

3. הַשּׁוּוּ בֵּין שְׁלוֹשׁ הַדִּירוֹת: הַחֲלִיטוּ מָה לְהַשְׁווֹת.

דַּגְמָה: מִסְפַּר הַדִּלְתוֹת בֵּין הַחֲדָרִים.

4. מה היתרון של תרשים הדירה לעומת תצלום של הדירה?

קראו בדיקה

בשעור על "בית המגורים" צירו
הילדים את ביתם.

שאלה המורה את רויטל: "מה צירת?"

ענתה רויטל: "צירתי בית עם ילד ואמא."

אמרה המורה: "את הבית היפה שצירת אני רואה, את האם

והילד אני לא רואה."

ענתה רויטל: "לא רואים, כי הם נכנסו הביתה."

זהירות היא תכונה חשובה!

מה תלמדו:

על שמירת כללי זהירות ובטיחות בבית המגורים.

איך להזהר בתוך הבית? ממה להזהר? איך למנוע תאונות?

נעים להיות בבית, נעים לבלות עם בני המשפחה או לבד.
אבל לעתים ילדים ומבגרים אינם נזהרים בפעולות השונות שהם
עושים בדירת המגורים.
יש פעולות שמסכנות את החיים, כגון:

התנהגות לא זהירה במקומות שונים בבית:

1. טפוס על מקומות גבוהים

2. התכופפות מעל אדן חלון גבוה או מעקה מרפסת גבוהה

3. פתיחת דלת לאנשים לא מוכרים

4. הכנסת אצבעות או חפצים חדים לשקע חשמלי

5. משחק בגפרורים, באש ובמכשיר חשמלי

6. פְּתִיחַת בְּרֹז הַגֹּז

7. שְׁמוּשׁ בְּמִים רוֹתְחִים

8. שְׁתִּית מִשְׁקָה לֹא יָדוּעַ

9. שְׁמוּשׁ בְּחֶמְרֵי נְקוּי

10. נְטִילַת תְּרוּפָה לֹלֵא מְבַגְרִים

שִׁיחָה

אֵילוּ תַּאוּבוֹת יְכוּלוֹת לְקֵרוֹת בְּבֵית?

1. מָה הַסִּפְנָה בְּשְׁמוּשׁ לֹא נָכוֹן בְּמִכְשִׁירֵי חֲשָׁמַל וּבֶאֱשׁ?
2. מִדּוּעַ אָסוּר לְשִׁתּוֹת מִשְׁקָה מִבְּקָבוֹק שְׁלֹא כָּתוּב עָלָיו מָה הוּא מִכִּיל?
3. מִדּוּעַ אָסוּר לִפְתּוֹחַ אֶת הַדֶּלֶת לְאָדָם זָר גַּם אִם הוּא מְדַבֵּר יִפָּה?
4. מָה יֻלָּדִים יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כְּדִי לְמַנֵּעַ תַּאוּבוֹת בְּבֵית הַמְּגוּרִים?

סָבָא רַבָּא שְׁלִי תַּמִּיד אוֹמֵר שֶׁבִּתְרוֹרָה שְׁלָנוּ כָּתוּב:

"וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם."

פְּסוּק זֶה כָּתוּב בַּתְּנ"ךְ בְּסֵפֶר דְּבָרִים בְּפָרָק ד', פְּסוּק ט"ו.

הַסְבִּירוּ אֶת הַפְּסוּק.

מה עושים?

דורית ומיה שחקו והכינו אכל לבבות.
מיה הביאה מארזון המטבח סיר ומכסה, כף ומזלג וגם גפרורים.
הן שחקו והציגו כאלו שהן מבשלות.
פתאום אמרה דורית: "עכשו נדליק את הגז ונבשל באמת, כמו
אמא!"

מיה נבהלה ואמרה: "אבל אסור לנו להדליק גפרורים."
דורית לא הקשיבה לה והתחילה להדליק גפרור ראשון. הוא לא
נדלק.

מיה שנבהלה ומאוד פחדה עזבה הכל ורצה לחדר השנה להעיר
את אמא שישנה.

דורית כעסה על מיה ואמרה לה: "את לא חברה, את מלשינה.
אני לא אשחק איתך יותר!"

באורי מלים

הלשנה – מסירת ידיעה על
מישהו.

תאונה – מקרה מצער שקרה
בלי כוונה.

שיחה

1. האם כפשר מספרים למבגרים על התנהגות אסורה ומסכנת
– זו הלשנה?

2. כפשר נפגעים – למי פונים? את מי משתפים ובמי נעזרים?

זהירות היא תכונה חשובה

איך להזהר ולמנע תאונות בבית?

1. התבוננו בדירת המגורים שלךם ואתרו מקומות שיכולים להיות מסכנים.
2. כתבו אותם בטבלה "מקומות שיכולים להיות מסכנים בדירה שלנו" (העזרו בדגמה).

מקומות שיכולים להיות מסכנים בדירה שלנו

החדר בדירה	מקומות שצריך להזהר	הסכנה	כיצד למנע את הסכנה?
דגמה: חדר הילדים.	1. חלון גדול בקומה רביעית. 2. מנורת חשמל.	1. אפשר לפל אם מתכופפים מעל אדון החלון. 2. אפשר לקבל פויה או להתחשמל אם נוגעים במנורה כשהיא דולקת.	1. לסדר סרג על החלון, לא להתכופף. 2. לא לגעת במנורה דולקת.
חדר ההורים			
הסלון			
חדר עבודה			
חדרי שרותים			
מרפסת			
מטבח			
חדר מדרגות			

איך מזהירים?

1. **חפשו** הודעות המזהירות מפני סכנות בבית:
חפשו בעתונים, בפרסומים של חברת חשמל (המצרפים לחשבון החשמל; העזרו בבגיי המשפחה).
2. **קראו** את הודעת האזהרה וכתבו:
א. כיצד מזהירים בהודעה מפני סכנה? (במלים, בציורים, בתצלומים).
ב. אתם השתכנעתם מפרסום האזהרה הזאת? מה שכנע אתכם?

שלחן היצירה

1. **הכינו** שלטים למניעת תאונות בדירת המגורים.
2. **התיעצו** עם ההורים היכן לשים את השלטים בדירה.
3. **הכינו** כרזה לילדים ולמבגרים: **כיצד למנוע תאונות בדירה?**
4. **הזהירו** בעזרת סימנים: לכל סכנה צירו סימן אזהרה – חשמל, אש, תרופות, מקום גבה, חמרי נקוי, מכשירים חדים.

העזרו במלים:

- א. **שמזהירות:** הזהרו! אתם חייבים להשמע להוראות! אסור ל...! סכנה! עצרו! זהירות!
- ב. **שמעוורות סקרנות:** כדאי לכם! יש המצאות חדשות למניעת תאונות! בואו לראות!
- ג. **שמעודדות:** כל הכבוד! הצלחתם! תצליחו! אתם דגמה ל...

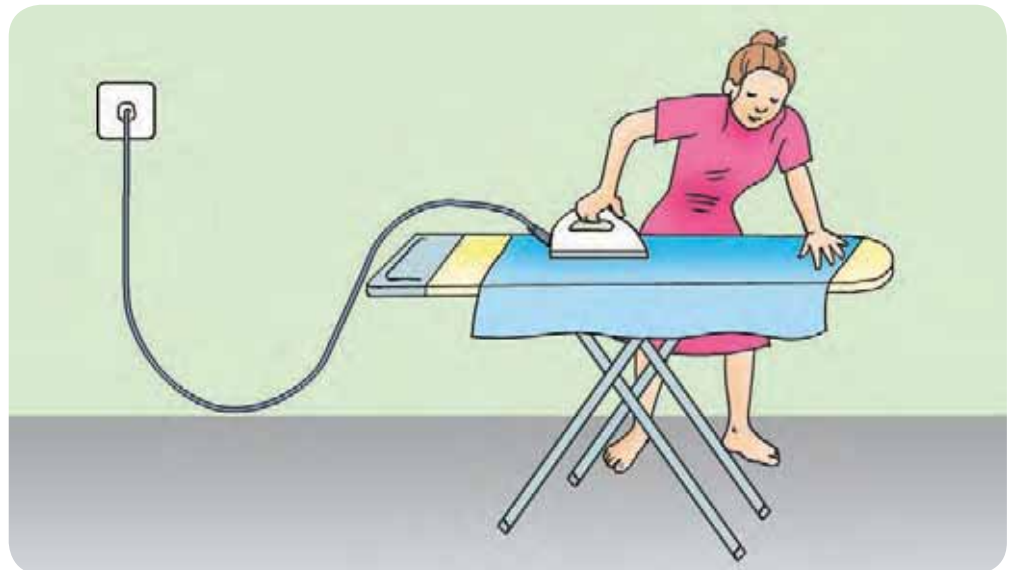
באורי מלים

מניעה – עכוב והפרעה בעשיה.

פרסום – מודיעים ברבים כדי שידעו ויעשו.

משכנע – מצליח להראות שהוא צודק.

שֵׁלֵט אֶזְהָרָה

עֲמֵדַת הַמִּחְשָׁב

הַקְלִידוּ אֶת הַפְּרָזָה שְׁחִבְרַתֶּם לְאַתֵּר שֶׁל בֵּית הַסֵּפֶר וּפְרִסְמוּ אוֹתָהּ
עֲבוּר כָּל הַתְּלִמִּידִים.
תּוֹכְלוּ לְצַיֵּר וּלְשַׁלֵּב תְּמוֹנוֹת מְאֵתָרִים שׁוֹנִים.

כְּשֵׁיט שְׁנוּיִים – מָה עוֹשִׂים?

מָה תִּלְמָדוּ:

1. עַל שְׁנוּיִים בַּמְשָׁפָּחָה וּבֵּית הַמְּגוּרִים.
2. אֵיךְ מִתְמוּדָדִים עִם הַשְּׁנוּיִים.

הַכֹּל הַשְּׁתֵּנָה

אִמָּא הִבִּיָּאָה אֶת אָחִי הַתִּינוֹק הַבֵּיתָה!

הוּא אֶתִּי בַּחֲדָר. בַּמָּטָה קִטְנָה.

הוֹצִיאוּ אֶת אָרוֹן הַמְשָׁחָקִים שְׁלִי לַמְּרַפֶּסֶת וְהַכְּנִיסוּ מִטָּה בְּשִׁבְלוֹ.

כָּל הַמְשָׁפָּחָה מְסִתּוּבֶּבֶת סְבִיבוֹ. כְּשֶׁהוּא יָשָׁן – אֲנִי צָרִיךְ לָצֵאת

מִהַחֲדָר שְׁלִי וְלִהְיוֹת בְּשִׁקְט.

כְּשֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִשְׁחַק בַּחֲדָר –

הוּא מִתְחִיל לִבְכּוֹת וְאֲנִי

יוֹצֵא מִהַחֲדָר. לְאִמָּא כָּבֵר

אֵין זְמַן לְטִיֵּל אֶתִּי

אוּ לִשְׁחַק בַּדְּמָקָה.

הַכֹּל אַחֲרֵת לִי.

שִׁחָה

1. עַל מִי הַשְּׁפִיעַ הַשְּׁנוּי בְּקִטְעַ שְׁקָרָאֲתָם וְכִיצַד הוּא הִרְגִּישׁ?

2. הָאֵם גַּם אָצְלָכֶם חָל שְׁנוּי בַּמְשָׁפָּחָה אוּ בֵּית הַמְּגוּרִים?

אֵיזָה שְׁנוּי?

3. מָה הִרְגִּשְׁתֶּם?

4. לְמִי סִפַּרְתֶּם? עִם מִי הִתְיַעֲצַתֶּם?

5. אֵיךְ הִתְמוּדַדְתֶּם עִם הַשְּׁנוּיִים?

בְּאוּרֵי מָלִים

הַתְּמוּדוֹת – נִסְיוֹן לַפְתֹּר
בְּעִזָּה אוּ קִשִּׁי.

מה מרגישים כאשר משהו משתנה?

בהתחלה קשה להתרגל לשנוי.

לעתים עצוב או מרגיז.

לפעמים שמח, אבל לא יותר מדי, כי יש חשש ודאגה בלב.

לפעמים הכל לא ברור ולא מובן לגמרי.

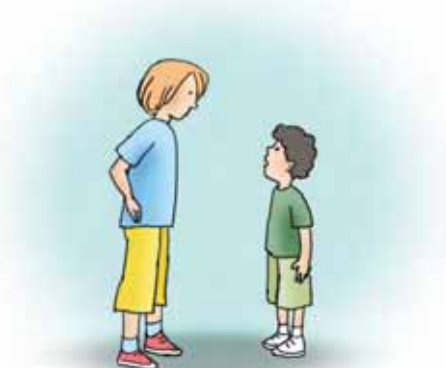
מה עושים? איך מתמודדים עם השנויים?

אנשים וילדים מתמודדים

ומתנהגים באופן שונה.

- בהתחלה בוחנים מה השתנה.

- אחר כך חושבים: האם זה נורא כל כך?

- אפשר להתיעץ: את מי לשתף בקשי ובמי להעזר?

- ובהמשך מנסים להתגבר על הקשי שבשנוי.

כְּשֵׁיט שְׁנוּיִים – מָה עוֹשִׂים?

מָה הַשְׁתַּנָּה? מָה עָשִׂיתִי? אֵיךְ מִתְמוּדָדִים?

כְּתִבוּ: עַל שְׁנוי שֶׁהָיָה בְּמִשְׁפָּחָה שְׁלָכְם אוֹ בְּבֵית הַמְּגוּרִים.

א. מָה הָיָה הַשְׁנוּי?

ב. מָה הִרְגָּשְׁתֶּם?

ג. לְמִי סִפַּרְתֶּם?

ד. עִם מִי הִתְיַעַצְתֶּם?

ה. אֵיךְ הִתְמוּדַדְתֶּם עִם הַשְׁנוּיִים?

ו. סביבת בית המגורים

מה תלמדו:

1. על סביבת בית המגורים ומה שנמצא בה.
2. לאסוף מידע על הסביבה.
3. לבדוק אם הסביבה מטפחת ונקיה.

באורי מלים

מטפח – נקי, מסדר ונאה.

התצפית של מעין

מעין יצאה לתצפית ברחוב מגוריה. היא רשמה את מה שראתה:

אצלנו ברחוב הרקפות
הרחוב שלנו קטן וקצר, אין בו הרבה בתים.
רב הבתים נמוכים ויש רק בית אחד גבוה עם קומות
רבות.

על ידי הבית הגבוה חנות המכולת של אליהו.
אמא תמיד קונה אצלנו לחם, חלב, מרק ואם סבון.
אמא אומרת: "אצל אליהו אני מוצאת את כל מה שאני
צריכה לבית." היא תמיד מתלווצצת עם אליהו ואומרת לו:
"אתה כמו אליהו הנביא, אתה דואל לנו."
אתמול בפקר, בדרך לבית הספר, ראיתי מים לורמים
מצנור גדול ועל ידו עברו שני פועלים. אבא אמר: "כנראה
הצנור התפוצץ וטוב שעובדי העירייה הגיעו בלמן."
על ידי הבית שלנו בונים בית חדש.

בפקר מקדם מאוד המכונות עושות רעש ויש המון אבק.
אבלו עדי התות הגדול
התפסה באבק ועכשו הוא
מלכלך.
אבא אומר: "הרחוב הקטן
שלנו משתנה. אמנם חבל
לנו אבל צריך לבנות בתי
מאירים לילדות צעירים
ולעולים חדשים."
אני שמחה ואם מצטערת:
אני שמחה - כי יבואו
ילדים חדשים לרחוב ויהיו לי
חברים חדשים.

שיחה

1. אילו תופעות מתארת מען?
העזרו במלים: מראה הרחוב, העצמים שבו, פעלות שהן מעשי ידי אדם, פעלות חד פעמיות, פעלות נמשכות, תופעת טבע, יסון, חדש, פעלה בין אנשים.
2. במה דומה הרחוב שבו אתם גרים לרחוב שתארה מען? במה הוא שונה?
3. מען מכירה את הרחוב שבו היא גרה.
מה היתרון של מי שמכירים היטב את הסביבה שבה הם גרים ואת הדרך לבית הספר?
4. מדוע מען שמחה וגם מצטערת?

פנסים ברחוב / וינסנט ון גוך

סביבת בית המגורים

בתי המגורים נמצאים באזור המכונה
בשם **אזור מגורים**.
באזור מגורים רב המבנים הם למגורים.
ליד בתי המגורים יש גנות, עצים ומגרשי
חניה.

1. **משימה אישית בפתה:** כתבו מהזכרון על אחד משני הנושאים:

א. מה יש ברחוב שלכם? _____

ב. מה יש בדרך מהבית לבית הספר? _____

2. **משימה אישית לבית:** ערכו תצפית ברחוב שבו בית המגורים
שלכם.

3. **בדקו** אם מה שזכרתם בפתה אכן נכון – כתבו מה שכתבתם.
4. אספו מידע על מה שאתם רואים ברחוב שלכם (רהוט הרחוב,
צמחיה, כלי רכב, פעילות של אנשים).

5. את הממצאים שתאספו בתצפית **רשמו** בטבלה "**אסוף מידע**
בסביבת המגורים".

6. כדאי לקחת מצע לכתובה, עפרון ואפשר גם מצלמה.

את התצפית בצעו עם אחד מבני המשפחה הבוגרים.
הקפידו על כללי הזהירות והבטיחות ברחוב!

אסוף מידע בסביבת המגורים

שם הצופה -----, שם הרחוב -----,

תאריך -----, שעת התצפית -----

	גדל הרחוב ומה יש בו (רחב/ צר, ארך/ קצר, חד סטרי, דו סטרי, מעברי חציה, חניון)
	סוג הבתים שבו (בתי מגורים: על קומות/ קומה אחת או שתיים/ ישיבים/ חדשים)
	מבני צבור מבנים שאינם למגורים (חניות, בית ספר, מרפאה, בנק, אחר)
	רהוט הרחוב (ספסלים, פנסי תאורה, פחי אשפה, תחנת אוטובוס, תמרורים, אחרים)
	פעילות של אנשים שהן חד פעמיות
	פעילות של אנשים שחוזרות על עצמן
	פעילות חדשות של אנשים
	תופעות טבע וצומח ברחוב (גנות, שדרות, עצים בודדים, אחרות)
	מספרי הבתים ברחוב (המספר הקטן והגדול, צד הרחוב של המספרים הזוגיים והלא זוגיים)

ב. לאחר התצפית באזור המגורים

כתיבה בקבוצה:

דומה ושונה

1. ערכו השוואה בין הממצאים שאספתם בתצפיות וכתבו:

א. מה יש ברב הרחובות שבהם צפיתם? _____

ב. מה יש רק ברחובות אחרים? _____

ג. מה הדומה ברחובות שבהם צפיתם? _____

ד. מה השונה ברחובות שבהם צפיתם? _____

ה. אילו פעולות של אנשים חוזרות על עצמן ברב הרחובות?

ו. מה הסבה לכך? _____

2. התבוננו באיורים וכתבו ליד כל אחד מהם:

א. תופעה שחוזרת על עצמה. _____

ב. תופעה חד פעמית. _____

ג. פעולות של אנשים. _____

באורי מלים

תופעה – התרחשות בטבע,
במקומות שונים ובין אנשים.

1. קראו את רשימת המשפטים שמסכמים מהו אזור מגורים.
2. כתבו אילו משפטים מן הרשימה מתארים באופן הטוב ביותר את אזור המגורים.

רשימת המשפטים

- א. רב הבנינים הם למגורים.
- ב. באזור מגורים יש חניות אחדות, בית כנסת וגן ילדים.
- ג. יש בתי מגורים שונים – בתי קומות, חד-קומתיים, רבי קומות (מחמש קומות ומעלה).
- ד. בין בתי המגורים יש מוסכים וברי קולנוע.
- ה. בין בתי המגורים וליד הבתים יש גנות נוי ועצים רבים.
- ו. בשעות הבקר יוצאים אנשים וילדים רבים מביתם והולכים לעבודה ולבית הספר.
- ז. כל בתי המגורים הם באותו הגדל ובאותה הצורה והצבע.
- ח. אזור מגורים הוא מקום שבו גרים אנשים, ולכן כל מה שבסביבה מתאים לכך.
- ט. ליד בתי המגורים של התושבים יש מקומות לחניית מכוניות.
- י. באזור מגדלים תרנגולות, כבשים וגם פרות.

3. העתיקו את המשפט המתאר טוב מכלם מהו אזור מגורים.

באורי מלים

מוסד – בית מלאכה לתקון מכוניות (כלי רכב).

מי אני?

1. אני בצבעי זברה ותמיד מרוח על הכביש: _____
2. אני מחליף צבעים כל הזמן: _____
3. אני חשוב מאוד, אבל כלם משליכים לתוכי את הלכלוך: _____
שלהם: _____
4. בקיץ כלם אוהבים להיות מתחתי, בסתו ובחורף כל הזמן מנקים אחרי: _____
5. אנחנו באים לרחוב ושומרים על נקינות: _____

שלחן היצירה

1. צירו או שרטטו את הרחוב שבו אתם גרים.
2. סמנו בשרטוט את הכוונים: **מערב** – מקום שקיעת השמש, **מזרח** – מקום זריחת השמש.
3. צירו מקרא למבנים ולעצמים.
4. כתבו שם לשרטוט שלכם.

בית / ישעיהו שיינפלד

קטע ממפה

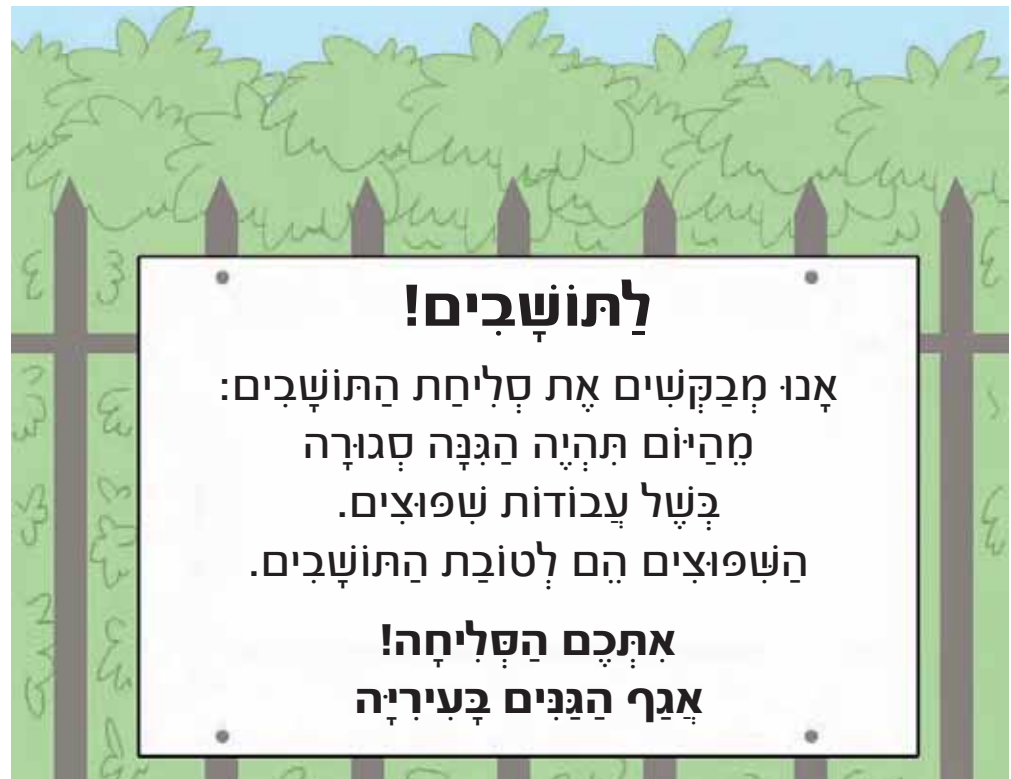
מה השתנה בסביבת המגורים?

מה תלמדו:

1. על שנויים שקורים בסביבת המגורים.
2. כיצד משפיעים השנויים על התושבים.
3. כיצד מתמודדים עם השנויים.

זו לא אותה גנה

כמדי יום בשעות אחר הצהריים הלכנו לטייל לגנה הצבורית:
אמא, אני – יובל – והתינקת צנת.
היום, באשר הגענו לפתח הגנה, לא יכולנו להכניס.
בכניסה הייתה מחסום ועליו שלט:

אמא קראה את הכתוב בשלט, הסתכלה וראתה שעקרו את שני
עצי הפיקוס הגדולים שעמדו בכניסה.

"זה נורא!" קראה אמא. "מדוע הם עקרו עצים יפים וגדולים?"

אָני לאַ מבִּינָה מָה רוֹצִים לְשׁוֹנוֹת?״
 נִגְשָׁנוּ אֶל הַשּׁוֹמֵר וְאָמַר שְׂאֵלָה: ״אֵילוּ עֲבוֹדוֹת עוֹשִׂים בַּגָּנָה? לָמָּה
 עָקְרוּ אֶת הָעֵצִים?״
 הַשּׁוֹמֵר אָמַר: ״מִחֲדָשִׁים אֶת הַגָּנָה, מוֹסִיפִים מִתְּקָנִים וְיִשְׁתַּלּוּ
 עֵצִים חֲדָשִׁים בְּמָקוֹם הָעֵצִים הַזְקֵנִים שֶׁלֹּכְלוּ.״
 הִסְתַּכַּלְתִּי עַל אָמַר וְרָאִיתִי שֶׁהִיא כּוֹעֶסֶת וּמְאֹד עֲצוּבָה.
 ״מָה נַעֲשֶׂה?״ שְׂאֵלְתִּי.

שִׁיחָה

1. מָה הַשְּׁנוֹי שְׂמַתָּאָר בִּסְפוּר?
2. מָה הִרְגִּישָׁה אָמַא? מִדּוּעַ?
3. אֵלוּ בָּעִיּוֹת יְכוּלוֹת לִהְיוֹת לְאֻנָּשִׁים וְיֻלְדִּים בְּגִלְל הַשְּׁנוֹי?
4. אֵלוּ בָּעִיּוֹת יְכוּלוֹת לִהְיוֹת לְבַעֲלֵי הַחַיִּים וְלְצִמְחִים בְּגִלְל הַשְּׁנוֹי?
5. מָה אַתֶּם מַצִּיעִים לַעֲשׂוֹת בְּמִקְרָה כָּזֶה?

כתיבה

מה השתנה בסביבת המגורים?

א. תצפית לבחינת שנויים בסביבה

משימה לבית:

1. ערכו תצפית במשך שבוע ימים בדרךכם לבית הספר.
2. החליטו איך לכתב את הממצאים לדוח.
3. במהלך התצפית בחנו אם חלו שנויים ברחוב ובסביבה:
א. האם השנוי הוא קצר וזמני (כמו העברת דירה, צנור מים שהתפוצץ)?
ב. האם השנוי מתמשך (כמו סלילת מדרגה או פביש, נטיעת עצים, בנית בנקן חדש)?
4. בררו וכתבו מי גרם לשנוי.
5. שאלו ילדים ומבגרים אם השנוי מפריע להם או מועיל, וכתבו תשובתם.

ב. דווח לאחר התצפית

משימה בקבוצות

1. בקבוצה – ארגנו את המידע שאספתם בטבלה.
2. החליטו ביחד מה לכתוב בטבלה (אפשר לכתוב: מה השנוי? איפה התרחש? מי גרם לשנוי? מה דעתם של אנשים?)
3. כתבו: האם רב השנויים – זמניים או מתמשכים?
4. מי גרם לרב השנויים?
5. כתבו: מה רב האנשים חושבים על השנוי?
6. מה דעתכם שלכם על השנוי?

מה עושים עם השנוי?

משחק תפקידים לפי התאור בקטע "זו לא אותה גנה",
בעמוד 157.

1. התארגנו לתפקידים אלה:

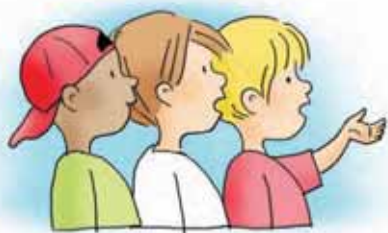
- א. עובדי אגף הגנים בעירייה שגרמו לשנוי.
- ב. בני משפחות – הורים וילדים שנפגעו מהשנוי.
- ג. אלה שבעד השנוי.
- ד. אלה שמתנגדים לשנוי.

2. כל בעלי התפקידים ינסו לשכנע

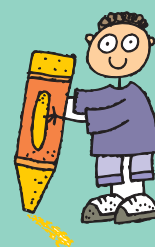
את האחרים לתמוך בדעה שלהם.

3. לאחר שתסימו, אתם יכולים להחליף

תפקידים. מי שהיה בעד יהיה נגד ולהפך.

בדיון חשוב להקשיב בכבוד לדברי הילדים
גם אם אין מסכימים לדעתם.

באורי מלים

שכנוע – להשפיע שהנמוק
נכון.

התנגדות – דעה נגדית,
הפוכה.

עצומה – כתב בקשה
להנהלה מאנשים רבים.

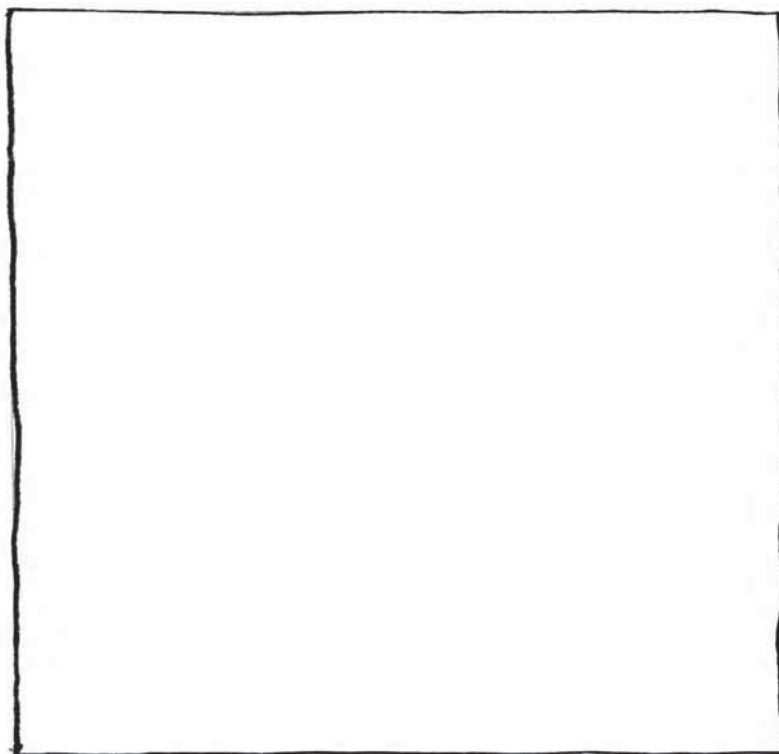
שלחן היצירה

1. כתבו כרזה – עצומה שבה יהיו הדעות בעד השנוי ולעמתן הדעות נגד השנוי.

איך משכנעים בכרזה – בעצומה?

- א. כותבים משפטים קצרים וברורים.
- ב. כותבים מלים שבהן פונים אל האנשים, לדוגמה: "ילדים יקרים", "הורים וילדים יקרים".
- ג. כותבים משפטים שבהם מנסים לשכנע, כמו: "כדאי לכם", "אל תסכימו", "בואו אתנו", "נפעל ביחד".
- ד. מקשטים בצבעים בולטים ובציורים מתאימים.

2. את הכרזות תלו על קירות הכתה. התבוננו וקבעו: איזו כרזה משכנעת באופן הטוב ביותר. הסבירו מדוע?

ז. האַלבוּם הַמְשִׁפָּחָתִי

הַמְשִׁפָּחָה שְׁלִי / יְהוּרָם טֵהֶרֶל

זֶה הַתְּחִיל מִשְׁנֵי הוֹרִים

עַלִּיזִים וְצָעִירִים

שֶׁהוֹלִידוֹ בְּשִׁבְלִי

אֶת הַמְשִׁפָּחָה שְׁלִי

וְכָשִׁישׁ לִי מִסֵּבָה

רַק תְּבִיטוּ מִי שֶׁבָּא.

סָבָא בָּא אָבָא בָּא

אֲרִיָּה מִכָּפֶר-סָבָא בָּא

בָּא בָּרוּךְ - בָּרוּךְ הַבָּא

עִם דּוּדָה - דּוּדָה רַבָּה

סָבָא בָּא, אָבָא בָּא

גַּם הַסִּבָּתָא יִבָּבָא

אֶהְלֵן וּמִרְחָבָא

מִי שֶׁבָּא בָּרוּךְ הַבָּא.

ספורי האלבוים המשפחתי

האלבוים המשפחתי מציג רגעים שונים בחיי המשפחה.
האלבוים המשפחתי מאפשר לנו לראות את הרגעים הללו, להזכר
 ולספר על ארועים וחיות.

לכל משפחה יש **ספורים** מעניינים שהם חשובים לה.
 לכל אחד ולכל אחת במשפחה יש **ספורים אישיים**, מעניינים
 וחשובים לו ולה.
 מאחורי כל תצלום יש ספור קטן או גדול – שמח או עצוב, מענין
 או סתם רגע קטן.
 בני המשפחה אוהבים להתבונן באלבוים.

בני המשפחה אוהבים להזכר ולספר: מתי צלם התצלום? מי
 בתצלום? איפה הוא צלם? מה היה באותו זמן? למה הוא צלם?

שיחה

1. אילו מהתצלומים באלבומים ומהספורים דומים לשלכם?
2. מדוע האלבום המשפחתי חשוב לנו?
3. מה אתם אוהבים במיוחד באלבום המשפחה שלכם?
4. מה אפשר ללמוד מהאלבום המשפחתי על חיי המשפחה?

בין חברים וחברות

א. החברים והחברות שלי

מה תלמדו:

1. על קבוצות שונות של חברים.
2. על התנהגות החברים בקבוצת השיכות.

לא אלו לבית הספר!

בקר אחד הודיעה ליסה שלא תלך יותר לבית הספר. לשאלתה של האם, ענתה ליסה: "אין לי חברים, לא משחקים אתי וגם לא מדברים אתי. לא נעים לי להיות בכתה הזאת." אמא ראתה את העצב על פניה של ליסה, חשבה רגע ואמרה: "אולי תדברי על זה עם המורה?" ליסה לא הגיבה.

"את רוצה שאני אטלפן למורה עכשו ואספר לה?" ליסה הורידה ראשה, מוללה את קצה החלצה, ולבסוף אמרה בשקט ובקול עצוב: "טוב, אני אלך היום ונראה מה יקרה." אולי אני אדבר עם אסתי המורה.

ליסה ואמא יצאו ביחד מהבית. בפנת הרחוב פנתה אמא לכוון תחנת האוטובוס וליסה המשיכה לבית הספר.

על המדרכה קפצו כמה דוררים ליד שלולית מים שנותרה מהגשם האחרון.

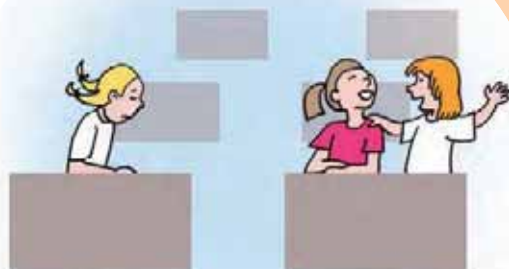
ליסה הסתכלה בצפורים העליונות וחשבה כמה הן שמחות ביחד. הלואי שאני הייתי עכשו עם דוריה ופאולה,

כמו שנהגנו לשחק ביחד בפתח בבואנוס איירס שבארגנטינה.
חבל שהן לא עלו לארץ יחד אתנו. שם היו לי חברות וכאן לא
רוצים להיות אתי.

דמעות עמדו בעיניה. וכך כשהיא חושבת ונופרת בחברותיה
שנשארו בארגנטינה הגיעה ליסה לבית הספר.

בפתח כבר היו כמה ילדים באשר נכנסה. ליסה
עמדה ליד הדלת והחליטה לנסות, אולי יסכימו
לשתף אותה. היא נגשה לשתי בנות ששחקו
ושאלה אם היא יכולה להצטרף.
הן לא הגיבו, אפלו לא ענו.

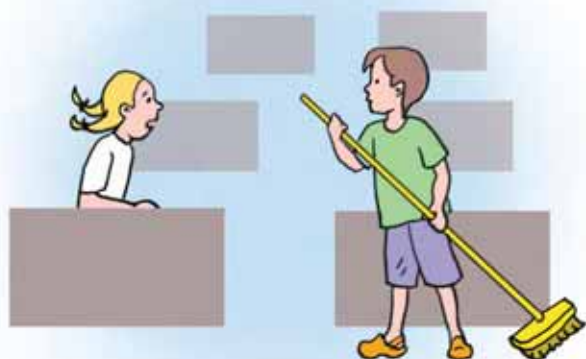

ליסה חפזה עוד רגע, אולי בכל זאת, אבל
כלום. הן המשיכו לשחק כאילו לא עמדה לידן.
נעלבה ליסה מאוד, הסתובבה והלכה לשלחן שלה,
לחכות לתחילת השעור.

לאחר שליסה הלכה, אמרה אחת הילדות לחברתה: "אני לא
רוצה לשחק איתה, היא לא מבינה עברית והיא תפריע לנו."
בשעור הראשון למדו חשבון. ליסה אוהבת מאוד ללמוד חשבון.
זה השעור המעניין ביותר.

בהפסקה יצאו כל הילדים לחצר וליסה נשארה לשבת במקומה
והתחילה לציר.

גידי שהיה תורן, נגש אליה,
נשען על המטאטא ושאל
אותה למה אין היא יוצאת
לשחק עם הבנות.
ליסה הסתכלה בו ועיניה
שוב מלאו דמעות.

גִּידִי לֹא הֵבִין לָמָּה הִיא עֲצוּבָה, וְשָׁאַל: "אֵין לָךְ חֲבֵרוֹת? לָכֵן אֶת בּוֹכָה?"

לִיסָה הוֹרִידָה רֹאשָׁה וּבָקוֹל חָנוּק מְדַמְעוֹת אֶמְרָה: "כֵּן וְכֵן. אֶף אַחַת מֵהַבָּנוֹת לֹא רוֹצָה לְשַׁחֵק אִתִּי. וְכֵן, אֲנִי בּוֹכָה כִּי עֲצוּב לִי מְאוֹד וְגַם מֵעֲלִיב מְאוֹד."

גִּידִי נְבוֹךְ מְאוֹד וְלֹא אָמַר דָּבָר. הוּא לֹא תָאָר לַעֲצֹמוֹ שְׂיִכּוֹלָה לִהְיוֹת בְּכַתֶּה יְלָדָה שְׂאִין לָהּ חֲבֵרוֹת. הוּא חָשַׁב שֶׁעֲצוּב מְאוֹד כְּשֶׁאֵין חֲבֵרִים.

פְּתָאוֹם הוּא הִנִּיחַ אֶת הַמַּטְאֵטָא בַּצֵּד, נָגַשׁ לְלִיסָה וְאָמַר: "בִּהַפְסָקָה הַבָּאָה תִּשְׁחָקִי אִתָּנוּ, עִם אִיתָמָר, עִם רוֹנִי וְעִם גִּיא, אֲנַחֲנוּ נִהְיָה הַחֲבֵרִים שְׁלָךְ, אֶת רוֹצָה?"

לִיסָה הִתְבַּיְשָׁה, וּבִשְׁקָט אֶמְרָה: "גִּרְסָיָה, תוֹדָה."

שִׂיחָה

1. מָה הִרְגִּישָׁה לִיסָה כְּשֶׁלֹּא רָצְתָה לָלֶכֶת לְבֵית הַסֵּפֶר?
2. מִדּוּעַ לִיסָה הִרְגִּישָׁה שֶׁהִיא לֹא שִׁיכָת לְקְבוּצַת הַיְלָדִים בְּכַתֶּה?
3. מָה דַּעְתְּכֶם עַל הַתְּנֵהָגוֹת הַבָּנוֹת כְּאִשֶּׁר לִיסָה בִּקְשָׁה לְהַצְטָרֵף?
4. אֵיךְ יָכְלוּ הַבָּנוֹת לַעְזֹר לְלִיסָה?
5. מָמָה גִּידִי הִפְתַּע בַּהֲתַחֲלָה? וּמָה הוּא הֵבִין בְּסוֹף?
6. הֲאִם גַּם בְּכַתֶּה שְׁלָכֶם יֵשׁ יְלָד אוֹ יְלָדָה שֶׁלֹּא מִשְׁתַּפִּים אוֹתָם? מִדּוּעַ?

7. מָה אַתֶּם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כְּדֵי שֶׁהֵם לֹא יִהְיוּ דְחוּיִים? (מִי שֶׁמְרַחֵק אוֹתוֹ).

"יְהִי כְבוֹד חֵבֶרֶד חָבִיב עֲלֶיךָ כְּשֶׁלֶךְ."

(פִּרְקֵי אָבוֹת, פֶּרֶק ב', מִשְׁנָה י')

שיחה

בטוי זֶה הוא מִמְקוּרוֹת הַיְהוּדוֹת.

1. **הַסְבִּירוּ** אֶת הַבְּטוּי.

2. אֵיךְ הִרְעִינּוּ הַזֶּה קָשׁוּר לַסִּפּוּר?

3. **הַבִּיאוּ** דּוּגְמָה לַעֲזָרָה לַזוּלָת (לַחֲלָשִׁים, אוּ לַעוֲלִים חֲדָשִׁים, אוּ לַנִּכְסִים, אוּ לַיִלָּדִים הַזְקוּקִים לַעֲזָרָה בַּלְמוּדִים).

4. **חַפְּשׂוּ** פִּתְגָּמִים וְאִמְרוּת בְּאוֹתוֹ נוֹשֵׂא, וְהַבִּיאוּ אוֹתָם לַכֶּתֶה.

מהי קבוצת שׂיכות?

המשג מרכב משתי מלים: **קבוצה**, **שׂיכות**.
אנשים מבגרים וילדים שרוצים להיות
ביחד ולעשות דברים משתפים הם קבוצה.
אתם מכירים קבוצות שונות. דגמה:
• ילדי הכיתה הם **קבוצה** של תלמידים, כי
הם לומדים ומשחקים ביחד.

• נבחרת כדורסל היא **קבוצת** שחקנים שנבחרו

כדי לשחק ביחד כדורסל.

בין חברי הקבוצה יש קשרים ויחסים והם
עושים דברים משתפים.

דגמה:

• הורים וילדיהם

שׂיכים לאותה משפחה.

• תלמידי כיתות ב' **שׂיכים** לבית
הספר.

באורי מלים

שׂיכות – מהמלה "שיך"
ל..."

לחברי הקבוצה חשוב ואכפת שלכלם יהיה טוב,
שיהיו מרצים ויעשו מה שחשוב להם.

שיחה

1. לאילו קבוצות שׂיכות אתם משתייכים?
2. במה נבדלת קבוצת השׂיכות של המשפחה מקבוצת תלמידי
הכיתה?
3. האם בכל קבוצת שׂיכות מתנהגים באותה הצורה? הסבירו.

חברים בכל מיני צבעים / חנה אולדברג

יש לי חבר חום כמו שוקולד
כשאני עצובה הוא תמיד כזה נחמד
נכון שהוא ממני לגמרי אחר
אך על כזה חבר איד אפטר לותר?

יש לי חברה עם עינים כחלות
שלה אני מספרת את כל הסודות
נכון שהיא ממני לגמרי אחרת
אבל היא חברה כזאת נהדרת

איזה כף שיש המון חברים
המון חברים בכל מיני צבעים
חומים, כתמים, שחורים ולבנים
איזה כף שיש כאלה חברים

יש לי חבר ג'ינג'י עם נמשים
אתו הכי כף לעשות חיים
נכון שהוא ממני לגמרי אחר
אך על כזה חבר איד אפטר לותר?

יש לי חברה שחרה עם תלתלים
שתינו מגדלות גור חתולים
נכון שהיא ממני לגמרי שונה
אבל היא חברה כזאת נפלאה

איזה כף שיש המון חברים
המון חברים בכל מיני צבעים
חומים, כתמים, שחורים ולבנים
איזה כף שיש כאלה חברים

מְשִׁימַת כְּתִיבָה אִישִׁית

אֵילוּ קְשָׁרִים יֵשׁ לִי עִם הַחֲבֵרִים שְׁלִי בַּכֶּתֶב?

קְרָאוּ אֶת הַשְּׁאֵלוֹת וַעֲנוּ עָלֵיהֶן בַּכֶּתֶב

1. **כְּתִבּוּ** אֶת שְׁמוֹת הַחֲבֵרִים שְׁלָכְכֶם בַּכֶּתֶב.
2. מָה אַתֶּם עוֹשִׂים עִם כָּל אֶחָד מֵהַחֲבֵרִים? (עִם מִי אַתֶּם מְשַׁחֲקִים בְּחֹצֵר? עִם מִי אַתֶּם מְשַׁחֲקִים מְשַׁחֲקֵי חֶדֶר? לְמִי אַתֶּם מְגַלִּים סוּדוֹת? עִם מִי אַתֶּם אוֹהֲבִים לְצַחֵק וּלְהַשְׁתוֹלֵל? עִם מִי אַתֶּם רְבִים לְפַעֲמִים וְאַחֵר כֵּךְ מִתְפַּיְסִים?)
3. מִדּוּעַ אַתֶּם עוֹשִׂים דְּבָרִים שׁוֹנִים עִם חֲבֵרִים שׁוֹנִים? (כְּמוֹ בַּשִּׁיר "חֲבֵרִים בְּכָל מִינֵי צָבָעִים" בַּעֲמוּד 170).
4. עִם מִי בַּכֶּתֶב אַתֶּם כְּמַעַט לֹא מְשַׁחֲקִים אוּ מְדַבְּרִים? מִדּוּעַ?
5. עִם מִי מִיְלָדִי הַכֶּתֶב אַתֶּם רוֹצִים לִהְיוֹת חֲבֵרִים קְרוֹבִים יוֹתֵר?

מִדּוּעַ?

לְאִיזוֹ קְבוּצָה אָנִי שׂוֹנֵד? לְאִיזוֹ קְבוּצָה אָנִי שׂוֹכֵחַ?

1. כְּתֹבוּ שְׁמוֹת שֶׁל קְבוּצוֹת שְׂאֵתֶם מְשִׁיכִים אֲלֵיהֶן (דְּגֻמָּה: קְבוּצַת פֶּדִירֶסֶל, חוג לַחֲלִילִיּוֹת).
2. כְּתֹבוּ בַּטְבֵּלָה פֶּרָטִים עַל קְבוּצוֹת הַשִּׁיכוֹת שְׁלָכֶם.

קְבוּצוֹת הַשִּׁיכוֹת שְׁלִי

שֵׁם קְבוּצַת הַשִּׁיכוֹת שְׁלִי	הַמְשַׁפָּחָה	הַכֶּתֶה שְׁלִי	בֵּית הַסֵּפֶר שְׁלֵנוּ	דְּגֻמָּה: חוג לַג'וּדו לַחֲלִילִיּוֹת
מִי בְּקְבוּצַת הַשִּׁיכוֹת?				
מָהוּ מְקוֹם הַפְּעִילוֹת?				
מִתִּי הַפְּעִילוֹת מִתְקַיֵּמֶת?				
כָּמָה פְּעָמִים בְּשָׁבוּעַ?				
מָה הַתְּפִקִיד שְׁלִי?				

3. בְּמָה נִבְדָּלוֹת זֶה מִזֵּי קְבוּצוֹת הַשִּׁיכוֹת שְׁלָכֶם? _____
4. אֵילוֹ כָּלָלִים דּוֹמִים יֵשׁ בְּקְבוּצוֹת הַשִּׁיכוֹת שְׁלָכֶם? _____
5. דּוֹרִית אָמְרָה: "זֶה לֹא קָל לְהַשְׁתַּתֵּף בְּכָמָה קְבוּצוֹת שִׁיכוֹת." אָבִי לֹא הִסְפִּים וְאָמַר: "בְּכָלֵל לֹא. זֶה פִּיף." מָה דַעַתְכֶם? _____

לפְעָמִים אֲנַחְנוּ רָבִים וְאַחַר כֵּן אֲנַחְנוּ מְשֻׁלָּמִים

כְּתָבוּ:

1. עִם מִי מֵהַחֲבֵרִים אַתֶּם לִפְעָמִים רָבִים אוֹ שֵׁשׁ לָכֶם מַחְלָקָת?

2. עַל מָה הָרִיב? _____

3. **קְרְאוּ** אֶת הַהֶסֶפֶר עַל מַחְלֻקוֹת וְאִי הַסִּכָּמָה.

מַחְלֻקוֹת וְאִי הַסִּכָּמָה בֵּין חֲבֵרִים בְּקְבוּצַת הַשִּׁיכּוֹת

לִפְעָמִים יֵשׁ מַחְלֻקוֹת בְּקְבוּצַת הַהִשְׁתִּיכּוֹת.

מַחְלָקָת זֶה בְּאִשֶּׁר הָאֲנָשִׁים חֲלֻקִּים בְּדַעְתָּם.

בְּמַחְלָקָת לֹא הַכֹּל מְסַכְּמִים עַל דְּבָרִים שׁוֹנִים, כְּמוֹ עַל

אִיזָה מִשְׁחָק מִשְׁחָקִים אוֹ מִי יִשְׁתַּתֵּף.

אֶת הַמַּחְלֻקוֹת אֲכַשֶּׁר לִפְתּוֹר

• מְשׁוֹחָחִים עַל הַבְּעִיָּה אוֹ עַל הַסִּפָּה לַמַּחְלָקָת.

• חוֹשְׁבִים עַל פְּתֻרֹנוֹת אֶחָדִים לֹלֵא הַתְּנֵהְגוֹת אֵלֵינוּ.

• בּוֹחֲרִים בְּפְתֻרֹן אֶחָד שֶׁיְהִיָּה מְסַכֵּם עַל רֵב חֲבֵרֵי הַקְּבוּצָה.

• מַחְלִיטִים בְּיַחַד עַל פְּתֻרֹן שֶׁיִּתְּאִים לְכֻלָּם.

4. **כְּתָבוּ:** אִיךְ אַתֶּם פּוֹתְרִים מַחְלֻקוֹת בֵּינֵיכֶם?

5. **הַמְחִיזוּ** אֲרוּעַ שֶׁבּוֹ יֵשׁ מַחְלָקָת בֵּין חֲבֵרִים וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּתֻרֹן.

בָּעֵיָה וּמַחְלָקָת – כִּיצַד פּוֹתְרִים?

1. קראו את המשפטים שבהם מספר על בעיות ומחלוקות בין חברים בכתה וגם על פתרונות.
2. סמנו קו לבעיה ולמחלוקת.
3. סמנו שני קווים לפתרון הטוב בעיניכם.

רשימת המשפטים

- א. החברים לא מסכימים על מקום הטיול. הם שוחחו והחליטו: האחד יצטרף לותר לחברו.
 - ב. הילדים לא משתפים במשחק את הילד השמן. שני ילדים הבינו שקשה להיות לבד ולכן חשוב לשלב אותו.
 - ג. שני ילדים רוצים את תפקיד התורן. הם הציעו לדון בכתה ולהחליט עם כלם.
 - ד. לילדה החדשה בכתה אין חברים. המורה הציעה שהילדה תגיד מה היא מרגישה כדי שהילדים יחשבו וישלבו אותה.
 - ה. התורן צועק על הילדים שנשארו בכתה. צריך להסביר לו שאסור לנהג באלימות ולחשב על דרך אחרת.
4. התארגנו בקבוצות קטנות למשחק תפקידים.
- א. כל קבוצה תבחר בבעיה או במחלוקת מהמשפטים.
 - ב. במשחק תפקידים – הציעו פתרונות שונים מאלה שפרשימה.

ממקורות היהדות:

הווי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום
ורודף שלום.

(אבות פירק א', משנה יב)

בין חברים – זכויות וגם חובות

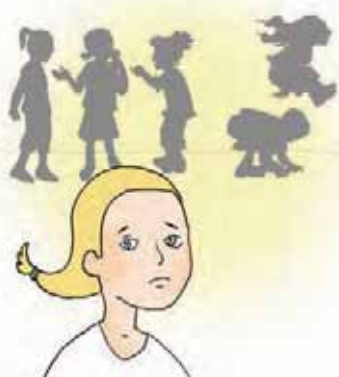
מה תלמדו?

1. החובה לכבד את הזכויות של הזולת.
2. על הזכות: "לכל ילד הזכות להשתלבות בחברה – לשויון וללא אפליה מכל סוג שהוא."
3. מה מרגישים מי שפגעו בזכותם להשתלב בחברה.
4. על חובות שיש לצד זכויות.

לכבד את הזכויות של האחרים

הזכות "לכל ילד יש את הזכות להשתלבות בחברה לשויון וללא אפליה", פרושה: לכל הילדים תהיה הזדמנות שווה בכל פעילות, בכל מקום ובכל זמן. למה הפונה – במלים "להשתלב בחברה"? – הפונה שכל הילדים יוכלו להיות פעילים בחברה ביחד עם כלם. כל הילדים יוכלו לעשות כל דבר ביחד עם כלם. הם ישתלבו על פי יכולתם וכשרונם.

דגמה: ילדים לא משתפים עולים חדשים בפעילויות שלהם. כמו שלא שתפו את ליסה כי היא עולה חדשה.

למה הפונה במלה לשויון?

שויון – מהמלה שווה. שויון פרושו שכל הילדים – בנים ובנות, דתיים ולא דתיים, בריאים ונכים, עולים וחדשים

באורי מלים

שויון – דמיון בכל.
אפליה – להבדיל מישוו
בגלל שהוא שונה, כמו:
צבע, עור, נכות.

וילדים שנולדו בְּאַרֶץ, יהודים ועֲרָבִים – לְכֶלֶם יִהְיוּ זְכוּיֹת שְׁוֹת. הַכּוֹנֵה שֶׁבְּכֹל הַפְּעִילִיּוֹת יִתְנַהֲגוּ בְּאִפּוֹן שָׁוֶה עִם כָּל הַיִּלְדִּים וּבְכֹל דָּבָר שֶׁהֵם מְקַבְּלִים וְיִכּוּלִים לַעֲשׂוֹת. דְּגֻמָּה: הַבָּנִים תּוֹפְסִים אֶת הַמַּגֵּרֶשׁ וְלֹא נוֹתְנִים לַבָּנוֹת לְשַׁחֵק. חֲדָר הַמַּחְשָׁבִים נִמְצָא בַּקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל בֵּית הַסֵּפֶר וילדים נָכִים לֹא יִכּוּלִים לַעֲלוֹת בַּמַּדְרָגוֹת.

לָמָּה הַכּוֹנֵה – אִפְלִיָּה?

אִפְלִיָּה – כְּאֶשֶׁר מְבַדִּילִים או מַרְחִיקִים מִיִּשְׁהוּ בְּגִלָּל שֶׁהוּא שׁוֹנֶה. בְּגִלָּל שֶׁהוּא אוּ הִיא לֹא כְּמוֹ כָּלָם. הֵם אֲחֵרִים. דְּגֻמָּה: מַפְלִים יִלְדִים בְּגִלָּל סְבוֹת שׁוֹנוֹת, כְּמוֹ: מַפְלִים נָכִים, או שְׁמַפְלִים עוֹלִים חֲדָשִׁים.

מַפְלִים בָּנוֹת או בָּנִים בַּפְּעִילוֹת מְסִימָת, או שְׁמַפְלִים יִלְדִים וְאֲנָשִׁים מְבַגְּרִים כִּי הֵם עֲרָבִים.

שִׁיחָה

1. הָאֵם אַתֶּם מְכִירִים מְקָרָה שֶׁהֲרַחֲקוּ או הִפְלוּ יִלְדִים בִּינוֹן שֶׁהֵם שׁוֹנִים מֵרַב הַיִּלְדִּים?
2. מִדּוּעַ הִפְלוּ אוֹתָם?
3. מָה לִדְעַתְכֶם הֵם הֲרָגִישׁוּ?
4. מָה הֲרָגִישׁוּ אֵלָּה שֶׁהִפְלוּ אֶת הַיִּלְדִּים הַשׁוֹנִים?
5. הָאֵם אַתֶּם מְכִירִים מְקָרִים שֶׁבָּהֶם נִשְׁמַר שְׁוִיוֹן הַהִזְדַּמְנוּיֹת לְכָל הַיִּלְדִּים? סַפְּרוּ.
6. הָאֵם בְּקִבּוּצַת הַשִּׁיכּוֹת שֶׁלְכֶם שׁוֹמְרִים עַל הַזְכוּיֹת שֶׁל כָּלָם? אֵיךְ?

"תפס את הכדור!"

"אל תתן לו לחטף אותו ממני!"

"נו כבר, מהר יותר, אתה כל כך אטי!"

אורי צעק: "ייתם, בגללך נפסיד, רוצ מהר יותר!"

אתה לא יכול לשחק אתנו, אתה זו כמו

צב!"

אורי, גילי, יותם ודן שחקו, רצו, זרקו,

תפסו והעיפו את הכדור העגל.

יותם עצר, זו הצדה והשפיל עיניו

לרצפת המגרש. דמעות של עלבון,

כעס ובושה זלגו על לחייו.

בלבו חשב: אלה לא חברים אמתיים.

הם הרי יודעים שאני צולע. הם

יודעים שמאז התאונה הרגל שלי

כבר לא תהיה כמו שהייתה קודם.

הוא הלך הצדה, לקח את הנילקוט,

הפנה את הגב לחבריו שהמשיכו

לשחק ופנה ללכת. הוא היה פגוע

ועצוב.

דן, שראה את יותם הולך, הפסיק את

המשחק ורץ להצטרף אליו.

אבל לפני כן הוא נגש לאורי ובכעס

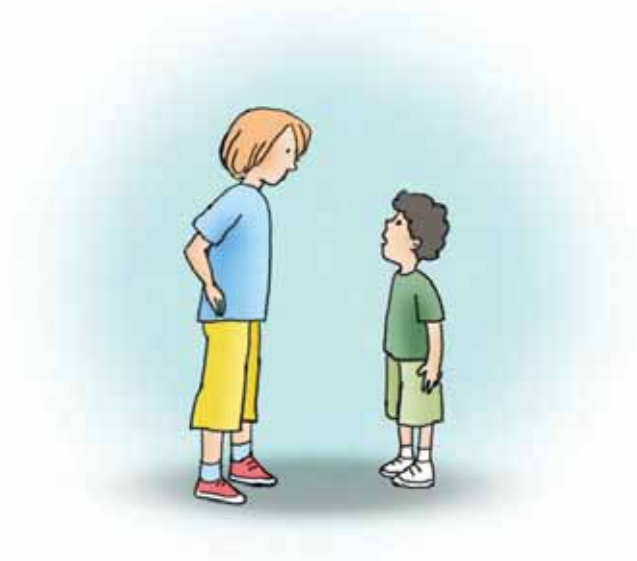
אמר לו: "לך לא אכפת מאף אחד,

אתה תמיד פוגע ומעליב. אתה לא

מתחשב ביותם. אתה יודע שהוא..."

אורי התרגז, פניו הסמיקו והוא צעק על דן: "אני פו חבר שלו, אבל במשחק צריך לנצח ואסור להפסיד! אם הוא לא יכול לרוץ מהר – שלא יבוא לשחק! אני לא רוצה להפסיד בגללו, אפילו שרק אנחנו משחקים!"
 דן לא ענה והלך עם יותם.
 הוא חשב בלבו: אורי לא צודק, אבל גם יותם צריך להבין את אורי. אורי כל כך רוצה לנצח ויותם מפריע לו.
 מה עושים?

שיחה

1. ממה נפגע יותם?
2. מי צודק – אורי או דן? מדוע?
3. האם אורי נהג באלימות כלפי יותם? מדוע?
4. איך פותרים את הבעיה שדן מתלבט בה?
5. האם גם אצלכם קורים מקרים שבהם פוגעים בילדים?
ספרו על כך.
6. **הציעו** מה אפשר לעשות כדי שגם נכים יוכלו להשתתף בפעילויות של בריאים.

כתיבה

בין חברים – זכויות וגם חובות

לכבד את הזכויות של האחרים

כלנו שווים בזכויותינו, נפיר בשונות שפינינו
ונחפש את המיוחד שבכל אחד ובכל אחת מאתנו.
נחיה כלנו בחברה שנעים לחיות בה.

1. קראו את הזכות מזכויות הילד (הכתובה במסגרת).

2. כתבו כיצד הזכות הזאת מתקשרת לספור משחק הפדורסל

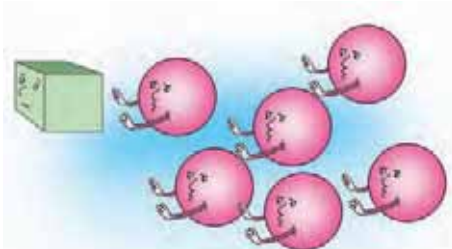
בעמוד 177?

3. כתבו מה אתם יכולים לעשות כדי שזכות זו תממש בחיי היום

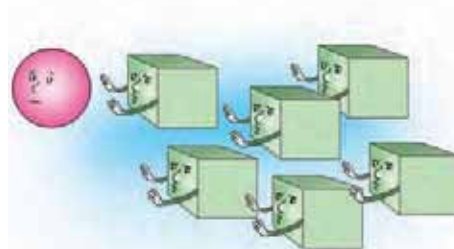
יום?

אין אפשר אחרת?

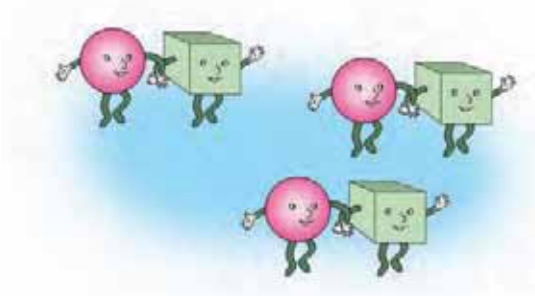
תנו לנו שם:

ב.

א.

ג.

1. התבוננו באיורים וכתבו:

א. מה מספר בכל איור.

ב. כתבו שם לכל איור.

2. הראו את מה שכתבתם לחבריכם.

מי מתאים?

1. לפניכם רשימת משפטים.

התאימו לכל משפט מלה מתאימה מן המאגר שלמטה (אפשר יותר מאחת).

רשימת המשפטים

א. לא נשתף בנות במשחקים כי הן חלשות.

ב. כל יום אני מכינה שעורים.

ג. בחוג למחשבים משתתפים בנות ובנים ביחד.

ד. חוצים כביש רק במעבר חציה.

ה. לא מזמינים למסבה ילדים שמנים.

ו. בחצר בית הספר יש מתקנים מיוחדים לילדים נכים.

ז. לשמר על הפרטיות שלי ועל גופי.

ח. שומרי מצוות בכל בקר מתפללים תפלת שחרית.

באורי מלים

שומרי מצוות – אנשים דתיים, המקימים את מצוות תורת היהדות.

תפלת שחרית – תפלה הנאמרת בכל בקר.

מאגר המלים:

זכות, שויון, חובה, אפליה.

החובות שלי ושל כלנו

מהי חובה?

חובה היא דבר שאדם חייב לעשות.
חייב – גם אם הוא לא רוצה או לא נח או לא מתאים לו.
דגמאות: חובה על התלמידים להגיע בזמן לשעור בפתה;
חובה להתחשב בילדים שקשה להם ובילדים נכים;
חובה לצית לחקי התנועה – חובה לחצות פביש רק
במעבר חציה.

חובה לכבד
הורים ואנשים
מבגרים.

שיחה

1. אילו חובות אתם מפירים?
2. אילו מהחובות הן חובות של תלמידים?
3. אילו חובות יש לכם בקבוצות השיחות השונות שלכם?
4. איך אתם ממלאים אותן גם כאשר לא תמיד נח או נעים?

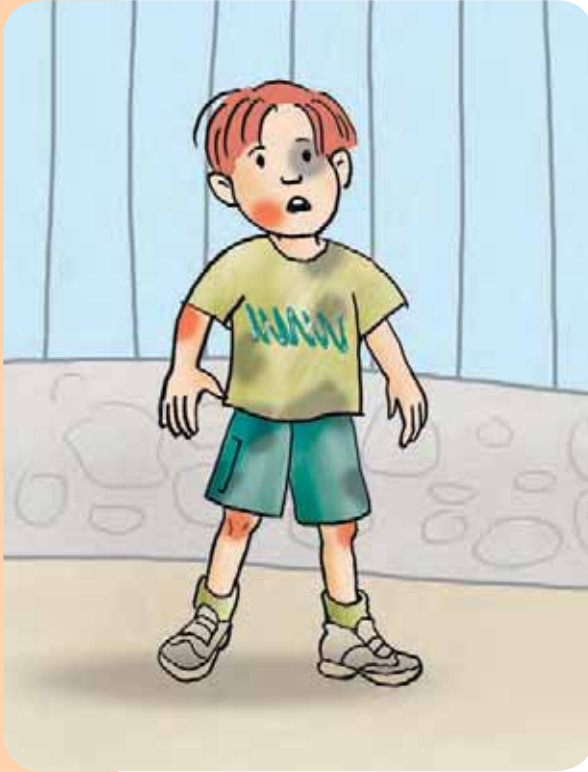
בבקר, בדרךכו לבית הספר חשב איל: החלטתי, אני אעשה מה שאני רוצה. נגמרו החובות שלי, לא מענין אותי שום דבר! צלצול חזק קרע את חוט מחשבותיו. כל הילדים והמורים נכנסו לפתות בריצה.

איל נשאר בחצר לבדו, הוא לא מהר לשום מקום. בלבו חשב: כף לי, אני לא צריך לעשות מה שאומרים לי. כעבר זמן קצר קראה לו המורה להפנס לפתה. איל לא ענה. מה אכפת לה מה אני עושה. זה הענין שלי. כשהמורה אמרה בכעס שהוא חייב להפנס לפתה וללמד כמו כלם, ענה: "לא מענין אותי. אני, אין לי חובות."

המורה והתלמידים נדהמו. איך הוא מדבר? מה קרה לו? המורה אמרה לילדים: "נראה שאיל החליט לא ללמד ולותר על תפקידו כתלמיד. אולי נאפשר לו להתנסות בכך." אלון אמר בשקט: "אולי קרה לו משהו עצוב והוא צריך עזרה?" אבל המורה החליטה לעזוב את איל ולא לפנות אליו.

היילדים למדו ועשו דברים שונים ומעניינים, ואיל – לא כלום.
המורה חלקה תפקידים לקראת המסבה, והסבירה שמי שמקבל
תפקיד חייב למלא אותו.
ואיל – לא כלום.

עברו כמה ימים, ואיל עדין אינו
משתתף בשעורים ואינו ממלא את
חובותיו בפתה פתלמיד.
גם בבית הוא אינו עושה דבר.
אף אחד לא הציע לו תפקיד
לקראת המסבה.
לא אמרו: "אולי בכל זאת". לא
בקשו ממנו ולא כלום.
כאשר אחותו החילת הגיעה היא
שאלה אותו: "מה נשמע? איזה

דברים חדשים למדת? שמעתי שיש מסבה, איזה תפקיד קבלת?"
איל לא ידע מה להשיב.

מה יגיד לאחותו? שהוא עשה הרבה "שום-כלום"?
שהוא החליט להיות בלי חובות? שאין לו תפקיד למסבה?
שהוא לא למד כבר... כמה ימים? שהוא ותר על חובותיו פתלמיד?
איל חשב בלבד: מוזר, אני חשבת שיהיה לי כף. אבל אני לא עם
כלום. ובעקר, לא אכפת לי מהם ולמה לא אכפת ממני. אולי בכל
זאת זה לא כל כך כף?

שיחה

1. מדוע איל אמר "אולי בכל זאת זה לא כל כך כף"?

ב. חוברת הכּתה שְׁלֵנוּ

מה תלמדו:

1. לתכנן את חוברת הכּתה שְׁלֵכֶם עם החברים והחברות לכּתה.
2. להחליט מה תכלל החוברת המשתפּת.
3. לארגן את החוברת לפי נושאים.
4. לבצע ולעצב את החוברת ולהציגה.

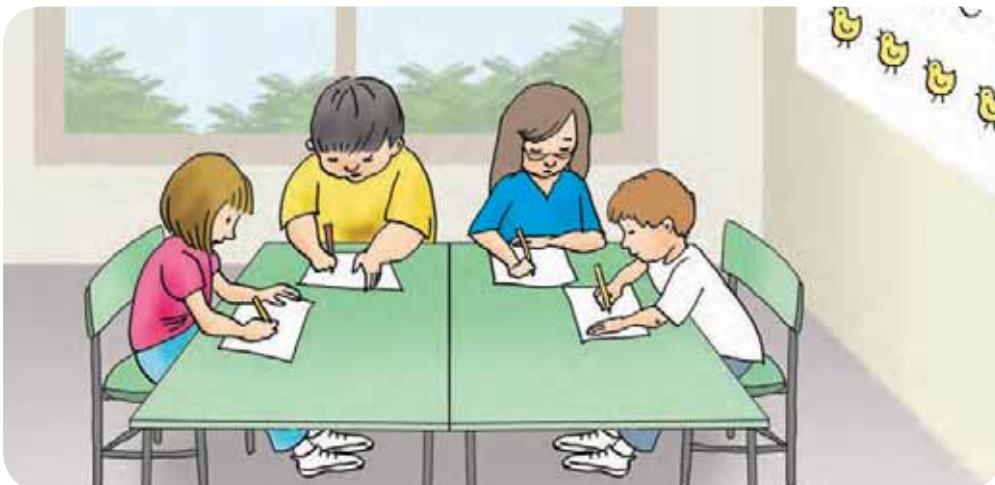
תכנון החוברת המשתפּת

בשני הפרקים הקודמים הכנתם אלבום אישי ואלבום משפּחתי.
כעת תכינו חוברת משתפּת לָכֶם ולחבריכֶם בכּתה.
החוברת המשתפּת תהיה שונה משני האחרים.

שיחה

1. מה אתם מציעים שתכלל חוברת הכּתה שְׁלֵכֶם?
2. איך תבצעו את העבודה המשתפּת?
3. מה יהיה החלק שֶׁל כָּל אֶחָד וְשֶׁל כָּל אחת מִכֶּם?
4. במי אפְשֶׁר להעזר?

לִכְבִּי שְׂמֵתֵחִילִים לְאַרְגֵּן חוֹבֶרֶת כְּתֵתִית, כִּדְאִי:

1. לְהַכִּין רְשִׁימַת שְׁמוֹת שֶׁל כָּל יְלָדֵי הַכְּתָה.
2. לְכַתֵּב אֶת כְּתוּבוֹתֵיהֶם.
3. לְהָבִיא תַּצְלוּמִים שֶׁל כָּל הַיְלָדִים, כְּשֶׁהֵם בִּיחַד וְגַם לְחֹד.
4. לְהָבִיא סְפוּרִים עַל חֲבֵרוֹת בֵּינֵיכֶם, עַל פְּעֻלוֹת שְׂאֵתָם עוֹשִׂים בִּיחַד.

הַחוֹבֶרֶת מוֹכֶנָה

שִׁיחָה

1. מָה מוֹצֵא חֵן בְּעֵינֵיכֶם בַּחוֹבֶרֶת?
2. אֵיזָה פֶּרֶק אוֹ חֶלֶק בַּחוֹבֶרֶת הוּא הַמְּעַנֵּן בְּיוֹתֵר? מַדּוּעַ?
3. מָה הִרְגַּשְׁתֶּם בְּזֶמַן הַכְּנַת הַחוֹבֶרֶת?
4. מָה תִּסְפְּרוּ עַל הַחוֹבֶרֶת הַכְּתֵתִית?

אני, משפחתי והאחרים – בישוב ובמדינה

א. הישוב שבו אני, משפחתי וחברי חיים

מה תלמדו:

1. על הישוב שבו אתם חיים, שהוא קבוצת השוכות הרחבה יותר שלכם ושל משפחתכם. (בכתות ג ו-ד תלמדו על הישוב בהרחבה).
2. על המשתף לכל תושבי הישוב.

הישוב שבו אנחנו חיים

כאשר שואלים אותי: מאיפה את? אני אומרת – מירושלים, ומהיכן אתה? הוא עונה: אני מהעיר חיפה. ואם ישאלו את ארנון ואת גל, מאיזה מקום אתם? הם יאמרו: אנחנו ממושב נהלל. אפרת, רחל ואביבה יענו שהן מפתח תקוה. מורד, קאסם ופטימה הם מהעיר המערבת תרשיחא.

אבל דודי ואלונה יגידו שהם בכלל מהעיר דימונה. לכל אחד יש מקום שבו הוא

מתגורר, ממנו הוא יוצא ואליו הוא חוזר. הוא חוזר לביתו שבעיר או במושב, לבית המגורים שבקצה הרחוב ואולי לבית המשתף.

אָנשים חיים בעיר בישוב או בכפר, בקבוץ או
בעירה, והיישוב הוא של כלם – כי בו נמצא
ביתם.

בישוב נלנו חיים תושבים שונים:

יש מבגרים ויש צעירים, יש קשישים ויש ילדים.

יש אנשים דתיים ויש שאינם דתיים,

יש אנשים ותיקים וגם עולים חדשים,

יש ישובים שחיים בהם רק יהודים

ויש שחיים בהם רק

ערבים.

ויש ישובים שבהם

חיים ביחד יהודים וערבים.

תושבי הישוב עובדים, מבלים, לומדים

וגם קונים מיני דברים.

יש תושבים שמאוד מרצים

כאן מהחיים.

אבל יש תושבים שרוצים לעשות ולשנות

כי הם לא מהכל מרצים.

הישוב שלי הוא

של כלם, ואני

ביחד אתם.

שיחה

1. מה ידוע לכם על הישוב שלכם? (הוא עיר? כפר?)

2. מה אתם אוהבים בישוב שלכם?

3. מה לדעתכם משתף לתושבים בישוב שלכם?

4. מה דעתכם: תושבי הישוב הם קבוצת השיכות שלכם? מדוע?

כתיבה

הישוב שבו אני, משפחתי וחברי חיים

1. **קראו** את: "הישוב שבו אנו חיים" בעמוד 186-187 ונענו על השאלות:

2. **כתבו**: מאיזה ישוב רחל ואביבה? מאיזה ישוב ארנון וגל? —

3. לאן חוזרים האנשים הגרים בישוב? _____

4. מה עושים תושבי הישוב? _____

5. **כתבו** ליד המשפטים א'-ד' - כן / לא.

א. בישוב חיים רק קשישים וילדים ☐

ב. בישוב חיים תושבים שונים ☐

ג. יש ישובים שחיים בהם ביחד יהודים וערבים ☐

ד. תושבי הישוב רק לומדים ☐

משימה לבית

1. **שאלו** את בני המשפחה המבגרים

את השאלות האלה:

א. מדוע בחרתם לחיות בישוב שכלנו?

ב. מה בישוב שכלנו טוב בעיניכם?

ג. מה לא טוב בעיניכם בישוב?

ד. מה אתם עושים יחד עם תושבים אחרים בישוב?

ה. **הוסיפו** שאלות, או הציעו לבני המשפחה להוסיף שאלות משלהם.

2. **כתבו** במחברת את התשובות שתקבלו.

מה עושים יחד עם ילדים ואנשים אחרים בישוב?

1. כתבו אילו פעילות אתם נוהגים לעשות יחד עם ילדים ואנשים אחרים בישוב שלכם?

2. גילי אמרה: רק המשפחה והחברים בפתח הם קבוצת השיכור שלי.

כתבו דעתכם: האם גילי צודקת? מדוע? _____

3. כתבו כותרת לכל איור.

עֲמֵדַת הַמִּחְשָׁב

אם יש אֶתֶר אינטרנט בִּישׁוּב שֶׁלָּכֶם:

1. הַפְּנִסוּ לְאֶתֶר הָאינטרנט שֶׁל הַיִּשׁוּב שֶׁלָּכֶם.
2. גִּלְשׁוּ בְּאֶתֶר. וְדַאי תִּרְאוּ דְּבָרִים שְׂאִינְכֶם מְכִירִים וְאִינְכֶם יוֹדְעִים עַל הַיִּשׁוּב שֶׁלָּכֶם.
3. תּוּכְלוּ לְהַדְפִּיס מָה שֶׁמַּעֲנִין אֶתְכֶם וּלְשַׁלֵּב בַּמַּחְבֶּרֶת.

ב. אֲנַחְנוּ אֶזְרָחֵי מְדִינַת יִשְׂרָאֵל (חֻקִּים, סְמָלִים, שָׂכָה)

מָה תִּלְמָדוּ:

1. עַל הַמִּשְׁתָּף לְאֶזְרָחִים חַיִּים בְּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל - לְמַבְגֵּרִים, לְבִנֵּי נָעַר וְלִילָדִים.
2. עַל מְדִינַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא קְבוּצַת הַשִּׁיכוֹת הָרְחֵבָה בְּיוֹתֵר שְׁלָכָם, שֶׁל מִשְׁפְּחֹתָם וְשֶׁל תּוֹשְׁבֵי הַיִּשׁוּב שָׁבוּ אִתָּם חַיִּים.

בְּמְדִינָה שְׁלָנוּ

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא הַמּוֹלָדֶת שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי. בְּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל חַיִּים יְהוּדִים, עֲרָבִים, דְּרוּזִים וְצ'רקָסִים. הַשָּׂפָה הָעֵבְרִית הִיא הַשָּׂפָה שֶׁבָּהּ מְדַבְּרִים בְּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל.

בְּעֵבְרִית אֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים וְכוֹתְבִים אֶת הַתְּעוּדוֹת, אֶת הַסְּפָרִים, אֶת הָעֵתוֹנִים וְאֶת כָּל הַמִּסְמָכִים; כּוֹתְבִים בְּעֵבְרִית עַל שְׁלֹטֵי הָרְחוּבוֹת וְעַל בְּנֵינֵי צִבּוֹר. קוֹרְאִים לְכָךְ: הַשָּׂפָה הָרְשָׁמִית.

הַשָּׂפָה הָעֵרָבִית הִיא הַשָּׂפָה הָרְשָׁמִית הַשְּׂנִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן כּוֹתְבִים בַּשָּׂפָה הָעֵרָבִית עַל תְּעוּדוֹת וְעַל מִסְמָכִים, עַל שְׁלֹטֵי רְחוּבוֹת וְעַל בְּנֵינֵי צִבּוֹר בְּמִקְוֹמוֹת שׁוֹנִים.

ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, התקיימה ביום ה' באיר
תש"ח (14 במאי 1948). לאחר ההכרזה חתמו חברי מועצת
העם ובראשם דוד בן גוריון על **מגלת העצמאות**, ובכך
הכריזו על הקמת מדינת ישראל – מדינת היהודים.
יום ההכרזה נקבע בחק כיום העצמאות של מדינת ישראל.
במגלת העצמאות נקבע גם שמה של מדינת היהודים –
מדינת ישראל.

מגלת העצמאות נפתחת בשורות אלה: "בארץ-ישראל
קם העם היהודי, בזה עצבה דמותו הרוחנית, הדתית
והמדינית, בזה חי חיי קוממיות ממלכתית, בזה יצר נכסי
תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר
הספרים הנצחי."

מדינת ישראל חקקה חק המאפשר לכל היהודים שחיים
בארצות אחרות (בתפוצות) לבוא לארץ ולהיות אזרחי
מדינת ישראל.

בְּבִתִּי סֵפֶר עֲרָבִים לומדים בִּשְׁפָה הָעֲרָבִית וְגַם לומדים עֵבְרִית.

למדינת ישראל דָּגָל כָּחַל לָבָן - הָרָקַע לָבָן וְעָלָיו פָּסִים כָּחֻלִים וּמִגֹּן דָּוִד כָּחַל בִּינֵיהֶם. צִבְעֵי הַדָּגָל הֵם בְּצִבְעֵי הַטְּלִית.

סִמְלֵי מְדִינַת יִשְׂרָאֵל - סִמָּל הַמְּנוּחָה, סִמָּל צֶה"ל וְהַמְּנוֹן הַתְּקוּהָ. למדינת ישראל יֵשׁ כֶּסֶף (בְּמַטְבְּעוֹת וּבְשִׁטְרוֹת) שֶׁהוּא רַק שְׁלָנוּ. הַמְּדִינָה מְדַפִּיסָה בּוֹלִים שֶׁמְצַיֵּנִים אֲרוּעִים אוּ מְקוֹמוֹת אוּ אֲנָשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל.

בְּמְדִינָה נִחְקָקוּ חֻקִּים.

לחֻקִּים חֻבִּים לְצִיָּת כָּל אֲזָרָחִיהָ וְכָל מִי שְׁחִי בְּמְדִינָה. אֲזָרָחֵי הַמְּדִינָה הַיְּהוּדִים חוֹגְגִים וּמְקִימִים אֲרוּעִים וְחֻגִים מְשֻׁתָּפִים.

הָאֲזָרָחִים הָעֲרָבִים וְהַדְּרוּזִים חוֹגְגִים אֶת הַחֻגִים שֶׁלָּהֶם (מוֹסְלָמִים, נוֹצְרִים וְדְרוּזִים).

בְּאֻרֵּי מָלִים

טְלִית - אָרִיג לָבָן מְרַבֵּעַ וְעָלָיו שְׁנֵי פָּסִים כָּחֻלִים ו-4 צִיּוֹת בְּקִצּוֹתָיו. גְּבָרִים דְּתִיִּים מְתַעֲטְפִים בְּטְלִית בְּזֶמֶן הַתְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. צִיּוֹת - קִיּוֹם הוֹרָאָה אוּ חֵק.

הַמֶּנֶן הַתְּקוּהָ / נִפְתָּי הַרְץ אֵימָר

כָּל עוֹד בִּלְבָב פְּנִימָה
נִפֵּשׁ יְהוּדֵי הוֹמָיָה,
וּלְפָאֲתֵי מִזְרַח קְדִימָה
עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה –

עוֹד לֹא אָבְדָה תְּקוּנָתָנוּ,
הַתְּקוּהָ בֵּת שָׁנוֹת אֲלָפִים,
לְהִיּוֹת עִם חֶפְשִׁי בְּאַרְצָנוּ,
אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם!

לְמַדּוּ לְשִׁיר בְּעַל פֶּה אֶת הַהֶמְנוֹן.

בְּאוּרֵי מְלִים

הַמֶּנֶן – הַשִּׁיר הָרָשָׁמִי
שֶׁל מְדִינָה שְׁשָׁרִים אוֹתוֹ
בְּטָקְסִים.

בְּזֶמֶן שִׁירַת הַהֶמְנוֹן עוֹמְדִים
בְּעֵמִידַת דָּם.

אני ישראל, אני ישראלית, כלנו ישראלים.

איך מתנהגים כאזרחי המדינה?

אזרחי המדינה עובדים, מקימים משפחות, לומדים, מבלים בשעות הפנאי ועושים הרבה דברים על פי בחירתם.

יש דברים שכל האזרחים חייבים לעשות

1. לצית לחקי המדינה.
2. לשמור על הזכויות של האזרחים וכמוכן על הזכויות של עצמם.
3. לתת כבוד גם למי שהוא שונה מהם וממשפחתם, למי שחושב אחרת מהם.
4. למלא חובות (כמו שירות בצה"ל, תשלום מסים).
5. לבחור את חברי הכנסת ואת ראש הממשלה.

בנין כנסת ישראל בירושלים הבירה

שיחה

1. לאילו חקים אתם מציתים?
2. אילו חובות יש לילדים במדינה?
3. מען אמרה: "קבוצת השיכות שלי היא רק המשפחה".
האם מען צודקת? מדוע?

כְּתִיבָה

אֲנַחְנוּ אֶזְרָחֵי מְדִינַת יִשְׂרָאֵל

רַק בְּיִשְׂרָאֵל

1. **כְּתִבוּ** בְּאֵילוּ אַרְוָעִים מְנִיפִים אֶת דָּגְלֵי יִשְׂרָאֵל? מַדּוּעַ? _____
2. בְּאֵילוּ מְבִנֵי צִבּוּר רְאִיתֶם אֶת סִמְלֵי הַמְּדִינָה? אֶת הַדָּגָל? _____
3. בְּאֵילוּ אַרְוָעִים שָׂרִים אֶת הַהֲמָנוֹן? מַדּוּעַ? _____
4. אֵילוּ סִמְלִים אוֹ דָּגְלִים אַתֶּם מְפִירִים? _____
5. בְּמָה הֵם שׁוֹנִים מִסִּמְלֵי הַמְּדִינָה? _____
6. מָתִי נֶאֱמַרְתָּ הַתְּפִלָּה לְשָׁלוֹם חֲזָלִי צֶה"ל וּלְשָׁלוֹם הַמְּדִינָה? _____

מְשִׁימַת כְּתִיבָה לְבֵית

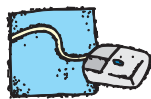

1. **בְּקִשׁוֹ** מִבְּנֵי הַמְּשֻׁפָּחָה לְהִתְבּוֹנֵן בַּתְּעוּדַת זְהוּת יִשְׂרָאֵלִית, בְּדֶרֶכּוֹן יִשְׂרָאֵלִי, בַּתְּעוּדַת הַלָּדָה שְׁלָכֶם וּבְרִשְׁיוֹן נְהִיגָה.
2. **כְּתִבוּ:** מָה מְשַׁתָּף לְכָל הַתְּעוּדוֹת (הַמְּסַמְכִים) הָאֵלֶּה? מַדּוּעַ? _____
3. אֵיזָה סִמְלֵי מְטֻבָּע עַל הַכָּרִיכָה? מָה הוּא מְסִמֵּל? _____
4. בְּאֵילוּ שְׁפוֹת כְּתוּבָה תְּעוּדַת הַזְהוּת? מַדּוּעַ? _____
5. הַתְּבּוֹנָנוּ בַּשְּׁטָרוֹת כֶּסֶף וְכְתִבוּ: _____
- אֵיךְ אֶפְשָׁר לְזַהוּת שְׁהֶשְׁטָרוֹת הֵם כֶּסֶף יִשְׂרָאֵלִי? _____
6. הַתְּבּוֹנָנוּ בְּבוֹלִים מִיִּשְׂרָאֵל וְכְתִבוּ: _____
- א. מָה מְצִיר עַל הַבוֹל? _____
- ב. אֵיךְ יוֹדְעִים שֶׁהַבוֹל הוּא יִשְׂרָאֵלִי? _____

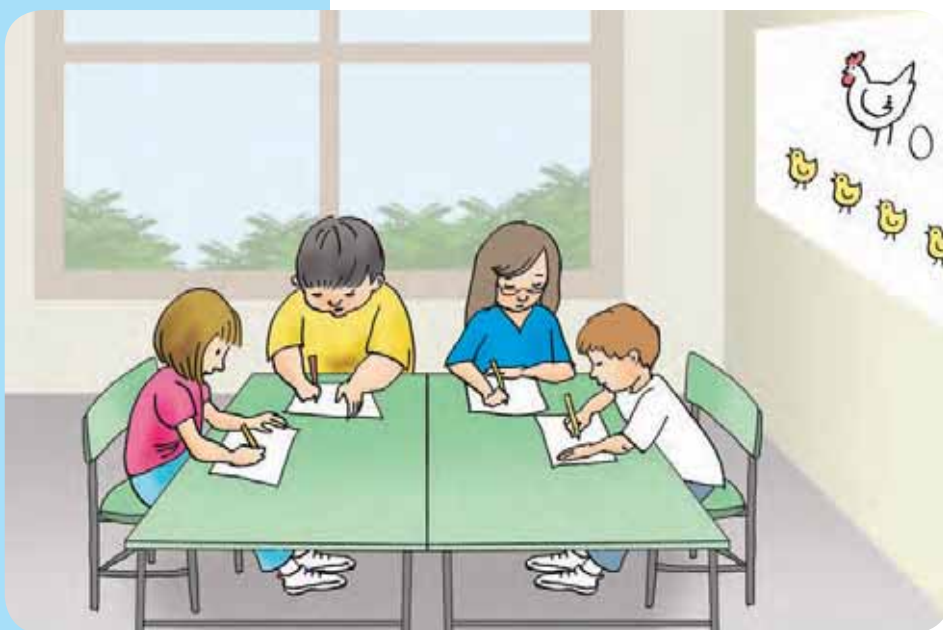
עמדת המחשב

שלחן היצירה

1. בחרו בין הפעילויות:

- א. הכינו כרזה למדינת ישראל ביום הולדתה.
חשוב לכלל את סמל המנוחה ואת הדגל בכרזה.
- ב. צירו בול מתנה למדינה. חשבו על בול שיראה את הקשר שלכם למדינה.
- ג. כתבו מכתב לילדים בישוב אחר. ספרו עליכם ועל הישוב שלכם.
- ד. בקבוצות: הכינו מדורים לתערוכה שתסכם את מה שלמדתם בנושא.

שיחת סכום

- א. אילו דברים חדשים למדתם בנושא?
- ב. מה גליתם:
 1. על עצמכם?
 2. על משפחתכם?
 3. על חברי הפתה שלכם?
 4. על קבוצות השיחות השונות שלכם?

